

170. PERJANTAINA 15. JOULUKUUTA 2000

kello 12.45

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

- 1) Hallituksen esitys suostumuksen antamisesta Suomen Vientiluotto Oy:n debentuurien luovuttamiseen 5733
Hallituksen esitys HE 202/2000 vp

Ainoa käsittely

- 2) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001; Hallituksen esitys vuoden 2001 talousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 109/2000 vp) täydentämisestä 5734
Hallituksen esitys HE 109, 187/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 43/2000 vp
Talousarvioaloite TAA 1—1127/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

Nimihuuto

Nimihuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu seuraava edustaja:

Jari Leppä /kesk

1) Hallituksen esitys suostumuksen antamisesta Suomen Vientiluotto Oy:n debentuurien luovuttamiseen

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 202/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001

Hallituksen esitys vuoden 2001 talousarvion koskevan hallituksen esityksen (HE 109/2000 vp) täydentämisestä

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys HE 109, 187/2000 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 43/2000 vp

Talousarvioaloite TAA 1—1127/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43.

Pääluokka 32

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Yleiskeskustelu jatkuu:

¹ **Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre:** Arvoisa puhemies! Ihan ensiksi pahoittelen sitä, että en ollut viime yönä paikalla, kun pääluokkani käsittely aloitettiin. Se oli oma arviointivirheeni, mutta olen tutustunut yöllä pidettyihin puheenvuoroihin ja sen vuoksi haluankin nyt keskustelun aluksi kertoa muutamia näkökohtia.

Valiokunnan mietintö on hyvä, ja siellä on tervetulleita suuntauksia, hieman lisää määrärahoja tarvittaviin kohteisiin. Mutta yhden asian haluan uusiutuvan energian käyttöön liittyvästä kirjauksesta tavallaan oikaista. Valiokunta totesi, että lainsäädäntömme olisi uusiutuvan energian osalta puutteellinen. Nyt on paikallaan kertoa hieman, minkä takia tilanteemme eroaa muiden maiden vastaavasta tilanteesta.

Suomessa sähkömarkkinat on avattu niin, että jokainen sähkökäyttäjä voi itse ostaa, jos haluaa, norppasähköä, ekosähköä, tuulisähköä tai mitä vain on tarjolla. Kuluttaja voi ostaa esimerkiksi kiinteän määrän tuulisähköä tuulivoiman tuottajalta. Koska kuluttajan käyttämä sähkömäärä voi vaihdella paljonkin, täytyy kulutuksen ja kiinteän oston erotus tasapainottaa tavalla tai toisella, koska pitäähän aina sähköä olla verkossa saatavilla. Suomen sähkömarkkina-alueissa on paikalliselle sähkömyyjälle annettu velvoite myydä ilman eri sopimusta tai toimenpiteitä tämä kuluttajan tarvitsema vihreää sähköä täydentävä sähkö. Uudistuvalla energialla tuotetun

sähkön tuotantoa tuetaan Suomessa, jotta se olisi kilpailukykyistä muun tuotannon kanssa, sekä verotuksena että investointiavustuksin.

Edellä kuvattu malli sopii suomalaisiin täysin avoimiin sähkömarkkinoihin ja on sillä tavalla hyvä tapa edistää uusiutuvan energian käyttöä. Uusiutuvan energian käyttöä voidaan siis edistää useilla eri keinoilla. Ne voivat kuitenkin olla toisensa poissulkevia. Muiden maiden lainsäädännössä olevat ostovelvoitteet ja valtion tuet ovat monesti ristiriidassa keskenään. Sen takia meillä on avoimien sähkömarkkinoiden tie. Nyt seuraamme, miten muiden maiden ja EU:n vihreän kirjan osalta sähködirektiivin valmistelun yhteydessä asioissa edetään ja katsomme sitten, minkälaisiin jatkotoimenpiteisiin meillä on aihetta. Ostovelvoitteet ja avoimet sähkömarkkinat voivat olla ristiriitaisia, ja siksi meille on tällä hetkellä valittu verotuen ja investointiavustuksien tie.

Käytetyissä puheenvuoroissa olette kiinnittäneet hyvinkin paljon huomiota alueelliseen kehitykseen ja kauppa- ja teollisuusministeriön käytettävissä oleviin keinoihin tässä asiassa.

Yksi keskeisimpiä asioita on ollut teknologia, teknologia-avustusten käyttö. Suomi on tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksessa tällä hetkellä maailman kärkimaita. Panostukset tehtiin vuosina 1996—1999 merkittävässä määrin, ja sillä tavalla olemme nousseet kansainvälisenkin kiinnostuksen kohteeksi alan esimerkkinä. Tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksessa julkisen panostuksen määrä ei ole nyt merkittävästi nousunut, ja siinä mielessä on hyvin tärkeää, että myös julkista t&k panostusta lisättäisiin, koska sillä tavalla saadaan myös meitä seuraaville maille selvä osoitus siitä, että pidämme nimenomaan tätä asiaa tämän tyyppisen kehityksen keskeisenä voimatekijänä.

Alueiden kehittämisessä tutkimus- ja tuotekehitystoiminnalla, tai jos sanomme laajemmin, tiedon ja osaamisen kehittämisellä ja soveltamisella on erittäin tärkeä merkitys. Ennen kaikkea tarvitaan erilaisia aktivointitoimia, joilla voidaan kehittää alueiden kykyä ja halukkuutta ottaa vastaan uutta tietoa ja osaamista ja soveltaa niitä. Tässä tarvitaan Tekesiä ja te-keskusten yhteistyötä, ja nimenomaan teknologia-asiantuntijoilla on keskeinen rooli, ja heitähän budjetissa myös lisätään.

Tekesin tuet ovat saaneet eilisessä keskustelussa ja myös valiokunnan mietinnössä kritiikkiä

alueellisesta näkökulmasta. Niitä myönnetään nyt kilpailutuksen perusteella haasteellisiin hankkeisiin. Kun jonkin tietyn alueen yritysten oma tutkimus- ja tuotekehitystoiminta on vähäistä tai sitä ei juurikaan ole, ei Tekes voi myöntää tukea. Silloin tarvitaan nimenomaan aktivointitoimia suoran rahan jakamisen sijasta. Ei pidä myöskään unohtaa EU-rakennerahasto-ohjelmien kautta juuri heikommin kehittyneille alueille jaettavaa tukea, joka on vuositasollakin suurempi kuin Tekesin myöntövaltuudet.

Tekesin uusi aluestrategia ja siihen liittyvät toimenpiteet kytkevät Tekesin toiminnan alueellisiin kehittämisstrategioihin. Suomen kaltaisesa pienessä maassa tarkastelulähtökohta ei voi olla rajattu ainoastaan tarkoin rajattuihin maantieteellisiin alueisiin. Tekesin kotimaan yksiköt on yhdistetty aluehallintouudistuksen yhteydessä te-keskuksiin, joten meidän pitäisi nyt saada kaikki nämä yhdistyneet voimavarat tässä asiassa käyttöön. Tämä on minusta keskeinen asia, että meillä ei ole pelkästään Tekes käytössä, vaan myöskin Tekes yhdistettynä työvoima- ja elinkeinokeskusten voimavaroihin. Ne ovat koko alueen kehittämisessä käytössä. Mutta keskeinen asia on tietenkin lisätä yritysten kykyä ottaa vastaan uutta teknologiaa ja sitä kautta myös Tekesin rahoitusta. Sitä varten on erilaisia aktivointitoimia käynnissä.

Tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksesta juuri viime viikolla saatiin arvostetun asiantuntijaryhmän vaikutusarvio. Siinä oli ulkomaisia professoreita myös mukana. Siis vuonna 96 tehtiin tutkimus- ja tuotekehitysrahoitukseen lisäys ja nyt tarkasteltiin, minkälaisia vaikutuksia sillä on ollut Suomeen. Erityisesti korostettiin sitä, että Suomen kaltaisessa maassa yhteistyö eri toimijoiden välillä aluetasolla, verkottuminen, ovat olleet niitä voimatekijöitä, joiden kautta tutkimus- ja tuotekehitysrahoitus on tullut siunaukseksi. Meillä on saavutettu kilpailukykyä, on saatu uuden talouden yrityksiä ja sillä tavalla menestystä.

Myös arviointiryhmä totesi tämän meillä selvästi nähtävän ongelman. Eli uusi talous kehittyi alueilla, jotka eivät levitty tasaisesti tähän maahan. Me tiedämme kaikki, että Pääkaupunkiseutu ja tietyt aluekeskukset kehittyvät. Tyypillistä on, että perinteisillä vanhan talouden alueilla ei tämän tyyppistä uutta taloutta ole näköpiirissä. Suuri ongelmamme ja haasteemme on tällä hetkellä se, miten perusteellisuuspaikkakunnilla me nyt pystymme hyödyntämään uuden teknolo-

gian välineitä, myös Tekesin määrärahoja. Se ei tarkoita pelkästään sitä, että tulee uuden talouden yrityksiä niille alueille, vaan sitä, että meidän perusteollisuutemme pystyy hyödyntämään uutta teknologiaa. Se hyödyntää sitä itse asiassa tälläkin hetkellä, mutta alueiden ja perusteollisuuden maine ei ole sillä tavalla tunnettu, että se olisi vetovoimainen. Meille tulee ongelmia siinä, miten esimerkiksi prosessiteollisuuden koulutukseen hakeudutaan, vaikka tänä päivänä koulutus on erittäin korkean teknologian koulutusta myös sillä alueella.

Tämän toivat asiantuntijat esille, ja me haluamme olla panostamassa erityisesti tähän, mikä myös tuo alueelliseen kehitykseen tasa-arvoa. Yhtenä asiana tässä voi mainita hallituksen Yrittäjyys-hankkeen, jossa yhdeksän ministeriötä ja Kuntaliitto ovat mukana yrittämässä poistaa kaikkia mahdollisia yrittäjyyden esteitä. Yli 100 konkreettista toimenpidettä on listattu ja niistä jo aika moni on saatettu päätökseen ja monien osalla toimitaan. Koko ajan etsitään lisää niitä asioita, joilla yrittäjyyttä voidaan edistää. Se on myös näillä vanhan talouden perusteollisuuden paikkakunnilla tärkeä väline, jolla voidaan alihankintatoiminnan kautta työllisyyttä ja talouden kasvua lisätä.

Suorista yritystuista on puhuttu. Siinä nyt voi sanoa yleislinjana, että painopistettä on siirretty enemmän tutkimus- ja tuotekehitysrahoitukseen, jolla on myös alueellista merkitystä, mutta siitä huolimatta suorilla yritystuilla on edelleen merkitystä. Kun hallitus nyt valmistelee konkreettisia toimenpiteitä aluepolitiikan tehostamiseksi entisestään, yhtenä selvityskohteena on myös suorien yritystukien lisääminen, jotta tukia voitaisiin suunnata siten, että edistettäisiin kasvuyritysten sijoittumista laajemmin alueille. Samalla pyritään varmistamaan, että ulkomaalaiset yritykset eivät jää sijoittumatta Suomeen pelkästään siitä syystä, että Suomen aluepoliittiseen keinovalikoimaan ei kuuluisi toimia, jotka muualla Euroopassa ovat käytössä.

Suomen Teollisuussijoitukseen valiokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota, ja Teollisuussijoituksen tehtävänä on pääomasijoitusmarkkinoilla ilmenevien puutteiden korjaaminen. Yksi tällainen puute on siemen- ja käynnistysvaiheen yrityksille tarjolla olevan riskipääoman vähäinen määrä. Sen saamisessa on vaikeuksia erityisesti yksityisen pääoman tarjonnan niukkuuden vuoksi. Kysymys on sijoituskoh-

teesta, jossa riskit ja samalla myös yksityisen pääoman tuottovaatimukset ovat tavallista korkeammat. Niinpä Tesi rahoittaa siemen- ja käynnistysvaiheen yrityksiin sijoittavia rahastoja ja on mukana siten tuoteideoiden kaupallistamisessa. Teollisuussijoituksella on siis tärkeä rooli innovaatioketjussa, joka lähtee ideasta ja päättyy markkinoille.

Toinen tehtäväalue, jossa Teollisuussijoituksen rooli tulee jatkossakin olemaan tärkeä, on alueellisen rahastoverkoston pääomien kasvattaminen ja alueellisen sijoitustoiminnan osaamisen vahvistaminen. Tässä Tesi toimii erityisesti työvoima- ja elinkeinokeskusten kautta.

Valiokunnan lausuma kuljetustuesta on tietenkin otettava huomioon. On todettava, että asiassa on toimittu kyllä tämän lausuman suuntaisesti jo aiemmin. Eli kauppa- ja teollisuusministeriö tilasi jo aiemmin Viatek Oy:ltä selvityksen pk-yritysten logistiikan kehittämisestä. Siinä selvitetiin, onko mahdollisesti logististen menetelmien kehittämisellä tukea tai alentaa pienten ja keski suurten yritysten kuljetuskustannuksia.

Selvityksissä ei havaittu saavutettavan olennaisia kustannussäästöjä yritysten logistisia järjestelmiä kehittämällä. Nykyisten yritystukien avulla voidaan tukea yritysten logististen järjestelmien kehitystä, mutta suoraan kuljetuskustannuksiin alentavasti vaikuttavia järjestelmiä ei kuljetustuen lisäksi ole pystytty osoittamaan. (Ed. Pekkarinen: Miksei sitten hoidettu kuljetustuen kautta?) — Eduskunta on nyt päättänyt lisätä 10 miljoonaa markkaa alueelliseen kuljetustukeen. Ihan rehellisesti sanottuna voin itsekin tunnustaa, että on turhauttavaa vuosi toisensa jälkeen tätä asiaa hoitaa vuoden pituisilla laeilla. Ainakin tässä voin sanoa, että yritän seuraavassa budjettikäsittelyssä tuoda tämän tosiasian myös muiden tietoon hallituksessa ja saada tehtyä sellaisen ratkaisun, joka tässä muodossa voisi olla pitempiaikainen. (Ed. Pekkarinen: Eduskunta tukee ministeriä tässä!) — Olen saanut sellaiset eväät täältä eduskunnasta juuri tämän valiokunnan lausuman kautta.

Ihan lopuksi muutama sana työvoima- ja elinkeinokeskuksista, joista monet kantavat tällä hetkellä huolta. Ne ovat tärkeitä valtionhallinnon toimijoita alueilla. Ne ovat koordinaattoreita, joiden avulla nimenomaan elinkeinopolitiikassa meidän pitäisi saada alueellista tasa-arvoista kehitystä käyntiin. Huolta on kannettu taloudellisista voimavaroista.

On todettava, että kolmen vuoden aikana 1997—2000 te-keskuksiin on toteutettu yhteensä 37 virkasiirtoa, joihin rahat ovat tulleet lisäyksenä eli niitä ei ole olemassa olevista varoista rahoitettu. Nyt tulee teknologia-asiamiehiä lisää, ja heidän mukanaan rahoja. On myös yleistä rahaa, jota voidaan käyttää tässä tukemisessa. En ihan allekirjoittaisi sitä, että te-keskuksilta olisi seuraavalle vuodelle vähennetty voimavaroja, mutta eihän niitä tietysti koskaan riittävästi ole. Ehkä vielä suurempi haaste tällä hetkellä on yhteistyökyky eri hallinnonalojen välillä, asiakkaiden palveleminen niin, että asiakasta ei juoksuteta luukulta toiselle ja että sillä tavalla saadaan tehokkuutta. Olemme tehneet asetuksen työvoima- ja elinkeinokeskusten johtajien aseman vahvistamisesta, mutta kyllähän tämä työ on vielä alkuvaiheessa ja eroja on eri te-keskusten välilläkin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

² **Kyösti Karjula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre tarkasteli monipuolisesti ja varsin perustellusti kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan toimintaa. Haluan kuitenkin tarttua erityisesti alueelliseen kehittämiseen ja siinä tuotannollisen yritystoiminnan monipuolistamiseen. Meiltä on tietyllä tavalla riisuttu kehittävät rakenteet. Meillä on vahvistettu valvovia rakenteita. Otan esimerkiksi sen, että maa- ja metsätalousministeriön alueella lisäsimme viitisenkymmentä valvojaa. Nyt kun me lisäämme 20 teknologia-asiamiestä, olemme, että tämä on jokin ratkaisu. Mielestäni siihen, että todella näemme volyymitarpeen hienä, kannustavana, ohjaavana tukena, mitä nimenomaan kasvava pienyrityskenttä edellyttää, meidän pitäisi paneutua reilummin ja rohkeammin päätöksiin.

³ **Jorma Vokkolainen /vas** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Otan kantaa vain tutkimukseen ja tuotekehitykseen, jossa kauppa- ja teollisuusministeriön linjauksena on yhteistyössä yksityissektorin kanssa pitää nykyiset resurssit tai rahallinen asema nykytasolla. Tässä on vain se huoli, joka asiantuntijakuulemisessa tuli selkeäs-

ti esille, että tämä on liian yksityissektoripainotteinen. Suhde on tällä hetkellä, jos olen ymmärtänyt oikein tilastoja, 70 prosenttia yksityistä ja yhteiskunnan 30. Jokainen tiedämme, miten siinä silloin käy. Se painottuu pääsääntöisesti itteknologian puolelle ja jakautuu epätasaisesti. Kun jaostossa oli kuultavina muun muassa tekeskuksen johtajia, he toivat myöskin tämän huolen esille, että t&k-panokset ovat liian pieniä yhteiskunnan puolelta. Se on mielestäni huoli, johon pitää kiinnittää huomiota. Niin kuin ministeri itsekkin sanoi, perusteellisuus tältä osin tulee ontumaan, ja se vaikuttaa myöskin koulutushalukkuuteen ja nuorien saattamiseen perusteellisuuden puolelle.

4 Pentti Tiusanen /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri aivan oikein totesi, että valiokunta on suhtautunut myönteisellä tavalla energiatukeen ja palauttanut 10 miljoonaa markkaa. Tätähän mietittiin, onko se KTM:n linjaus, että tätä vähennetään. Ministerihän vakuutti, ettei ole, vaan huoltovarmuusrahastosta oli ajateltu alun pitäen rahan ottamista, ja se ei sitten käynyt. Ympäristövaliokunta kyllä lausunnotsaan otti tämän asian hyvin tarkoin esille. Uskon, että seuraavaan budjettiin pyritään saamaan todellakin vähintäänkin tämän vuoden taso. Tässä valiokunta luottaa ministeriin.

5 Antero Kekkonen /sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olemmehan me kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa?

Havahduin, kun ministeri sanoi sanan Teollisuussijoitus. Olen joskus tehnyt kirjallisia kysymyksiä Teollisuussijoituksen roolista. Minusta ministeri painotti kyseistä instituutiota juuri sillä tavalla kuin sitä pitää painottaa. Minusta sille pitäisi sijoittaa enemmän vastuuta alueellisesta kehityksestä, ja kun me sanomme, että sille pitää antaa enemmän tätä vastuuta, tulemme toiseen tärkeään pointtiin, jonka ministeri otti esille, eli perusteellisuuden maineeseen, jota hän ilmeisesti piti hiukan kys... ei, hän ei pitänyt kyseenalaisena, mutta erät pitävät sitä hiukan kyseenalaisena. Minusta Teollisuussijoitus voisi ottaa josain määrin mallia Sitrasta ja siirtyä alueille, luoda viehätystekijöitä myöskin perusteellisuuteen ja sitä kautta perusteellisuusseuduille.

Toinen varapuhemies: Selvyiden vuoksi totean, että käsittelyssä on budjetin 32 palkkaluo-

kan — anteeksi, 32 pääluokan — kauppa- ja teollisuusministeriön osa, ministerin puheenvuoron johdosta käytävä debatti.

6 Mauri Pekkarinen /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sikäli kuin näillä palkoilla ylipäättensä jotain voi puhua, totean, että on mielenkiintoista havaita, kuinka monien sosiaalidemokraattien, sekä ministereiden että muiden, tahto aluekehityksestä on hyvä. Se on ihan kiistatta sanottava. Mutta teot eivät ole sen tahdon mukaisia valitettavasti.

Yksi esimerkki siitä, mitä on tapahtunut, ministeri: Heikommille alueille ennen Suomen EU:hun liittymistä kansallisen budjetin kautta käytettiin elinkeinotukia sikäläisen elinkeinoelämän tarpeisiin. Tällä hetkellä sinne tulee elinkeinotukia, ja ne tuet tulevat EU:n kautta ja kansallisen rahana, ei yhtään enempää kuin ennen EU:hun liittymistä. Kun EU:n piti tuoda lisää lisäysperiaatteen idean mukaisesti, sitä ei ole näille alueille tullut. Se lisä, mikä on tullut, on tullut nimenomaan uuden t&k-rahoituksen kautta. Kun nyt katsotaan, minne t&k-rahoitus on mennyt, se on mennyt keskuksiin. Te puhuitte aktivointitoiminnoista tasapuolisemmin eri puolilla maata ja siinä te puhuitte oikeasti, mutta teidän käytännön rahoistanne tämän budjetin kautta teidän on turha sanoa, että täältä löytyy kunnon rahamääriä näihin tarpeisiin. Teillä on hyvä tahto mutta teidän toimenne eivät ollenkaan noudata tätä tahtoa.

7 Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä ed. Pekkarisen kanssa. Näen sen omalla paikkakunnallani, mutta näen myös sen ongelman, että siellä täytyisi olla sellaista toimintaa, joka pystyy ottamaan t&k-rahoitusta, jota on saatavilla ylen määrin tällä hetkellä. Sitä rahaa on, kun on hyviä hankkeita. Nämä alueet ovat jääneet jälkeensä siinä, että aloitteellisuutta ei ole ollut. Yksi yhteinen piirre näille alueille on, että siellä ei ole tehty perinteistä yhteistyötä korkeakoulujen, elinkeinoelämän, kuntien ja maakuntaliittojen kanssa. Siellä, missä nämä toimijat ovat istuneet samaan pöytään, on lähdetty menestymään, kun on oivallettu, että yhdessä pitää tehdä asioita. Kaikki alueet eivät ole samanlaisia, nyt puhuin teollisuuspaikkakunnista.

⁸ **Seppo Kääriäinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre aloitti pitkähkön puheenvuoronsa uusiutuvasta energiasta. Eihän ongelma ole lainsäädännön puolella tietenkään, siinä ministeri on oikeassa, vaan tälläkin kertaa ongelmana on energiatukeen tuleva määräraha, sen pienuus tai sen nyysiminen. Tiedän varsin hyvin, että KTM, energiaministeriö, on asettanut aivan oikeat neuvottelutavoitteet aikanaan budjettiriihessä, mutta se on hävinnyt siellä keskustelut ja neuvottelut valtiovarainministeriön kanssa. On huono asia, että uusiutuva energia ei saa tukea niin kuin sen pitäisi saada. Tämähän liittyy Kioton tavoitteisiin. Jos halutaan Kioton tavoitteet täyttää, tässäkin pitäisi mennä reippaammin eteenpäin kuin tällä hetkellä näyttää tapahtuvan.

⁹ **Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uusiutuvien energialähteiden tukirahasta on todettava, että tähän asti se on suurin piirtein riittänyt hakemuksiin nähden, mutta vuonna 2000 alkoi tulla enemmän hakemuksia. Nyt me olemme selvästi siinä vaiheessa, että tukea pitää lisätä. Kioto-ministeriryhmän työssä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöohjelmassa olemme visioineet myöskin energiasäästöjä. Meidän pitäisi jatkossa saada vuodessa 200 miljoonaa markkaa näihin ja sen lisäksi silloin tällöin suurempi demonstraatiomääräraha, joka olisi 150 miljoonaa markkaa. Minulla ei ole muuta mahdollisuutta kuin esittää ministeriryhmän työssä ja siitä johtuen sitten myöskin budjettikäsittelyssä näitä asioita eteenpäin. Siinä sitten katsotaan, miten paljon näitä asioita voidaan toteuttaa.

¹⁰ **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli tavattoman tärkeä kuulla tässäkin asiassa ministerin tahto, joka ansaitsee jälleen kerran tunnustuksen. Kun vieressä istuu toisen hallituspuolueen ministeri, kernaasti kuulisin häneltä, jakaako samaa ministeriötä osin asuva kokoomuslainen ministeri näitä käsityksiä. Erityisesti tämä liittyy energiaan: Onko Suomi pannut poikkiteloin minkäänlaista puuta sen eteen, että Saksa sai jälleen kerran oikeuden tukea omaa kansallista energiatuotantonsa 25 miljardilla Suomen markalla vuodessa? Se oma kotimainen energialähde on siellä kivihiili. Meillä muutama kymmenen miljoonaa markkaa puhtaisiin kotimaisiin tuottaa tuskaa

hallituksen sisällä. Miten kokoomuksen ministeriryhmässä nämä asiat nähdään?

¹¹ **Ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kauppa- ja teollisuusministeriöllä on tässä asiassa vain yksi tahto, ja sen on ministeri Mönkäreeseen tahto.

¹² **Leena Luhtanen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sen verran vielä tässä yhteydessä alueellisesta kuljetustuesta, että myös talousvaliokunnan lausuma oli aivan sama kuin mitä valtiovarainvaliokunta toi esiin. Minusta se oli erinomainen asia, korostin sitä eilen, että kaksi valiokuntaa ovat tuoneet tämän asian voimakkaasti esille. Tämä minunkin mielestäni tarkoittaa sitä, että tähän todella tartutaan aktiivisesti ja sillä tavalla, että saamme jonkinlain pysyvän järjestelmän aikaan taikka jonkin muun vaihtoehdon.

Olen iloinen, että tähän on nyt tartuttu todella, ja toivonkin, että viimeistään ensi vuoden budjetin valmistelussa tämä asia käsitellään sillä tavalla selkeästi, että me tiedämme täällä mitä on tulossa, ja perusteluineen. Logistiikkavaihtoehto on ilmeisesti jo tämän tietämyksen mukaan pois, en tiedä, vaatiiko se vielä uutta selvitystä, mutta sitten esimerkiksi se on selvitettävä, voidaanko tämä korvata millään muulla tukijärjestelmällä vai mikä on aikomus.

¹³ **Mari Kiviniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että ministeri on täällä keskustelemassa oman pääluokkansa asioista. Samaa läsnäoloa ja keskustelua olisi toivonut silloin, kun täällä oli käsittelyssä esitys valtionyhtiöiden myyntivaltuuksista. Silloin olisi ollut hyvä ajankohta käydä keskustelua valtion omistajapolitiikasta. Tietenkin tuon esityksen käsittelyn yhteydessä siihen on vielä mahdollisuus.

Mitä tulee kuljetustukeen, on hyvä, että ministeri lupaa, että ensi vuonna vältymme tältä joka-vuotiselta kuljetustukinäytelmältä ja saamme aikaan pysyvän ratkaisun.

Sen verran korjaisin ed. Luhtasen puheenvuoroa, että talousvaliokunta ei suinkaan saanut tästä pontta ja lausumaa aikaan. Se oli toki mietinnön tekstissä. Oli hyvä, että valtiovarainvaliokunta kunnon velvoittavan ponnien sai aikaan. Se ponsi ei mennyt läpi meillä talousvaliokunnassa

lähinnä kokoomuksen vastustuksen vuoksi. He jopa uhkasivat kaataa koko lain, jos tällainen ponsi olisi talousvaliokunnan toimesta hyväksytty.

¹⁴ **Antti Rantakangas /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri käytti erittäin monipuolisen ja asiantuntevan puheenvuoron. Haluan kiinnittää huomiota vielä yhteen kysymykseen eli uusiutuvan energian osalta turpeen verokohteluun ja sen asemaan.

Aiemmin hallitus on perustellut turpeen heikompaan verokohteluun sillä, että EU ei hyväksy tätä uusiutuvaksi lukemista, mutta nyt EU:n parlamentti on ensimmäisessä käsittelyssä kuitenkin todennut, että turve on uusiutuva energialähde vuotuisen kasvuunsa nähden. Siinä mielessä on outoa ja linjatonta, että hallitus kuitenkin nojaa kantansa edelleen siihen, että turvetta ei voida edistää veropolitiikalla, vaikka se on alue- ja työllisyysmerkityksen kannalta erittäin tärkeä. Veroministeri Siimes totesi eilen kirjallisen kysymyksen vastauksena, että veropolitiikkaa ei muuteta. Kuulisin mielelläni ministeri Mönkäreen kannan, onko hänellä myönteisempi kanta tämän tärkeän polttoaineen, turpeen, tulevaisuuteen.

¹⁵ **Lauri Kähkönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymykseni ministerille liittyy investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen.

Kuten täällä on todettu, yliopistojen aivan välittömässä läheisyydessä ja yliopistopaikkakunnilla on huomattavasti enemmän yrityksiä ja kehittämishankkeita. Kun budjetin määrärahaa katsoo, onko alueiden määrättävissä, kuinka paljon voidaan käyttää suoriin investointeihin, seinien rakentamisiin näissä yrityksissä? Ennen kaikkea näitä on hyvin paljon, sanotaanko, maakuntakeskusten ulkopuolella. Ne ovat hyvin keskeisiä myös yritysten laajentamisen kannalta liittyen työpaikkojen säilyttämiseen.

¹⁶ **Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä tuet pyritään suuntaamaan niin, että tulee työpaikkoja, ei niinkään seinien rakentamiseen.

Turpeen käsittelystä meidän kansallisessa ja EU-tason prosessissa on kyllä ihan vääriä käsityksiä vielä liikkeellä. Kun käsitelimme uusiutu-

vien energialähteiden direktiiviä energianeuvostossa toissa viikolla, saimme sitä varten valtioneuvostosta, EU-ministerivaliokunnasta Suomen kannan. Ajatus oli, että turvetta ei sotketa uusiutuvien energialähteiden direktiivin käsitteilyyn, koska meillä oli siellä nyt kaikkein tärkeintä saada oma tavoitteemme vuodelle 2010 sille tasolle, jonka me voimme toteuttaa.

Samanaikaisesti on tullut europarlamentaarikon ensimmäisessä lukemisessa tekemä muutosesitys, joka on yksi 55:stä tuohon direktiiviin. Se on ensimmäisessä lukemisessa, joten me emme tiedä, miten se tulee etenemään. Mutta Suomen hallitus ei ole ottanut millään tavalla nyt kantaa siihen, etteikö turve olisi sellainen kuin sitä nyt kansallisesti käsitellään. Se on fossiilisten ja perinteisten uusiutuvien välissä hitaasti uusiutuvana, ja sen verokohtelu on juuri sellainen kuin se on näiden tiedemiesten selvityksen tuloksena. Tästä me haluamme pitää kiinni ja haluamme jatkossakin kansallisessa ilmasto-ohjelmassa käsitellä turvetta juuri tällaisena ja pitää sen omassa päätäntävallassamme. Eikä hallituksen sisällä ole tästä mitään epäselvää.

¹⁷ **Markku Laukkanen /kesk**: Arvoisa puhemies! Pääluokan käsittely aloitettiin jo eilen illalla 23.30 salissa. On syytä kiittääkin niitä kollegoja, joka osallistui talkoisiin ja saivat aikaan tilanteen, että näin päivännäökin aikaan ministerin läsnä ollessa voimme myös pääluokan keskustelua oikeasti käydä. Koska eilen jo tulin jaoston puheenjohtajana tarkemmin esitelleeksi jaoston mietinnön, jota ministerikin ymmärtääkseni piti hyvänä ja kohtuullisena, en puutu nyt kuin muutamaan tärkeimpään asiaan.

Haluan aloittaa energiatukikysymyksellä. Nyt, kun ministeri on paikalla, pyytäisinkin vielä tarkempaa selvitystä siitä, että tällaisena aikana, jolloin olemme valmistautumassa erittäin merkittävään energiapoliittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon, oli merkillinen signaali, että hallitus antaa signaalin, että se olisi valmis vähentämään 30 miljoonaa markkaa juuri siitä, mihin meidän pitäisi lisätä enemmän varoja.

Energiapoliittisessa keskustelussa on ollut se näköharha, että me ikään kuin jatkaisimme siitä, mihin edellisessä ydinvoimaa koskevassa ponsiäänestyksessä — oliko se nyt 93 vai 94 — jättiin. Tilannehan on nyt täysin toinen. Kioton ilmastokriteereihin sitoutumisen kannalta tilanne

on täysin toinen. Sama koskee vähän teknologi-
aa, ydinvoimateknologiahan on kehittynyt aivan
toiseen tilanteeseen. Siksi juuri me tarvitsemme
nyt vaihtoehtoisten energiamuotojen teknologia-
panostuksia tuulivoimaan, biopolttoaineisiin,
puuhun ja turpeeseen — näiden osalta tarvitaan
myös yhä kattavampia verokohtelumalleja —
ympäristöjätteiden polttojärjestelmiin, maakaas-
suun jne. Sen jälkeen me katsomme, mitä näillä
saadaan aikaan. Ovatko ne vastauksia ainoastaan
alueelliseen lämmöntuotantoon, vai voiko niistä
syntyä jotakin merkittävää myös perustuotantoon?

Tilanne on yhä tavallaan haastavampi ja kokonaisvaltaisempi, eikä mitään kiveä nyt pidä jättää kääntämättä. Myös vesivoiman lisärakentamista pitää minun mielestäni vakavalla tavalla uudelleenarvioida, koska se on parhaimmillaan myös merkittävää säästövoimaa. Mitä tulee bioenergiälähteiden käyttöön, sillä on erittäin suuri merkitys — niin kuin ollaan jo nähty — ennen muuta alueellisessa lämmöntuotannossa. Meillä on nyt jo toistakymmentä alueellista lämpölaitosta, jotka toimivat puuhun ja turpeeseen perustuen. Teollisuus on ymmärtääkseni viestittänyt olevansa valmis rakentamaan niitä lisää. Mutta juuri tämän alan uuden teknologian kehittämiseen me tarvitsemme voimakasta panostusta.

Siksi ihmettely, jota tässä salissa monet muutkin ovat esittäneet tämän "nyyisimisen" osalta, niin kuin ed. Kääriäinen asian muotoili, on kyllä paikallaan ja aiheellista. Toivoisin, että ministerit nyt selostavat, oliko tämä KTM:nkin tavoite vai oliko rouva ministerillä tavoite kuitenkin pitää se entisellään ja pikemminkin kasvattaa ja iskö sitten leikkuri jostain muualta.

Puhemies! Muutama sana vielä kansainvälistymispolitiikasta. Kauppa- ja teollisuusjaostonhan arvioi Finpron asemaa ja ylipäätään pk-yritysten kansainvälistymispolitiikan tarpeita siltä pohjalta, että me olemme nyt uuden talouden tutkimus-kehityspanosten myötä tulleet siihen tilanteeseen, että nyt tarvitaan ennen muuta yritystukea tämän arvoketjun loppupäässä, jotta yritykset pystyvät tuotteistamaan, kaupallistamaan hankkeita, kansainvälistymään, menemään kansainvälisille markkinoille. Siksi tavallaan määrärahojen supistaminen kansainvälistymispolitiikan alalla — se oli tällä hallinnonhaaralla tavallaan energiatuen osalla ainoa, johon esitettiin supistuksia — oli yhtä lailla tähän peruslinjaan nähden hämmäntävää.

Ihmettelenkin, eikö tätä Finpron asiaa nyt sitten oikealla tavalla voitaisi hoitaa. Onko siinä nyt ongelmana, että tämä on ministereiden välisessä työnjaossa pikkuisen eri kammareissa? Jos näin on, niin varmasti silloin pitäisi myös ministeriön sisäisiä rakenteita tarkastella sillä tavoin, että Finpro nähdään osana valtion tukemaa elinkeinopolitiikkaa. Silloin voidaankin ajatella, olisiko sen paikka enemmän selvästi elinkeinopolitiikan ja yrityspolitiikan puolella.

Mitä sitten tulee yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen, minusta jo äsken käytiin hyvää keskustelua siitä, mihin me tavallaan tutkimus- ja kehityspanosten lisäksi perinteistä yritystukea tarvitsemme. Ed. Vokkolainen muotoili sen aivan oikein, eli nythän me tarvitsemme toimia, joilla lisäämme alueilla olevien yritysten kykyä hyödyntää teknologian tutkimus- ja kehitysmäärärahoja. Sen kyvyn edistämiseksi me tarvitsemme perinteistä tukea. Sen vuoksi joillakin alueilla, varsinkin näillä valkoisilla alueilla, on aika onneton tilanne. Siellä on hyvinkin paljon sellaista yrityskantaa, joka on jäänyt tavallaan vähän kuin tuleen makaamaan, ei ole päässyt mukaan uusien innovatiivisten kasvualojen kehittymiseen. Sen turvaamiseksi me tarvitsemme, rouva ministeri, voimakkaasti myöskin panostuksia näiden perinteisten yritystukien alueella.

Kuljetustuesta en nyt oikeastaan halua sanoa muuta kuin sen, että minusta oli hienoa, että jaosto pystyi muotoilemaan tästä ponnen, joka lähtee siitä, että nyt selvitetään todella, voidaanko tämä laki säätää pysyvänä, voidaanko kuljetustuki korvata jollain muulla järjestelmällä ja samalla analysoida myöskin alueellista kattavuutta sekä toimialakohtaista kattavuutta. Eli arvioidaan nyt kerralla kunnolla tämä juttu, ja jos päädytään siihen, että tätä ei tarvita, niin vihelletään peli poikki, mutta ei tällaista näytelmää synnytetä eduskunnassa enää uudelleen. Tämä oli turhaa, ja jos, niin kuin ymmärsin, ministerillä oli samanlainen tavoite, niin varmasti täältä tulee tavattoman voimakasta tukea.

Vielä lyhyesti näistä uuden talouden ja osaamisen panostamisista. Minusta on hyvin tärkeätä, että valiokunnan mietinnössä korostetaan myöskin sitä, että valtionyhtiöiden myyntitulojen käytössä voidaan velanhoidon rinnalla harkita sijoittamista koko maan laajuisen osaamiskusverkoston laajentamiseen, myöskin innovaatioiden kaupallistamiseen ja uuden yrittäjyyden

vahvistamiseen, erityisesti tietointensiivisen talouden kasvualueilla. Kun valiokunta puhuu uudesta taloudesta, niin sehän ei tarkoita suinkaan vain tavallaan tällaista teknologiavetoista it-perusteista taloutta ja yritystoimintaa, vaan myöskin sitä, että myöskin perinteinen yritystoiminta joutuu toimimaan uuden talouden toimintaympäristössä ja omaksumaan niitä ominaisuuksia, joita tietoverkkoinvestoinnit ja uudet sovellukset tuovat tullessaan. Tämä on minusta hyvin tärkeää meidän nähdä, että ei uusi talous siinä mielessä ole mitään uutta, vaan edelleenkin on ratkaisevaa, mitä viimeisen viivan alle jää. Yritystoiminnan täytyy olla edelleenkin kannattavaa myöskin uuden talouden aikana.

Tässä tullaan sitten erittäin tärkeään kysymykseen, jota ministeri sinänsä jo ansiokkaasti käsiteli. Teollisuussijoituksen, Tekesin, mutta myöskin Finnveran, siis kaikkien erityisrahoituslaitosten rooli myöskin aluepolitiikan tekemisessä ja tutkimus- ja kehitysmäärärahojen pohjaamisessa, aluepoliittisten määrärahojen ohjaamisessa maakuntiin on äärimmäisen tärkeää. Siksi näiden integrointi tavallaan myöskin aluepoliittiseen työhön on äärimmäisen keskeistä, ja kyllä jaosto on selvästi tullut asiantuntijakuulemisessa siihen, että Finnveralla, Teollisuussijoituksella ja Tekesillä voi olla selvästi myöskin enemmän aluepoliittinen toiminta-ajatus kuin se tänä päivänä on. Olemme myös ymmärtäneet, että nämä kaikki ovat myöskin näin kokeneet itse. Teollisuussijoitushan hakee ja haarukoi tällä hetkellä juuri tällä riskirahoituspuolella sellaisia alueita, joilla esimerkiksi pääomasijoitusrahastomallia ei ole vielä saatu aikaan, ja näiden merkitys on siellä äärimmäisen keskeinen ja merkittävä.

Lyhyesti vielä näistä markoista. Nythän siis markkoja tulee lisää uusiutuviin energialähteisiin 10 miljoonaa, joka kiistatta on liian vähän, 2 miljoonaa tulee velkaneuvontaan. Tässäkin tietysti olisi ollut selvää tarvetta muutamaa miljoonaa markkaan lisää. Eilisellä kyselytunnilla nostettiin esiin kysymys siitä, pitäisikö vielä harkita valtion tuen myöntämisperustetta niin, että sen sijaan, että se on markkaa per asukas, mietitään jokin tapa, joka turvaa velkaneuvonnan alueellisen kattavuuden paremmin. Kolmantena kysymyksenä — tietysti rahaa tuli kuljetustukeen äsken kuvatulla tavalla — se minkä mieluusti henkilökohtaisesti olisin nähnyt, olisi ollut, että olisi kansainvälistymispuolella Finnpro-asia voitu tällä kertaa hoitaa.

¹⁸ **Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vain tähän uusiutuvien energialähteitten määrärahaan. Tähän asti kaikkia rakennettuja tuulivoimaloita on tuettu. Tällä hetkellä käytävissä olevasta rahasta puunkäytön edistämiseen menee 70 prosenttia eli määrällisesti rahaa menee enemmän puunkäytön edistämiseen, vaikka tukiprosentti on siellä pienempi kuin tuulivoimaloissa. Sen takia puunkäytön edistämiseen käytetään määrällisesti kuitenkin enemmän rahaa, että se nopeimmin vaikuttaa kasvihuonekaasupäästöjä vähentäen. Ymmärrän, että tämä mittaluokka, 30 miljoonaa, on hyvä tapa kiinnittää asiaan huomiota eduskunnassa ja olen ihan kiitollinen siitä, että olemme saaneet mahdollisuuden siitä nyt keskustella, mutta täytyy muistaa, että uusiutuvien energialähteiden edistämiseen käytetään paljon muutakin rahaa kuin kauppa- ja teollisuusministeriön tukirahaa, eli käytetään teknologiaan kehittämisrahoja, Tekesin rahoja, ja siellä puhutaan sitten sadoista miljoonista. Eli 30 miljoonaa täytyy nyt suhteuttaa siihen. En minä tyytyväinen ollut tähän ratkaisuun, mutta en voi syyttää ketään muuta. En pystynyt ilmeisesti vaikuttamaan niin paljon hallituksessa, että olisin tällä kertaa onnistunut.

¹⁹ **Ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että kun yritystoiminnasta puhutaan, minusta keskustelu keskittyy aivan liian paljon tukiin ja tukien käyttöön ja kuvitellaan, että sillä ongelmat voitaisiin ratkaista. Näin ei ole, vaan yrityksille pitää luoda suotuisa toimintaympäristö.

Mitä tulee kansainvälistymisrahoihin, niin tätä osin on olemassa vanha vuonna 97 VM:n kanssa tehty sopimus, millä tavalla rahat kehittyvät, ja nyt tiedetään, minkä mukaisesti tämän jälkeen mentäisiin, ja jotta voisimme esittää lisärahoitusta, meidän täytyy selvittää koko kenttä ja myöskin osoittaa konkreettisesti se, että jos saadaan lisärahoitusta, se tulee hyödyllisesti ja tehokkaasti käytettyä.

Mitä tulee velkaneuvontaan, olen tänään keskustellut asiasta annettavasta asetuksesta, ja tämän päivän aikana selvitetään, millä tavalla rahojta voitaisiin kenties lääninhallitusten kautta kohdentaa sillä tavalla, että ne alueet, joissa jotnot ovat pitempiä, voitaisiin paremmin ottaa huo-

mioon ja tämä markkaa per asukas -peruste olisi jonkin verran pienempi.

²⁰ **Jussi Ranta /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laukkanen kiinnitti täällä huomiota moniin tärkeisiin kohtiin ja nosti esille vielä tämän kuljetustukiongelman. Kuljetuskustannukset ovat sinänsä tärkeä osa yritysten kilpailukykyä, ja toisaalta ne vaikuttavat myös yritysten sijoituspäätöksiin. Suomessa pyritään toteuttamaan aluepolitiikkaa, jossa muodostetaan voimakkaita aluekeskuksia. Siellä käytetään suuria voimavaroja osaamisen, koulutuksen, elinkeinojen kehittämisen ja kansainvälistymisen sektoreilla, mutta hyvin tärkeää on, että liikennejärjestelmien kehittäminen sinänsä nähtäisiin osana aluekeskusten voimistamista ja kehittämistä. Silloin tarvitaan investointeja, joilla vahvistetaan talousalueitten muodostumista sekä niiden kytkeyttä toisiinsa. Pääkaupunkiseutuun sekä kansainväliseen toimintaympäristöön. Tällainen alueellinen yritysکوhtaisesti myönnettävä kuljetustuki on huono järjestelmä, se hulahtaa, ei jää vaikuttamaan pysyvästi yritysten toimintakyyneen.

²¹ **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laukkanen mainio puheenvuoro sinällään ei kaipaasi täydentämistä muilta osin, paitsi että viittaamaan siihen, miten on sisäasiainministeriön pääluokassa hallinto- ja tarkastusjaostossa käsitelty aluekehitysasiasia, mistä ed. Laukkanen puhui. Toivon, että ministerikin lukevat, mitä tänne on kirjoitettu.

Ensinnäkin osaamiskeskusohjelmien osalta valiokunta pitää epäkohtana sitä, että näihin tarvittavista 30 miljoonan markan määrärahoista noin puolet pitää kerätä useiden ministeriöiden alaisuudessa. Olisi tärkeätä, että osaamiskeskusten toimintaa voitaisiin kehittää niin, että niiden vaikutus heijastuisi laajemmin ja ne koottaisiin yhden ministeriön hallinnonalalle jollain tavalla.

Toinen asia on niin sanotut valkoiset alueet, joihin myöskin tässä pääluokassa on kiinnitetty huomiota. Moni seutukunta Etelä-Suomessakin on jäänyt valkoiseksi alueeksi EU-tuissa ja on sitten monien muiden seutukuntien puristuksessa. Nämä pitäisi nyt ottaa huomioon KTM:n toiminnassa selkeästi paremmin kuin tähän saakka.

²² **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Alueellisesta kuljetustuesta ajattelen hyvin samalla tavoin kuin ed. Ranta. Täytyy olla mahdollisuus suunnitella pitkäjänteisemmin kuin niin, että asia perustuisi aika ajoin täällä putkahtavaan keskusteluun, joka luo epävarmuutta tulevaisuuden suhteen.

Varsinaisesti pyysin puheenvuoroni ed. Laukkanen puheenvuoron takia. En tiedä, meneekö tämä liian kauas tai syvälle kyseisen ministeriön hallinnonalaan. Kysyn nyt ihan, onko velkaneuvonta ylipäättänsä oikeassa paikassa silloin, kun sitä hallinnoidaan KTM:n kautta. Minusta tässä on looginen ristiriita sisällä. Minusta se ei tuota hyvää hallintoa välttämättä.

²³ **Ulla Juurola /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen myöskin iloinen siitä, että uusiutuviin kotimaisiin energialähteisiin on suunnattu ja saatu lisää rahaa. Mutta haluaisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota nimenomaan siihen, että tuulivoima on maailmassa hyvin voimakkaasti kehittyvä energialähde ja suomalaiset yritykset ovat tuulivoimateknologiassa asiantuntijoiden mukaan maailman huippua. On äärimmäisen tärkeää, että tässä teknologiakehityksessä ollaan mukana. On yrityksille tärkeää, että tuulivoimaa rakennetaan myöskin Suomessa, että ne pystyvät tätä teknologiaa kehittämään ja myymään tuotettaan voimakkaasti myöskin maailmanmarkkinoille.

²⁴ **Jorma Vokkolainen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähinnä ministeri Sasin puheenvuoroon, jossa hän paheksui, että täällä keskustellaan liian paljon yritysten tukemisesta, kun huomion pitäisi olla yritysten toimintaympäristöjen edistämisessä. Siitä varmaan olemme samaa mieltä. Mutta valitettavasti, kun samassa yhteydessä yritykset ovat itse muuttaneet omaa strategiaansa, ongelma ei ole nimenomaan investointi- ja yritystuissa kasvukeskuksissa, joissa on rahoittajia vaikka minkä näköisille yrityksille ja yritysten seiniin. Mutta jos me haluamme, että elinkeinoelämä ja yrityspolitiikka kehittyy maassa tasaisesti, me tarvitsemme välttämättä kansallista tukea niin investointeihin kuin muuhunkin yritysten kehittämiseen tämän rahoitusongelman takia.

²⁵ **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheen-vuoro): Herra puhemies! Juuri niin kuin ed. Vokkolainen sanoi, minusta yritystuki kokonaisuudessaan on nähtävä osana juuri yhteiskunnan tutkimukseen, kehitykseen ja teknologiaan liittyviä panostuksia. Sillä tavallaan luodaan juuri, ministeri Sasi, teidänkin tarkoittamianne yritysten edellytyksiä selviytyä ja tulla mukaan myöskin kaikilla alueilla uuden talouden kasvualueille.

Lyhyt kommentti vielä, ministeri Mönkäre, teidän energiakommenttiinne. Se, mitä nyt odotetaan, sehän on linja. Teiltä odotetaan, että te muotoillette KTM:ssä hallituksen energiapolitiikan linjan. Me olemme nyt sellaisessa tilanteessa Suomessa, että me olemme äärimmäisen isojen ratkaisujen äärellä. Siinä pitää tunnistaa se, että me emme ole tavallaan enää 90-luvun alussa vaan meillä on teknologia kehittynyt, meillä on aivan uudenlaiset haasteet Kioton myötä. Siksi pitää panostaa voimakkaasti nyt puuhun, turpeeseen, etsiä verokeinoja, pitää panostaa tuulivoimaan, ainakin tutkimustoimintaan, kehityshankkeisiin sillä alueella, uuteen teknologiaan, katsoa, kuinka paljon näillä sitten pystytään 19 terawattitunnin tarpeesta vuoteen 2015 kattamaan, ja sen jälkeen tehdä sitten perusvoimaratkaisuja.

²⁶ **Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näinhän hallituksessa tällä hetkellä tehdään. Meillä on kolme isoa energiakysymystä käsittelevää asiaa valmistelussa, jotka tulevat eduskuntaan.

Tuulivoimasta sanon ed. Jurolan puheenvuoron johdosta, että me olemme tukeneet tähän asti kaikkia tuulivoimaloita. Nyt asiaa ei ratkaise se, että me tuemme yhden kahden pienen tuulivoimalan rakentamista sinne tänne maahan. Me odotamme nyt sitä isoa meritulipuistoa, jolla voisimme viedä uutta teknologiaa merkittävästi eteenpäin, niin että tuulivoima taas menisi seuraavalle askelmalle teknologiassa. Sitä varten meillä sitten on halu uutta teknologiaa olla tuke-massa.

Kuljetustuen osalta sanon vain sen, että onhan tämä keskustelu pikkuisen huvittavaa. Viisi kertaa pääministeri Lipposen ykkös- ja kakkoshallitus ovat yrittäneet lopettaa kuljetustuen. Sehän on ollut hallituksen signaali. Aina eduskunta on sen palauttanut. Minä olen nyt sitä mieltä, että uskotaan eduskuntaa ja tehdään niin kuin eduskunta haluaa. Niin kuin näemme, täälläkin on eri-

laisia näkemyksiä asiasta. Mutta katsotaan sitten, mitä valtiovarainministeri ajattelee tästä asiasta.

²⁷ **Ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee velkaneuvonnan sijaintiin, voin sanoa, ettei ollut kovin kovaa kilpailua siitä, minne se sijoitetaan, vaan kyse oli siitä, kuka on valmis ottamaan sen. Oikeusministeriö oli hyvinkin valmis luopumaan siitä. Kun arvioita tehtiin, todettiin, että Kuluttajavirasto on kuitenkin luonnollisin isäntä tälle toiminnalle. Tietysti lääninhallitukset tekevät kuntien kanssa sopimukset, mutta sen tyyppinen neuvonta, jota Kuluttajavirasto antaa, on hyvin pitkälle saman tyyppistä kuin velkaneuvonta. Siitä syystä päädyttiin tähän ratkaisuun hyvässä yhteisymmärryksessä ministereitten kesken.

Mitä tulee yritysten sijoittumiseen, tietysti yritykset valitsevat aina optimaalisen sijaintipaikan. Keskeisin kysymys on tietysti hyvän työvoiman saatavuus ja myöskin alueen kustannustaso. Mielestäni se antaa ilman tukeakin aika hyvät edellytykset sijoittumiselle muuallekin kuin Pääkaupunkiseudulle.

Mitä tulee rahoitukseen, tänä päivänä rahoitusta Suomessa on saatavissa kaikille hyville hankkeille.

²⁸ **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre mainitsi uuden teknisen harpauksen tuulivoiman osalla, meren offshore-tuulivoimapuistot. Esimerkiksi Kotkaan ollaan tällälaista suunnittelemassa. Kotkan Energia Oy kuitenkin on nyt siinä luulossa, että tulevaisuudessa eli ensi vuonna ei samalla tavalla demonstraatio-tukea tulisi kuin on aikaisemmin tullut, joten tämä viesti, joka oli pääluokan kohdalla, joka liittyy momenttiin 32.60.40 eli energiatukeen, on ollut huono. Siinä on siis ensi vuodeksi myöntämisvaltuuksia edelleen 20 miljoonaa markkaa vähemmän.

Sitä, minkä arvoisa ministeri totesi omaksi kannakseen, pidän erittäin hyvänä, jos nyt KTM lähtee todella siinä mielessä liikkeelle, että mennään vahvasti niin sanottuja demonstraatiotukia myös osoittamaan. Demonstraatiotukihan koskee sellaista uusiutuvia energialähteitä käyttävää voiman tuotantoa, jossa on todella uutta teknologiaa, uudella tasolla liikkuvaa teknologiaa, ja sitä

tuettaisiin tällä niin sanotulla demonstraatiotuellalla muuta tukea enemmän. Viitataan myös ympäristövaliokunnan lausuntoon, jonka se antoi valtiovarainvaliokunnalle budjetin suhteen.

Puhemies! Jo eilen illalla keskustelimme pitkään, ja haluaisin vain tuoda erään asian esiin. Eilen puhuimme paljon puujalasta kaiken it-teknologian lisäksi. Meillä on edelleenkin erilaista hyvin korkeatasoista teknologiaa puunjalostusteollisuudessa ja paperin tuotannossa. 80-luvulta alkaen kansalaisjärjestöjen rooli on ollut erittäin tärkeä myös kansallisen edun kannalta. Kansalaisjärjestöjen, ympäristöjärjestöjen, luonnon-suojelujärjestöjen aktiivinen toiminta on ollut mukana, siis painotan sanaa "mukana", osallisena, edesauttamassa sitä, että Suomen puunjalostusteollisuuden tuotanto on ollut aina enemmän ympäristöllisesti kestävä. Kloorivalkaisu on yksi esimerkki, suljetut kierrot, yleensä ilman-suojelu jne.

Nyt olemme tulossa jälleen ikään kuin saman tyyppiseen tilanteeseen. Se liittyy energiantuotantovaihtoehtoihin, perusvoimavaihtoehtoihin, joihin ed. Laukkanen puuttui, ja haluaisin ministerien ollessa läsnä, sekä ministeri Mönkäreen että ministeri Sasin, painottaa sitä näkökulmaa, että paperin ja Suomen puunjalostusteollisuuden tuotteiden ostajat saattavat paljon enemmän kiinnittää huomiota siihen energiaan, jolla tämä tuote on valmistettu, siihen energialähteeseen, kuin meillä on tapana ajatella. Tällöin kilpailukykyämme saattaa heikentyä, jos rakennamme perusvoimamme entistä enemmän ydinreaktion varaan. Näin ollen itse näen tuulivoiman ja muun vaihtoehtoisen energian tuotannon — biomassat ja muut — lisäämisen olevan myös hyvin tärkeä näkökulma siihen suuntaan, että meidän ei tarvitse, mihin myös ministeri Mönkäre viittasi, lisätä ydinvoiman tuotantoa.

Lopuksi turpeeseen, mistä käytiin enemmänkin keskustelua. (Ed. Elo: Ei kai ministeri maininnut?) — No, hän vain totesi niin, että katsotaan sen jälkeen, kun muut on katsottu. — Edelleenkin haluaisin turpeeseen viitata siltä osin, että eduskunnallahan on kanta asiaan, suurella valiokunnalla on kanta ja sillä on ollut kanta myös aikaisemmin. Se ei siis periaatteessa muuttunut tässä vaiheessa. Kun Kioto on toistettu useaan kertaan, viitaten Brysselissä 19. päivänä tätä kuuta pidettävään EU:n ministerineuvoston kokoukseen, nielukysymys on tärkeä asia myös koko Kioto-prosessin eteenpäinviemisessä, ja

siinä on tärkeää, että Suomi katsoo nieluasiat, nyt puhun globaalisesti, koska siellä ollaan tuomassa myös suonieluja sekä cdm:n osalta että myös suurten sateenvarjomaiden eli Yhdysvaltojen, Kanadan ja myös Venäjän puolelta, jolla nyt ei edes näitä nieluja ole kovin paljon tarvis kehittää.

Puhemies! On hyvin tärkeää, että ministerit ovat nyt paikalla. Eilen illallahän tähän moneen kertaan viitattiin eikä vain tämän pääluokan kohdalla.

²⁹ **Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vain, että en ole maininnut täällä sanaa "ydinvoima" enkä ole puheessani viitanut siihen millään tavalla. Haluan korostaa sitä, että kun täällä puhutaan uusiutuvista energialähteistä, sillä ei ole mitään tekemistä mahdollisen ydinvoiman rakentamisen tai rakentamatta jättämisen kanssa, koska esimerkiksi kansallisen ilmasto-ohjelman työssä me kaikissa tulevaisuuden visioissa edistämme uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja energian säästöä samalla tavalla riippumatta siitä, mitä muita lisätoimenpiteitä jotkut katsovat aiheelliseksi aikanaan päättää. Tämä täytyy nyt pitää kirkkaana mielessä. Olen ollut pahoillani siitä, että näitä asioita esitetään vastakkain, mutta meillä ei ole mitään muuta tietä kuin edetä uusiutuvien energialähteiden käytön ja energian säästön tiellä.

³⁰ **Hannes Manninen /kesk:** Arvoisa puhemies! Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintapolitiikalla on hyvin keskeinen merkitys paitsi koko maan kehitykselle myös alueelliselle kehitykselle. Kuitenkin on otettava huomioon, että kehitykseen myös alueilla vaikuttavat hyvin suurelta osin monet muut tekijät. Puhutaan niin sanotusta suuresta aluepolitiikasta, ja myös sisäasiainministeriön ja työministeriön toiminnoilla ja linjoilla on alueille keskeinen merkitys.

On kiistämätön tosiasia, että osaaminen ja koulutus ovat tämän päivän alueellisenkin kehityksen keskeisiä asioita. Mutta on syytä myöskin todeta se, että kun Lipposen molempien hallitusten aikana on viisi kuusi vuotta puhuttu uudesta aluepolitiikasta ja ilmoitettu, että vanhaa ei enää oteta käyttöön eikä hyväksytty, tulokset ovat olleet todella surkeita. Voi sanoa, että uusi aluepolitiikka on käsittänyt ainoastaan t&k-rahoituksen lisäämisen, joka sinänsä on ollut erinomainen

asia. Mutta sillä ei ole juuri mitään tekemistä aluepolitiikan kanssa, vaan se on koko maan kehittämispolitiikkaa, joka on ollut tarpeen ja välttämätöntä. Sen lisäksi olisi tarvittu alueellista näkökulmaa paitsi näihin varoihin myöskin muutoin kauppa- ja teollisuusministeriön kehittämispolitiikassa.

Siksi on myönteistä se, että nyt hallituksen toimesta on jo tehty tiettyjä periaatepäätöksiä. Niin kuin ministeri Mönkärekin sanoi, valmistellaan ja suunnitellaan toimenpiteitä aluepolitiikkaa varten, mahdollisesti määrärahoja myöskin vanhoihin, hyväksi koettuihin keinoihin. Se on tietysti erinomainen asia. Mutta on valitettavaa vain, että hallitus on nukkunut karhun unta viisi vuotta liian pitkään. Nimittäin muuttoliike on ehtinyt tehdä monilla alueilla jo korvaamattomia vahinkoja.

Helposti myöskin sanotaan, että tarvitaan varoja ja rahoja, joita ei ole. Mutta tutkimukset osoittavat, että nykyisen tasoinen muuttoliike aiheuttaa kansantaloudelle noin 10 miljardin vuosikustannukset, ja jos muuttoliike olisi samalla tasolla kuin 80-luvulla keskimäärin, säästö olisi 5 miljardia markkaa vuodessa. Silloin muutamat kymmenet tai sadat miljoonat ovat vain pieni ripaus siitä, mitä tämän tasoinen keskittyminen tässä maassa aiheuttaa. Siksi on tervehdittävä kiitoksella sitä, että yritysten investointi- ja kehittämistukiin ainakin harkitaan ja toivottavasti myöskin myönnetään varoja lisää tulevaisuudessa. Se on varmasti kannattava investointi.

On myöskin hyvin myönteistä, että ministeri totesi, että pyritään aktivoivaan toimintaan tutkimus- ja tuotekehitysvarojen hyödyntämiseksi myös näiden neljän viiden keskuksen ulkopuolella. Se on se linja, jota keskusta on yrittänyt tolkuttaa, jos saan lainata vähän tämmöistä kääriäismäistä sanontaa, täällä jo ainakin viiden vuoden ajan. Jos se nyt otetaan käyttöön, hyvä näinkin.

Alueelliseen kuljetustukeen en sen pidemmälle puutu, kun on saatu nyt lupauksia, muuten kuin että totean, että otan myönteisenä vastaan ministerin lupauksen siitä, että hän pyrkii asiaa hoitamaan, koska eri lähteistä saadun tiedon mukaan hallituksessa olisi todennäköisesti jo kuluvalle vuodelle asia mennyt läpi, mutta asianomainen ministeri ei suostunut tällaista esitystä tekemään. Jos tämä pitää paikkansa, silloin lupaus siitä, että hän yrittää seuraavana vuonna asian esittää, on mielestäni hyvin myönteinen ja merkittävä asia.

Kun ministeri Sasi totesi, että liikaa puhutaan avustuksista, on myöskin syytä sanoa muutama sana terminologiasta. Kun meillä on miljardirahoitukset tutkimukseen- ja tuotekehitykseen, niin silloin puhutaan budjetissa "avustuksesta" momentin kohdalla, mutta yleisesti puhutaan "kehittämisrahoituksesta". Sen sijaan kun annetaan vastaavasti muutama kymmenen tai sata miljoonaa yritysten investointi- ja kehittämistoi- miin, sitä kutsutaan "tueksi". Tällä "tuella" on se negatiivinen sävy, mutta "kehittämistoimintaan" annetulla "avustuksella" on hyvin positiivinen merkitys. Sen kokoomuskin hyväksyy. Tässähän pelataan vain semantiikalla ja omia poliittisia tavoitteita pyritään edistämään käyttämällä leimaavia sanontoja ja sanoja, joilla yritetään saada jotakin huonoon huutoon. Toivon, että päästäisiin siihen, että hyväksyttäisiin varojen suuntaaminen molempiin toimenpiteisiin.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee energiapolitiikkaan, haluan todeta tässä yhteydessä, että me olemme sellaisten ratkaisujen edessä, että me tarvitsemme merkittäviä ja mittavia päätöksiä. On tärkeää kehittää uusiutuvia voimavaroja. On tärkeää myöskin energian säästöön keskittyä hyvin pitkälti, mutta ilman merkittävää perusvoimaratkaisua me emme selviä. Omalta osaltani voin sen merkittyä jo pöytäkirjaan: olen kannattamassa ydinvoimaa, jos sellainen esitys tähän saliin tulee.

³¹ **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa herra puhemies! Totesin eilen talousvaliokunnan kannalta eli tämän pääluokan substanssivaliokunnan kannalta sen, että valtiovarainvaliokunnan tämän pääluokan mietintö on meidän kannaltamme hyvä. Erityisen hyvänä pidän sitä, että tässä mietinnössä on otettu kantaa sellaisiin keskeisiin asioihin, joita me olemme valiokunnassa käsitelleet. En käy niitä toistamaan.

Otan vain pari esimerkkiä: Velkaneuvontaan, jonka voimavaroista olimme huolissamme, kun tätä lakia teimme, tässä on kiinnitetty huomiota, kansainväliseen toimintaan, ja on monta muuta tähän liittyvää asiaa. Näin pitää olla. Voimavarojen ja sisällön pitää käydä mielestäni yhtä jalkaa. Tässä on menty aika yhtä jalkaa pitkälti eteenpäin valiokunnan mietinnössä niin kuin koko toiminnassa.

Herra puhemies! Kun ministeri on paikalla, ajattelin ottaa esille sellaisen asian, jota itse asiassa juuri ed. Manninen sivusi. Jotta pääsisimme

todella pitkäjänteiseen toimintaan, meidän täytyy katsoa asioita paitsi pitkällä perspektiivillä myös unohtamalla hallinnolliset rajat; sanon näin. Kun tässä mietinnössä todetaan ja täällä on varsin usein sivuttu sitä tekijää, että me panostamme todella tutkimukseen, kehittämiseen, tuotekehitykseen ja teknologiapanostukset ovat mitattavia jne., tämä on erittäin hyvä asia ja tämän pitää jatkua. Mutta jatkuuko se?

Emme nyt käsittele opetusministeriön pääluokkaa, mutta sen verran totean, että meidän on panostaminen — täällä ovat ministerit kuitenkin paikalla — pitkäjänteiseen toimintaan koulutuksessa ja tutkimuksessa. Tässä tarkoitan nyt korkeakoulujen perustutkintoja, korkeakoulujen perustutkimusta, tietysti korkeakoulussa tehtävää soveltavaa tutkimusta. Ennen kaikkea korostan sitä, että jos emme tästä perusjalasta, perustutkimuksesta ja peruskoulutuksesta korkeakouluisa, huolehdi, meillä ei ole kasvupohjaa, ei soveltavaan tutkimukseen, ei muihin tutkimuspanostuksiin, ei kansainväliseen toimintaan, ei muuhun tämän tyyppiseen toimintaan. Jotta voisimme säilyttää nämä panostukset, meidän on pitkäjänteisesti huolehdittava siitä, että meillä on kasvupohjaa myös pidemmällä tähtäyksellä.

Nyt vetoankin sen puolesta, kun ministerit ovat yhteistyössä ainakin tiede- ja teknologia-neuvostossa, että tähän asiaan todella kiinnitetäisiin vakavaa huomiota. En puutu siihen, että täällä on ylipäätään huolehdittu yliopistojen voimavaroista. Minä näen tämän hyvin pitkälti sisältökysymyksenä, tahtokysymyksenä. En näe tätä pelkästään — korostan sitä — määrärahakysymyksenä, vaan myös niin, että määrätietoisesti ymmärretään tämä toiminta ja tehdään myös näin. Tämä takaa myös tälle pääluokalle ne voimavarat ja sen toiminnan, että voimme todella hyödyntää tätä kehitystä. Näen sen välttämättömänä nimenomaan kauppa- ja teollisuusministeriön sektorilla.

En tästä sektorista puhu enää tämän enempää. Käytin tästä eilen puheenvuoron.

³² **Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kevään tulevaisuuspaketissa hallitus päätti, että tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen osuus bruttokansantuotteesta nostetaan 3,3 prosenttiin tällä hallituskaudella. Siinä olen jo aiemmin tänään korostanut sitä, että julkisen puolen panostuksen pitää pysyä — se on nyt ollut

noin 1 prosentti — riittävällä tasolla juuri niistä syistä, joita on keskustelussa tullut aiemmin esille. Kun nämä tavoitteet toteutetaan, silloin tapahtuu myös se, että Tekesin voimavarat tulevat huomioon otetuiksi ja saamme sen osuuden, joka sinnekin kuuluu. Sisällön kehittämisen osalta meillä on ollut mielenkiintoisia mahdollisuuksia keskustella Sitran ja Tekesin yhteistyöstä ja tämän tyyppisistä asioista.

Toinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 16.

Täysistunto keskeytetään kello 13.56.

Täysistuntoa jatketaan

kello 16.09

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Mikkola.

Ed. Leppä merkitään läsnä olevaksi.

Yleiskeskustelu pääluokasta 32 jatkuu:

³³ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti haluan tähän pääluokkaan osallistua lähinnä keskustelun ja myöskin kannottojen puitteissa.

Ensiksi kuluttaja- ja kilpailupolitiikkaan: Kuluttajavalituslautakunnassa asiat yleensäkin venyvät hyvinkin pitkään eli käsittelyaika on noin 12 kuukautta. Tässä tapahtuu näin, että useimmat firmat kyllä menevät sitten konkurssiin. Haluan ottaa myöskin Kilpailuvirastoon liittyvät asiat esille. Kun ajatellaan, että Kilpailuvirastossa on aika vähän työntekijöitä ja käsittelyt viipyvät hyvin kohtuuttomasti, niin tässäkin tulee esille se, että pienet yritykset joutuvat vaikeuksiin.

Haluaisin ottaa tässä yhteydessä esille kulta-alan yritykset. Näitä on sekä pieniä että suuria maassamme. Tällä hetkellä on olemassa suuria ketjuja, jotka tosiaankaan eivät tottele lainsäädäntöä. Niillä on usein loppuunmyyntejä, eikä näihin voida puuttua, koska on pitkä käsittelyvaihe eikä kuluttajansuojalautakunnankaan puolelta aina päästä sellaisiin toimenpiteisiin, mihin pitäisi päästä. Toivoisin, että kauppa- ja teollisuusministeriö voisi tätä asiaa huomioida paremmin kuin tähän mennessä. Tätäkin kautta voisimme pienempiä yrityksiä saada säilytettyä.

Arvoisa puhemies! Yrittäjäpolitiikka on Suomessa sellaista, että tällä voidaan saada maamme taloudellista tilannetta kuntoon, jos vain osaamme oikealla tavalla hoitaa asioita. Kun tiedetään, että teollisuuspuolella on hyvin vähän teollisuuslaitoksia, niin pkt-yritykset ovat avainasemassa. Itse toimin Finnverassa tällä hetkellä, ja siellä on saatu aikaan naisyrittäjälainat ja viimeisessä kokouksessa tänä vuonna käsiteltiin myöskin nuorten yrittäjien lainamahdollisuuksia.

Toivoisinkin, että kauppa- ja teollisuusministeriö omalta osuudeltaan alkaisi kehittää nuorten yrittäjien etujen parantamista. Siinähan olisi useampia toimintamahdollisuuksia, mitä voitaisiin toteuttaa. Ensimmäinen toimintamahdollisuus on tietenkin, että yritykset saavat lainoituksia, korkotukilainoituksia ja yritystoiminnan perustamiseen olevia lainoja. Yksi tukimuoto, jota ei kunolla ole mielestäni nuorten yrittäjien kohdalla toteutettu, on niin sanotut rahastot. Pohjois-Savossa on olemassa tällä hetkellä jonkinlaisia rahastoja, mutta katson, että ne eivät riittävästi vastaa yritystoiminnan tarpeisiin tänä päivänä. Sen johdosta toivoisin, että kauppa- ja teollisuusministeriö ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin rahastojen kehittämiseksi eri alueilla. Tätäkin kautta me voisimme vahvistaa Suomessa yrityspolitiikkaa.

³⁴ **Seppo Kääriäinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Puutun vain yhteen asiaan lyhyesti. Se on yritysten kansainvälistyminen ja varsinkin pienten yritysten mahdollisuudet kansainvälistyä ja päästä vientimarkkinoille. Kysymys on siis liiketoimintaketjun loppupäästä. Suomessa yrityspolitiikkaa ja myös julkisen vallan tukitoimia on hallinnut näihin päiviin saakka technology push -ajattelu eli panokset pannaan tuotekehittelyyn, mikä on merkinnyt Tekesin voimavarojen voi-

makasta lisäämistä ja sieltä yritysten avittamista tutkimus- ja tuotekehittelyn puolella.

Se on minusta aivan oikeaa politiikkaa, mutta samalla on käynyt niin, että liiketoimintaketjun häntäpää, se tärkeä pää, on jäänyt hoitamatta. Se on monen pienen yrityksen menestymisen, markkinoille pääsyn ja kasvun kannalta pullonkaula, se on paha pullon kaula. Asiakasperusteinen lähestymistapa pitäisi tuoda Suomen pk-politiikkaan nimenomaan ajatellen markkinointipuolta, vientipuolta ja kansainvälistymispuolta.

Tätä taustaa vasten minusta on hämmästyttävä asia, että hallitus leikkaamalla leikkaa tänäkin vuonna Finpron toimintavaroja muutamia miljoonia markkoja, mikä johtaa siis siihen, että Finpron toimintapisteitä ulkomailla, ainakin Aasiassa, joudutaan kerta kaikkiaan sulkemaan. Se on minusta typerää politiikkaa kansallisesti ajatellen ja pienten yritysten leviämistä ja kasvua silmällä pitäen. Toivon, että Finpron nitistäminen lopetettaisiin ja annettaisiin Finpron toimia niin, että se voisi antaa panoksen pienempien yritysten kansainvälistymisen onnistumiseksi. Pitää olla tulevaisuusnäkyviä.

³⁵ **Reijo Kallio /sd:** Herra puhemies! Lipposen hallitusten eräs keskeinen strategia on ollut voimakas panostaminen tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Tässä me olemme kyllä kyenneet erottautumaan muista Euroopan unionin maista, kyläkin yhdessä Ruotsin kanssa. Viime vuonnahan Suomessa käytettiin 3,1 prosenttia bruttokansantuotteesta tutkimusmenoihin.

Tämä Suomen valinta on mielestäni ollut aivan oikea. Se on merkinnyt sitä, että me olemme kyenneet nousemaan 1990-luvun alun syvästä lamasta varsin nopeasti. Tämä on näkynyt myöskin sähköteknisten tuotteiden valmistuksen suuren nousuna. Itse asiassa sähköteknisten tuotteiden valmistuksesta on muodostunut maahamme kolmas teollinen tukipilari. Erityisen hyvin tämä näkyy viimeaikaisessa teollisen tuotannon kasvussa. Meillä teollinen tuotanto kasvoi lokakuussa 18,3 prosenttia verrattuna viime vuoden lokaan. Tästä kasvusta sähköteknisten tuotteiden kasvu selittyy noin 75-prosenttisesti.

Ministeri Mönkäre viittasi päivällä puheenvuorossaan tuoreeseen kansainväliseen arviointiin, jossa on arvioitu tutkimusrahoituksen vaikutusta. Täytyy sanoa, että kyllä tämä arviointiteksi on varsin mairittelevaa. Panostuksella on ollut

myönteinen vaikutus yksityiseen tutkimuspanostukseen, ja se on lisännyt yritysten tuottavuutta, henkilökunnan osaamista ja tuoteinnovaatioita. Tämä on näkynyt myös siten, että viennissämme huipputekniikan tuotteiden osuus on varsin voimakkaasti kasvanut. Meillä on myös kokemusperäistä näyttöä siitä, että 1990-luvulla uusien työpaikkojen syntymisaste on ollut korkein nimenomaan juuri niissä yrityksissä, joissa on panostettu paljon tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan.

Valtiovarainvaliokunnan rooli on avainasemassa silloin, kun me puhumme tutkimus- ja tuotekehityspanostuksesta, sillä vaikka tieteseen ja osaamiseen perustuva kasvu on pääosin yritysvetoista, sen edellytysten luominen on kuitenkin pitkälti julkisen sektorin tehtävä. Meidän on jatkossa myöskin jatkuvasti kyettävä tunnistamaan uusia kasvualoja, ja kun tällaisia löydämme, niihin on panostettava pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti.

Allekirjoitan valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvän näkemyksen siitä, että meidän on nykyistä paremmin kyettävä vastaamaan alueellisen kehityksen haasteisiin luomalla hankkeita, joilla saadaan eri puolilla maata pk-yrityksiä paremmin julkisen kehittämisrahoituksen piiriin. Melko ratkaisevaa mielestäni tässä on se, miten Tekes saadaan kytkettyä maakunnallisiin strategioihin. Alueellisessa näkökulmassa on mielestäni tärkeää, että kyetään parantamaan alueiden omien vahvuuksien pohjalta niiden kykyä hyödyntää uutta teknologiaa.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota myös työvoima- ja elinkeinokeskusten asemaan ja niiden resursointiin. Tämä on aivan paikallaan. Työvoima- ja elinkeinokeskusten ohjaukseen on liittynyt monia ongelmia. Ministeriöiden sektoriohjaus on ollut varsin voimakasta. Ministeriöt ovat pitäneet kiinni toimialojensa tulostavoitteista ja vallasta. Tämä epäilemättä on vaikeuttanut keskusten johtajien toimintamahdollisuuksia tehtävien yhteensovittamisessa. Juuri toimintojen osarajat ylittävä yhteensovittaminen on ollut vaikeaa, mutta uskon, että tilanne tältä osin on paranemassa.

Itse odotan, että työvoima- ja elinkeinokeskukset ottavat toiminnassaan huomioon ne muutokset, jotka liittyvät alueelliseen elinkeino- ja maaseutupolitiikkaan. Asiakkaat odottavat työvoima- ja elinkeinokeskuksilta nykyistä aktiivisempaa toimintaa sekä asioinnin helpottamista.

Keskusten omien palvelujen lisäksi keskusten henkilöstön tulee tuntea myös muiden kehittämispalveluja antavien organisaatioiden palvelut ja auttaa yrityksiä niiden palvelujen hyödyntämisessä. Haluan korostaa myös sitä, että työvoima- ja elinkeinokeskuksilla on merkittävä rooli meillä olevan yrittäjyys-hankkeen toteuttamisessa.

Alueellisen kuljetustuen osalta totean, että vaikka meidän ei aina kannattaisi Ruotsia kaikesa plagioidakaan, niin tässä meidän ehkä olisi kannattanut ottaa Ruotsista oppia ja linjata asia vähän samalla tavalla. Ruotsissa kuljetustukilainsäädäntö on voimassa nimittäin vuoteen 2006 asti. Se on myös volyymiltaan aivan toista luokkaa kuin Suomessa. Ruotsissa se koskettaa noin 1 000:ta yritystä ja kustannukset siellä ovat olleet noin 240 miljoonaa markkaa. On tietenkin selvää, että meillä Suomessa ei näin massiiviseen järjestelmään ole varaa, mutta tärkeää olisi kuitenkin, että alueellinen kuljetustuki voitaisiin varmistaa useammaksi vuodeksi. Uskon, että tällä tavalla tämän järjestelmän vaikuttavuus olisi aivan eri luokkaa kuin se nyt on ollut. Olikin mielenkiintoista kuulla aikaisemmin päivällä, että ministeri Mönkäre aikoo tätä asiaa viedä tähän suuntaan. Toivottavasti tässä päästään pitkäjänteiseen ratkaisuun.

Vielä yhtenä asiana, herra puhemies, muutama sana velkaneuvonnasta. Pidän erinomaisena asiana sitä, että velkaneuvontatoiminnan resursseja jonkin verran lisätään tässäkin budjetissa nimenomaan valiokuntakäsittelyssä. Jo se, että saimme velkaneuvonnan lakisäateistettyä, oli hyvä edistysaskel. Tämä epäilemättä parantaa kansalaisten oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta. Meillä pitäisikin olla nyt paremmat mahdollisuudet avun antamiselle, ja täten voimme vähentää velkaongelmista yksilölle ja myöskin yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Kuitenkin, huolimatta tästä parin miljoonan määrärahalisäyksestä, joka valiokunnassakin on tehty, pelkään pahoin, että velkaneuvonta tulee kuitenkin monilla seuduilla edelleen ruuhkautumaan eikä tule sujumaan ehkä niin hyvin kuin on saatettu odottaa.

³⁶ **Klaus Bremer /r:** Arvoisa puhemies! Tuolla kuppilassa päätettiin äänin 9—0, että Rooman senaattori, joka toisti sanomaa, että hänen mielestään Karthago olisi hävitettävä, oli nimeltään Cato. Olen paikallinen Cato, kun toistan, että

koko budjetin teon suurin heikkous vuodesta toiseen on se, että maksimoidaan tuloja eri budjettimomenteilla lainkaan välittämättä siitä, mitä haitallisia seurauksia siitä on muille ministeriöille. Koskaan ei ole laskettu kaiken taloudenpidon perustavaa asiaa, että kun hamutaan tuloja, niin syntyy myöskin menoja. Minne ne menot menevät?

Kun nyt ollaan tekemisissä KTM:n momentin kanssa, kysyn: missä on se yhteistyö, joka yhdistäisi tulo- ja menopuolen, ja joka yhdistäisi ensisijaisesti oikeusministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön ja valtiovarainministeriön pohtimaan elinkeinoasioita, koska kaikilla näillä ministeriöillä on lusikkansa sopassa syvästi? Valittavasti tuntuu siltä, että ennen kaikkea kauppa- ja teollisuusministeriö ja oikeusministeriö tekevät yritystoimintaan vaikuttavia lakeja. Oikeusministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön välissä tuntuu olevan sellainen seinä, että siinä ei juurikaan puhuta keskenään vaan päinvastoin aika mustasukkaisesti varjellaan omia reviirejä. Kun tässä välissä ei ole yhteistyötä, niin eipähän siitä oikein hyvää seuraa, kun siihen lisätään, että elinkeinoasioissa myös opetusministeriöllä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöllä ja työministeriöllä on oma osansa eikä ministeriöiden välillä ole yhteistyötä tai ainakin se on hyvin huonoa. Eipähän tuosta taida oikein hyvää tulosta koskaan tulla.

Arvoisa puhemies! Kohdassa 30 budjettikirjassa puhutaan yrittäjyyspolitiikasta. En ole löytänyt kuin kolme kohtaa, jossa pikkuisen käsitellään pk-yritysten asioita ja niitäkin hyvin hyvin pinnallisesti. Ministeri Mönkäre jälleen kerran totesi, että listataan, asetetaan työryhmiä, etsitään ratkaisuja yritystoiminnan edistämiseksi, mutta ainoa konkreettinen asia, joka on jälleen kerran budjettikirjassa tullut esille, ovat tuet eri muodossa. On kuljetustukia, on muita kehittämistukia erilaisille pienille yrityksille. Kun yritykset itse todella eivät toivo näitä tukia, vaikka tietysti, jos joku rahaa jakaa niin kuin kuljetustukiin, niin kyllähän se raha vastaan otetaan, mutta se eriarvoistaa yrityksiä ympäri Suomea kovin monella tavalla eikä tällainen kuljetustuki ikinä johda siihen logistiikan kehittymiseen, jota tämä maa loppujen lopuksi tarvitsee, jotta kansainvälinen kilpailukyky säilyy. Erilaisilla tuilla koko ajan lamaannutetaan kehitystä ja kilpailukykyä sillä tavalla kuin sitä tarvitaan. Tukia eivät pienyritykset itse todellisuudessa halua, ja jokainen

tietää, että tuilla tuhotaan samalta viivalta kilpailuun lähtö.

Tässä on uskomatonta se vastustus, jolla sosialidemokraattiset virkamiehet avainministeriöissä ja myös eduskunnan sosialidemokraattinen ryhmä kamppailee ja estelee pk-yritystoiminnan kehitystä edes EU-keskiarvoriman yläpuolelle. Se on aivan hämmästyttävää, ja tulen antamaan siitä esimerkkejä, mutta tietysti jos ay-liikkeelle on myyty oma itsenäisyys, niin siinä sitten sen lauluja laulat, jonka leipää syöt. Koska on aivan ilmeistä, että eduskunnassa ei yleisesti edes tiedetä, missä uudet työpaikat syntyvät, niin on ehkä syytä valaista sitä asiaa.

Arvoisa puhemies! Suomessa oli vuonna 98 noin 219 000 yritystä. Pk-yritysten osuus oli 99,8 prosenttia näistä yrityksistä. Alle 9 työntekijää työllistävien mikroyritysten osuus liikevaihdosta oli 18 prosenttia, mutta pk-yritysten liikevaihdon osuus koko maan elinkeinotoiminnan liikevaihdosta oli 52 prosenttia. Suomalaiset yritykset työllistivät vuonna 98 1,235 miljoonaa työntekijää maataloutta lukuun ottamatta. Pk-yritykset työllistivät noin 60 prosenttia kaikista työllistetyistä Suomessa. Alle 9 henkilöä työllistävien mikroyritysten ja 10—49 henkilöä työllistävien pienten yritysten työllisyys on tässä maassa parantunut vuoden 94 jälkeen kaikkein nopeimmin, yhteensä noin 25 prosenttia. Yli 250 henkilöä työllistävissä suurissa yrityksissä työllisyys on alkanut parantua vasta vuonna 97. Teollisuudessa pk-yritysten työllisyysosuus on noin 45 prosenttia, rakentamisessa 81 prosenttia ja kaupassa 71 prosenttia. Palvelualoilla pk-yritysten työllisyysosuus on puolestaan noin 60 prosenttia. Pk-yritystoiminta on mahtava tekijä, ja jos katsotaan KTM:n momenttia, niin vuodesta toiseen puhutaan pk-yritystoiminnan edistämisestä mutta mitään ei tapahdu, ei mitään sellaista konkreettista, jolla todella parannettaisiin pk-yritysten mahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kun verrataan Suomen pk-yritystoimintaa Euroopan unionin vastaavaan, on todettava, että esimerkiksi itsensä työllistävien osuus työvoimasta Suomessa on 9 prosenttia siinä missä Euroopan viidentoista maan ja Norjan vastaava luku on 13 prosenttia. Ja jos sitten mennään johonkin Isoon-Britanniaan, se on 15 prosenttia, Espanja 15, Irlanti 16, Portugali 17, Italia 20 ja Kreikka 41 prosenttia. Luvuista havaitaan, miten surkeassa tilassa pk-yritystoiminta on Suomessa.

Perheyritysten eloonjäämisen helpottamiseen ei liioin puututa millään tavalla, vaikka jatkuvasti sitä peräänkuulutetaan. Se on täällä kaikkein ikävintä. Jonkin verran parannuksia on tehty. On pudotettu perintöosuuden huomioiminen 20 prosentista 10 prosenttiin, se huomioidaan jo, jos on 10 prosenttia siirtyvää perintöosuutta perheyrityksessä, mutta yhä edelleen osakkeet arvioidaan täyteen substanssiarvoonsa, kun 60—70-luvulla ne olivat 30 prosenttia arvosta ja niihin pitäisi kohdistua sama kuin omaisuusverotus, 30 prosenttia. Jos ei se putoa siihen, jatkuu entinen meno, ja entinen meno perheyritystoiminnassa on Suomessa kaamea. Nimittäin ensimmäisessä sukupolvenvaihdoksessa vain viidesosa, 20 prosenttia, perheyrityksistä jää eloon. Toisessa sukupolvenvaihdoksessa siitä 20 prosentista jälleen vain 20 prosenttia jää eloon. Eli kahden sukupolvenvaihdoksen jälkeen perheyrityksistä enää 5 prosenttia on hengissä.

Arvoisa puhemies! Tiedetään, että Suomen perheyrityksistä, jotka työllistävät 70 prosenttia meidän työvoimastamme, 40 prosenttia tulee läpikäymään sukupolvenvaihdoksen viiden vuoden sisällä. Tulosten pitäisi nyt jo hirvittää, ennen kuin ne on noteerattu, jos tämä vanha meno jatkuu. Ei voida jäädä siihen, että jotain tarttis tehdä.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä kiinnittää huomiota siihen, että yrittäjien lukumäärä 15 vuotta täyttäneestä väestöstä EU:ssa on 6,1 prosenttia, kun Suomessa se on 4,9 prosenttia, Belgiassa 6,4, Espanjassa 6,4, Sveitsissä 7,2, Kreikassa, Portugalissa ja Italiassa 9. Yrityksiä tuhatta asukasta kohti, jos Suomen lukua merkitään sadalla, EU:ssa keskimäärin on 144. Saksassa luku on 160 eli 60 prosenttia enemmän kuin Suomessa, Portugalissa, Kreikassa ja Italiassa 200. Kun tiedetään, että koko Italian talous lepää Pohjois-Italian perheyritysten varassa, pienten perheyritysten varassa, tämän pitäisi jotain sanoa meille Suomessa pk-yritysten kohtelusta.

Haluaisin myöskin todeta, että uusia työpaikkoja vuosina 94—98 Suomessa mikroyritykset ovat luoneet 23,5 prosenttia, pienet yritykset 26 prosenttia, eli yhteensä noin 50 prosenttia uusista työpaikoista. Isoissa yrityksissä, suurissa yrityksissä, on samana aikana työntekijämäärä pudonnut 5 prosenttia, siis vähentynyt 5 prosenttia. Eli uudet työpaikat tulevat pk-yrityksistä.

Arvoisa puhemies! Kun tästä mennään eteenpäin, ei voi muuta kuin ihmetellä sitä, millä ta-

valla esimerkiksi on valmisteltu nyt eduskunnassa käsittelyssä oleva hallituksen esitys kirjanpitolain muutoksista. Siinä on tunnetusti sosialidemokraattinen lainvalmistelija tehnyt esityksen EU-direktiivin perusteella, sellaisen direktiivin perusteella, joka on tehty pörssiyhtiöille, ja unohtanut mainita sen, että direktiivin mukana kulkee liite ja liitteessä sanotaan, että yrityksille, joilla on vähäpätöinen kansallinen merkitys, voidaan myöntää kansallisia poikkeuksia helpotusten muodossa. Tätä ei ole tullut lakiesitykseen mukaan ollenkaan, vaan meillä jälleen kerran tehdään kirjanpitolain muutoksia pörssiyhtiöille tarkoitettujen sävelten mukaisesti. Tämä on minusta eduskunnan harhauttamista.

Hallituksen esitys osakeyhtiölain muutoksista kärsii ihan samoista oireista. Jokainen tietää, mitä pk-yritykset tarvitsevat: helpotusta byrokraatiasta, helpotusta perustamiseen, helpotusta, yksinkertaistamista. Ei voida vaatia sitä, että tavalinen käsityöläinen, sähköasentaja, hitsaaja, muurari, jolla on oma yritys, istuu ja täyttää viranomaiskaavakkeita ja käy ilmoittautumassa useaan eri rekisteriin ja joutuu sitä tekemään koko vuoden. Mutta helpotuksia esimerkiksi yhteisrekisterin muodossa ei tahdo tulla, ei millään meille. (Ed. Stenius-Kaukonen: Se on merkillistä!)

Jälleen kerran kysyn lopuksi: mistä syystä yhteistyö ministeriöiden kesken ei tahdo onnistua? Tämähän ei ole ainoa. Voin sanoa, että liikenneturvallisuus tai -turvattomuus maksaa tälle maalle maltaita. Se, mitä liikenteestä haalitaan sisään, tulee yhdellä momentilla. Mutta kuka sen maksaa? Sen maksavat sosiaali- ja terveysministeriö, työministeriö ja kaikenlaiset muut ministeriöt. Ei näy sitä todellista saldoa tästä asiasta. Jossain vaiheessa täytyy valtion ja budjetin teon herätä siihen todellisuuteen, että ministeriöt pitää saada yhteistyöhön ja jossain vaiheessa pitää oppia laskemaan myöskin se, kuinka paljon hamutut tulot tulevat maksamaan miinusmerkkisinä, negatiivisina seurannaisvaikutuksina.

³⁷ **Pauli Saapunki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan suuresti ed. Bremerin asiantuntemusta, kun hänellä on myöskin näyttöä yksityissektorilta. Siihen osaan, jossa tukiasioihin puutuitte, haluan kuitenkin puuttua.

Jos kerta kaikki tuet otetaan pois, niin kuin laajasti halutaan erällä tahoilla tehdä, kyllähän

meiltä Pohjois- ja Itä-Suomesta väki häviää tänne etelään. Ei siellä ole sahoja. Kantohinta menee nolla-asteen alapuolelle, jos sahat eivät pysty siellä toimimaan jne. Mitä varten me tuemme yksilötasolla ihmisiä, jos kerta heikkoja ei tarvitse tukea, että he pystyvät elämään ja olemaan tässä yhteiskunnassa? Sama pätee myöskin koko valtakuntaan, että jos se jostakin päin sairastaa, pitää auttaa siellä, missä se sairastaa. Nämä tukikysymyksetkään eivät ole yksiselitteisiä asioita, ed. Bremer.

³⁸ **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saapunki on tietysti osittain oikeassa. Mutta hienosäädön, millä tavalla tasoitetaan elinmahdollisuuksia, pitäisi tulla sen jälkeen kun ensin karkeat tuet on saatu pois. Sanon uudestaan, että jollei esimerkiksi alueellisesta kuljetustuesta päästä, koskaan tämän maan logistinen kokonaisuus ei kehity, vaan aina otetaan rahat vastaan ja käytetään niin kuin ennenkin, ajetaan liian isoilla kuorma-autoilla, käytetään liian monta välilastauspaikkaa, tehdään tyhmiä ratkaisuja, kun ei mikään kiristä, pakota miettimään, millä tavalla saamme kuljetukset kaikkein edullisimmin hoidettua.

³⁹ **Susanna Huovinen /sd**: Arvoisa herra puhemies! Minun ei pitänyt tulla korokkeelle saakka, mutta myönnän, että ed. Bremerin puheenvuoro hieman provosoi. Ajattelin tulla vain varmistaakseni, etten joudu omalta paikaltani korokkeelle häätetyksi, kun aika ylittyy. Puhun silti lyhyesti.

Ed. Bremer on mielestäni kyllä hakoteillä, jos uskoo kaikkien pk-yritysten ongelmien olevan lähtöisin joko sosialidemokraattisesta ministeristä, sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä tai sosialidemokraattisista virkamiehistä. Yhtä hakoteillä ed. Bremer on, jos hän luulee, ettemme me demarit ymmärrä mitään pienyrityksen asemasta. Esimerkiksi itselläni on tuttavapiirissä, lähipiirissä, erittäin monia, varsinkin naisia, yksinyrittäjiä, pienyrityksiä, muutaman ihmisen työllistämissä yrityksissä. Tiedän kyllä täsmälleen sen arkielämän, jonka kanssa he yrittäjinä tekevät työtä, minkälaisen ongelmien kanssa he painiskelevat, joten minusta tällaisten ikään kuin hyvin yksioikoisten oletusten esittämistä tältä paikalta ... Kannattaisi kyllä ehkä hieman tutkia sitten, kuinka meidän laajassa sosialidemokraattisessa ryhmässämme asioista ajatellaan eikä

suinkaan tältä paikalta tehdä tällaisia hyvin kummallisia yleistyksiä.

Mitä tulee muutoksiin, joita ed. Bremer penäsi, haluan kyllä talousvaliokunnan jäsenenä tuoda esiin, että hyvin monia muutoksia on tehty jo. Esimerkiksi tällä hetkellä meillä on tehty eräs osakeyhtiölain muutos, jossa nimenomaan helpotettiin byrokratiaongelmia. On varmasti totta, että se ei riitä. Itselleni olen antanut kertoa ministeriön taholta, että osakeyhtiölain kokonaisuudesta ollaan valmistelemassa, mutta se on isompi revohka. Ei sitä voi sormia napsauttamalla tähän taloon tuoda. Kyllä minun mielestäni pitää luottaa myös valmistelukoneistoomme sen verran, että kyllä siellä tunnetaan tämä problemaattikka.

Monia muita esimerkkejä löytyy. Tällä hetkellä talousvaliokunnan käsittelyssä on ed. Bremerinkin mainitsema kirjanpitolain muutos, yritys- ja yhteisötietolaki, jossa nimenomaan tuodaan yksi tunnus verohallinnon asiakkaille, jotta asiakas ei tarvitse mennä monelle luukulle vaan nimenomaan yhden tunnuksen puitteissa. En ymmärrä, mitä ed. Bremer näistä tehdyistä muutoksista ajattelee, jos on niin, että näitä ei voida laskea positiivisiksi muutoksiksi pienyritysten elämään ja yleensäkin yrityselämään liittyvissä asioissa.

Siitä, mitä totesitte ministeriöitten välisestä yhteistyöstä varmasti olemme yhtä mieltä, mutta että se näin selkeästi liittyisi sosialidemokraattiseen liikkeeseen, eduskuntaryhmään, ministeriin? En aivan kuullut niitä esimerkkejä, joita lupasitte puheenvuorossanne kertoa. En usko, että ne kaikki ovat aivan pelkästään meistä kiinni, vaikka vaikutusvaltainen poliittinen liike olemmekin.

Arvoisa puhemies! Sitten varsinaiseen asiaan, jonka aion keskustelussa tuoda esiin. Se on uusiutuville energialähteille suunnattu energiaturki, joka on tänään jo paljon puhuttanut ja joka valitettavasti vähenee verrattuna kuluvaan vuoteen.

Valtiovarainvaliokunta kyllä hieman korjasi tätä heikennystä, mutta silti resurssinnot ovat aivan liian vähäiset, jos ajatellaan nyt jo sitä, että KTM:ssä on hyväksytty uusiutuvien energialähteiden edistämishjelma, johon ministeri Mönkärekin viittasi. Mielestäni useat edustajat ovat oikeastaan kautta puoluekentän esittäneet erittäin hyviä ja perusteltuja puheenvuoroja koskien uutta ilmastopoliittista tilannetta, jossa nyt olemme. Tässä uudessa tilanteessa parhaillaan laadi-

taan kansallista ilmasto-ohjelmaa, Kioton mekaniismeille etsitään kansainvälisiä pelisääntöjä, ja tähän nähden on aivan outoa ja ristiriitaista se, että vähennetään samanaikaisesti Suomessa uusiutuvien energialähteiden tukea.

Valitettavasti esimerkiksi talousvaliokunnassa välillä tuntuu siltä, että koko ilmastopolitiikka olisi hoidettavissa sillä, että pistetään vain tarpeeksi monta ydinvoimalaa pystyyn. Näin asia ei kyllä ole. Vaikka kuinka lisättäisiin ydinvoimaa, meillä on silti kansainvälisiä velvoitteita, joita meidän on noudatettava ja joihin meidän on kyettävä vastaamaan nimenomaan uusiutuville energialähteillä. Tukijärjestelmä meidän on pakko pitää pystyssä, kunnes nämä markkinat kehittyvät tarpeeksi korkealle tasolle.

Toivon, että ministeri Mönkäre tästä keskustelusta saa uutta pontta asian hoitamiseksi ja korjaamiseksi viimeistään seuraavan budjetin yhteydessä.

⁴⁰ **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huovinen on nyt pahasti hakeilla. En suinkaan sanonut, että ongelmat pk-yrityksien kohdalla ovat sosialidemokraattisesta puolueesta tai toiminnasta lähtöisin, mutta se suuri jarru eduskunnassa on siinä ryhmässä. Vasemmistoliitossakin on vaikka kuinka paljon kansanedustajia, jotka ovat huomattavasti tavallaan pienyritysten puolesta enemmän kuin sosialidemokraattisessa ryhmässä, jossa kaikki jarruntuu. (Ed. Stenius-Kaukonen: Kiitos!)

Arvoisa ed. Huovinen! Tulin maininneeksi yhden sosialidemokraattisen virkamiehen, oikein vankka tuki ministeriössä. On väärin täällä nimitellä, kun ei ole mahdollisuutta puolustautua. Mutta katsokaapa, kuka muutti osakeyhtiölain muutoksia, lievensi niitä, vesitti niitä, kuka on kirjanpitolain muutosten takana. Kun kysyitte esimerkkejä, niin yksityisesti olen valmis antamaan teille, ja se on ehkä oikea paikka, vaikka kuinka paljon yksityiskohtia.

⁴¹ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näyttää kuitenkin siltä, ed. Bremer, että te ette tunne tarpeeksi hyvin meidän laajaa sosialidemokraattista eduskuntaryhmäämme. Jos esittäte sellaista kritiikkiä, niin minä ainakin olen valmis osaltani kertomaan myös niitä esimerkkejä, joita minun tuttavapiiristäni löytyy. Väitän kyllä, että ei meidän ryhmästämme mitään jarruvaunua tässä asiassa

ole tullut emmekä sellainen ole. Mutta jos suoraan annetaan tällainen yleistys, niin mitä muuta te voitte odottaa keskustelukumppaneiltanne, jos te suoraan tuomitsette meidät ettekä ole valmis tutustumaan eduskuntaryhmämme yksittäiseen jäseneseen, esimerkiksi minuun. Toivon, että näitä esimerkkejä löytyy yksityisissä keskusteluissa.

⁴² **Jussi Ranta /sd**: Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota vielä pariin keskeiseen seikkaan. Eduskunnan talousarviokäsittelyn aikana on pidetty Nizzan kokous, Eurooppa-neuvoston kokous, jossa on päätetty muun muassa Euroopan unionin instituutioiden muuttamisesta. Se puolestaan merkitsee sitä, että Euroopan unionin laajeneminen on selvää. Se tulee tapahtumaan jo muutaman vuoden kuluessa. Suomen kannalta ja Suomen elinkeinoelämän kehittymisen kannalta se on nähtävä erittäin positiivisena asiana. Suomen keskeisen elinkeinotoiminnan, metalli- ja metsäteollisuuden, päävientialue on Euroopan alue. Euroopan unionin vahvistuminen ja laajeneminen merkitsee sitä, että meidän päävientialueemme ostovoima, ostokyky lisääntyy ja itse asiassa kotimarkkina-alueemme vahvistuu. Se merkitsee Suomen elinkeinoelämälle, myös sen pienelle yritystoiminnalle, parempia toimintaedellytyksiä.

Euroopan unioni merkitsee Suomelle myös sitä, että pystymme Euroopan unionin jäsenenä ja Euroopan unionin kautta ja sen avulla kilpailemaan ja pärjäämään globaalissa markkinataloudessa paremmin kuin pelkästään yksin ollen tai pienemmässä Euroopassa. On selvää, että USA jatkaa edelleen erittäin voimakasta taloudellista kehitystä, Aasia tulee nousemaan, ja Kiina tulee olemaan Wto-jäsenyyden kautta ennen pitkää myös erittäin merkittävä globaali taloudellinen toimija. Suomen kannalta on tavattoman tärkeää, että Euroopan unioni vahvistuu ja että Euroopan unionin kautta voimme tosiaan vahvistaa omaa kansainvälistä toimintakykyämme. Nämä kaikki ovat positiivisia, merkittäviä asioita, jotka ovat tapahtumassa kovaa vauhtia.

Tämä merkitsee sitä, että Suomen elinkeinopolitiikassa kansainvälistymiseen liittyvät asiat saavat entistä suuremman merkityksen. Nyt tarvitaan ulkomaankaupan voimakkaampaa edistämistä, uudenlaista ulkomaankauppapolitiikkaa ja uudenlaista kansainvälistämisstrategiaa.

On tärkeää, että edelleen panostamme tutkimus- ja teknologiapolitiikkaan, sen uusiin haas-

teisiin. Ed. Kääriäinen arvosteli technology push'ia, vai oliko se push-up'ia. Mutta meille on tavattoman tärkeää edelleen se, että metalli-, metsä- ja sähkötekniikkaan perustuva teollisuutemme saa käyttöön uusia innovaatioita niin kotimaisesta tutkimus- ja tuotekehittelystä kuin myös maailmalta. Nämä teollisuus- ja elinkeinolat tulevat olemaan meille edelleen erittäin tärkeitä, ja näistä tuotteista tulee olemaan edelleen suuri kysyntä.

Toiseksi meidän on pystyttävä edelleen vahvistamaan klustereitamme ja kehittämään uusia, erityisesti biotekniikkaan liittyviä hankkeita. Uskon, että esimerkiksi ympäristöteknisistä laitteista tulee olemaan myös jatkuvasti kasvavaa kysyntää maailmalla, samoin kuin tietoteknologias-ta.

Kolmanneksi meille on tärkeää, että pystymme laajentamaan rahoituslähteitämme silloin, kun toimimme globaaleilla markkinoilla. Kotimaiset lähteet eivät resursseiksi riitä. Siksi on käännäyttävä maailman rahoituslähteitten puoleen, erityisesti markkinalähtöisiin resursseihin. Tämäkin vaatii aivan omaa erityisosaamistaan.

Meille on tavattoman tärkeää, että maailmanlaajuisilla markkinoilla, uuden talouden markkinoilla ymmärrämme paremmin erilaisia kulttuurereita, asiakkaitten muuttuvia tarpeita ja että pystymme modifioimaan tuotteita uudella lailla kaupallisesti. Tämä kaikki asettaa meidän ulko- ja kauppapolitiikallamme uusia vaatimuksia. Se edellyttää sitä, että ulkomaankaupan toimintakenttää vahvasti kehitetään. Kauppa- ja teollisuusministeriö on asettamassa tähän työryhmää. Toivon, että tämä työ etenee nopeasti niin, että voidaan ryhmittää uudelleen meidän resurssimme.

Arvoisa puhemies! Toiseksi toteaisin vielä Euroopan unionin laajenemisen merkitsevän myös uusia voimakkaita mahdollisuuksia Itämeren talousalueen vahvistumisen osalta. Kun lähi-alueemme vahvistuu, se antaa myös uusia mahdollisuuksia suomalaiselle elinkeinoelämälle. Tässä on oltava erityisen aktiivinen. On myös käynnistettävä alueellisia hankkeita, jolloin työvoima- ja elinkeinokeskusten nyt lisääntyvät resurssit on käytettävä myös pohjoisen ulottuvuuden konkreettisten hankkeitten eteenpäin viemi- seen.

ne- ja viestintäministeriön hallinnonalan käsitte- lyn yhteydessä valtiovarainvaliokuntaa siitä, että mietintö sen hallinnon osalta oli kuin menneisyy- den painotusten lukemista eikä siinä ollut ym- märretty sitä, mitä uusi talous ja uusi teknologia Suomelle ja globaalille toiminnalle kaiken kaik- kiaan merkitsee. Tässä valossa nyt joudun tun- nustamaan, että tämän kauppa- ja teollisuusmi- nisteriön hallinnonalan osalta valiokunta on ol- lut paljon enemmän ajan tasalla. Se elää tätä päi- vää ja pyrkii linjaamaan niitä keskeisiä ratkaisu- malleja, joita Suomen tulisi lähivuosina omassa toiminnassaan toteuttaa.

Uusi teknologia todella vaikuttaa voimakkaas- ti niin tiedon määrään kuin sen käsittelymenetel- miinkin. Muutosten ja ihmisten käyttöön tulevi- en erilaisten toimintamahdollisuuksien määrä li- sääntyy, ja globaalinen toiminta asettaa yhä suu- rempia haasteita sekä teknologian kehittämislle että sen hyödyntämiselle. Tässä mielessä on erit- täin hyvä, että valiokunnan mietintö hyvin selke- ästi toteaa, että määrätietoisien velan lyhentämi- sen ohella on kuitenkin huolehdittava uuden ja monipuolisemman osaamisen sekä yrittäjyyden vahvistamisesta nopeasti kasvavilla niin sanotun uuden talouden alueilla. Oikein kohdennetut pa- nostukset kasvualan yrityksiin lisäävät erityises- ti tietointensiivisen talouden kasvua maassamme ja luovat tulevaisuudessa valtiontalouden kan- nalta lisää mahdollisuuksia myös valtion velan maksamiseen.

Tämä linjaus, jonka toimenpidelistaus myös valiokunnan mietinnössä hyvin monissa eri koh- dissa näkyy, on todella monilta osin, ei aivan kai- kilta, aivan hyvin onnistunut, ja on tärkeätä, että ensi vuoden toiminnassa kauppa- ja teollisuusmi- nisteriö paneutuu syvällisesti myös eduskuntata- son linjauksiin.

Suomalaisen innovaatiotoiminnan peruson- gelmana on nimenomaan tuotekehitysprosessien pitkä kesto. Kansainvälisillä markkinoilla ei osa- ta edetä riittävän nopeasti. Nyt täällä on haettu uutta panostusta siihen niin Finpron kautta, Te- kesin verkostojen kautta kuin te-keskusten tek- nologia-asiamiesten kautta. Mietinnössä on myös korostettu erityisesti Keksintösäätiön roo- lia. Nämä kaikki ovat todella keskeisiä toimijoi- ta. Samalla on luontevaa edellyttää, että näiden keskeisten toimijoiden keskinäinen yhteistyö li- sääntyy.

Mitä nyt pitäisi tehdä? Vastaukset löytyvät varmasti pohtimalla jatkokysymystä eli sitä, mi-

⁴³ **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhe- mies! Kritisoin eilen varsin voimakkaasti liiken-

ten lisätä ja tuotteistaa ideoita, keksintöjä ja innovaatioita. Mielestäni ratkaisu löytyy nimenomaan yrittäjyyden, kilpailukyvyyn vahvistamisen ja kansainvälistymisen kautta ja työllisyyden hoidon kautta. On myös syytä vertailla kokemuksia innovatiivisuudesta ja yrittäjyydestä kilpailijamaissa. Toivoisin, että tähän vertailuun valtiovarainvaliokunnan asianomainen jaosto paneutuisi syvällisesti myös jatkossa. Tällöinhän on todettava, että koulutukseen ja osaamiseen panostetaan kaikkialla maailmassa, nimenomaan teollistuneessa maailmassa, pk-yrittäjyys on muotia ja sitä tuetaan. Edelleen fakta on se, että väkirikkaissa maissa on volyymiä ja resursseja aivan toisella tavalla kuin Suomessa. Johtopäätös tästä on se, että Suomessa on edelleen erikoistuttava, suorastaan uskallettava erikoistua, hakea niitä vahvuuksia, joissa me kansainvälisesti pärjäämme. Ne voivat olla hyvinkin kapeita eri prosessien osa-alueita. Edelleen, on tehtävä, on siis toimittava eikä vain puhuttava, on parannettava tuottavuutta ja on uskallettava olla edelläkävijä.

Ed. Ranta äsken vertaili omia näkemyksiään entisen kauppa- ja teollisuusministeri Kääriäisen tässä talousarviokeskustelussa esittämiin näkemyksiin. Täytyy tunnustaa, että olen edellä toteamani linjausten valossa luonnollisesti paljon lähempänä ed. Rannan kuin ed. Kääriäisen näkemyksiä.

On todella tärkeää, että nyt tunnistetaan, että tässä innovaatioketjussamme ja uuden liiketoiminnan synnyttämisessä on edelleen aukkokohtia. Monta vuotta on väitetty, että Teollisuussijoitukseen ja Tekesiin sekä te-keskusten toimintaan laitetut määrärahat antavat hyvän mahdollisuuden hoitaa koko innovaatioketjua. Tämä on edelleenkin — olen sen ehkä aika monta kertaa myös aikaisemmin eduskunnassa todennut — harha. Meillä on monta sellaista epäjatkuvuuskohtaa, joissa innovaatioketju ei saa tarvitsemaansa henkistä ja aineellista tukea. Aivan erityisesti kyseessä edelleen on ideoiden synnyttämisen ja uusien yritysten perustamisen ja käyntiinlähden vaihe ja siinä vaiheessa tarvittava mittava resursointi, jotta myös kansainvälisille kentille ehdittään ja päästään riittävän ajoissa.

Tuohon vaiheeseen tarvitaan nyt lisää toimenpiteitä. Toivottavasti herätys todella tapahtuu. Tämä tarkoittaa myös sitä, että niin Teollisuussijoituksen kuin Tekesin, kaksi keskeistä toimijaa mainitakseni, tulee entisestään laajentaa omaa

toimintaansa ja hakea niitä kohtia, joissa näiden suorittamalla rahapanostuksella on suurin mahdollinen tuotto.

Uusimpien teorioiden mukaisesti innovaatioita kehitetään yhteistyöverkostoissa nimenomaan prosesseina, joihin osallistuu tuottajan ohella käyttäjiä, kehittäjiä ja toimittajia. Tämä toimintatapa on tietenkin hyvin uutta suomalaiselle mielenlaadulle ja suomalaiselle toimintatraditiolle ja työskentelylle. Uuden tieto- ja viestintäteknologian varassa voidaan kehittää merkittäviä uusia innovaatioita monille aloille. Innovaatiot muuttavat alojen toimintatapoja ja jopa rakenteita laajasti. Niinpä on olennaista, että kaikki osapuolet ovat mukana myös innovaatioita kehittämissä. Uudenlaisten innovaatioverkostojen luominen vaatii yhteisen tietopohjan, kielen ja käsitteiden muokkaamista ja ymmärtämistä. Tässä työssä innovaatiotutkijat ovat löytäneet uuden roolin osallistumalla muun muassa terveydenhuollon uusien innovaatioiden ja muiden julkisen hallinnon sektoreiden sekä elektronisen kaupan uusien liiketoimintamallien kehitysprosesseihin.

Oli tärkeää myös, että kauppa- ja teollisuusministeri Mönkäre otti vahvan kannan siihen, että tutkimus- ja kehitystoiminnan määrärahoja tulee edelleen vauhdikkaasti kasvattaa ja että yliopistoilla on keskeinen rooli niin innovaatioiden kuin yritystoiminnan henkisen perustan, näkemyksellisen tiedon synnyttämisen ja levittämisen keskeisenä toimijana ja että tätä kautta ministeri Mönkäre liittyi niihin kansanedustajiin, jotka kiistatta ja vahvasti vaativat, että yliopistojen perusresurssit on lopultakin saatava kuntoon. Tämän näkemyksen tulee mielestäni olla yli ministeriöiden hallinnonalojen menevä näkemys siitä, että meidän pitää uuden tiedon synnyttämisen perusta vankistaa Suomessa niin vahvaksi, että kykenemme saavuttamaan yritystoiminnan kautta paremman työllisyyden ja parempaa menestystä suomalaisille tuotteille ja palveluille kansainvälisillä markkinoilla ja sitä kautta nostamaan elämisen laatua kaikkialla Suomessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

⁴⁴ **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheen-vuoro): Rouva puhemies! Minusta on erittäin tärkeää, että ed. Markkula kytkee tavallaan tämän uuden talouden, tiedon, uudet innovaatiot juuri kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonhaaraan, koska täällähän näiden hankkeiden kotipesän pitää nyt jatkossa olla. Meillä on ollut tähän saakka sellainen käsitys, että se kotipesä on josakin muualla. Mutta juuri tästä on kyse. Minustakin tästä uudesta taloudesta nousee nyt esiin erityisesti kolme keskeistä seikkaa. Haluan tätä nyt kommentoida, kun en ole päässyt tästä korokkeella puhumaan.

Ensinnäkin juuri näin kuin ed. Markkula sanoi, tiedon merkitys on kasvanut entisestään. Toiseksi uusi talous on enenevässä määrin globaali ilmiö. Kolmanneksi uusi talous perustuu myös siihen, että myös vanhan talouden sisällä olevien yritysten toimijoiden pitää ymmärtää sen merkitys. Ei ole näin, että meillä on uusi talous ja vanha talous ikään kuin eri saarekkeissa. Tiedon merkitys globalisaation ja teknologisen kehityksen ohella on erittäin tärkeää silloin muistaa. Tieto- ja tietoliikenneteknologialla, teknologiapolitiikalla, siihen perustuvilla innovaatioilla ja investoinneilla on äärimmäisen keskeinen rooli myös uusien yritysten syntymisessä.

⁴⁵ **Markku Markkula /kok** (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laukkanen voisi mennä vielä pari askelta eteenpäin ja miettiä, mitä Suomessa aivan erityisesti nyt uuden talouden ja teknologian hyödyntämisen alalla tarvittaisiin. Yksi hyvä, vahva esimerkki on nimenomaan sähköisen osaamisen vieminen eri tahojen yhteistyönä niin yrityksiin kuin muuallekin työpaikoille. Tässä mielessä Tekesin roolina, kun puhutaan kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalasta, olisi nimenomaan tässä tilanteessa käynnistää vahva uusi sähköisen oppimisen teknologiaohjelma, jonka tavoitteena voisi olla selkeästi tiivistää alan yhteistyötä, parantaa alalla tehtävän kehitystyön tulosten levitystä ja hyödyntämistä sekä moninkertaistaa täten meneillään olevat alan kehityshankkeet myös volyymiltaan, niin että me todella pääsisimme sille tasolle, jolla maailman johtavat tahot nyt synnyttävät sellaista liiketoimintaa, joka todella menestyy ja jossa on rahakkaita ostajia.

⁴⁶ **Erkki Kanerva /sd**: Arvoisa rouva puhemies! Puhemies Mikkolan tunti sitten antamasta

verrattomasta vihjeestä vaarin ottaen lausun muutaman ajatuksen tämän pääluokan alle sijoitetusta velkaneuvontamäärärahasta.

51 000 asukkaan asukaspoija on aivan liian iso alue yhden velkaneuvojan hoidettavaksi, ja hallituksen siihen osoittama rahakin oli riittämätön. Tuo valiokunnan lisäämä 2 miljoonaa tuli enemmän kuin tarpeeseen. Kun tämä niukka määräraha on pantu lääninhallitusten peukalon alle ja lääninhallitukset tiukasti tuijottavat tuohon 51 000 asukkaaseen, se aiheuttaa sen, että haja-asutusalueilla maaseudulla matkat velkaneuvojan luo kasvavat ja kuntien ja seurakuntien väliset vanhat vakiintuneet yhteistyökuviot menevät tässä uusiksi. Tämä velkaneuvonnan valtion tuki on sinänsä tervetullut.

Kun ylivelkaantuneiden asema ei näytä kuuluvan mihinkään pääluokkaan, niin toteaisin, että seuraavan vuoden aikana se on jollakin tavalla hoidettava. Minulla on tämänpäiväinen kirje, 52-vuotiaan toimittajan kirje. Hänen velkataakkansa on sellainen, että jos hän jokaisena seitsemänä päivänä ansaitsisi nettona 2 684 markkaa, niin hän kykenisi hoitamaan korot, pääoma ei lyhene lainkaan. Näitä ihmisiä on 120 000.

⁴⁷ **Kyösti Karjula /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan kolmeen asiaan haluan vielä kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalaan liittyen kiinnittää huomiota varsinkin, kun paikalla on ministeri Filatov työministerinä. Useissa puheenvuoroissa on viitattu eri hallinnonalojen yhteistyöhön. Edellä edustajat Markkula ja Laukkanen tarkastelivat uuden talouden vaatimusta, millä tavalla tiedon, osaamisen merkitys kasvaa. Siinä mielessä minusta muun muassa nuorten yrittäjyyden, uusyritystoiminnan, uusyrittäjyyden liikkeelle saamisessa työministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön ja opetusministeriön aktiivinen yhteistyö pitäisi saada liikkeelle. Tässä mielessä minusta se, että nyt meidän budjettimme lähtökohdista tällaiset aidot yhteistyöhankkeet minusta puuttuvat, on yksi ongelma esimerkiksi meillä Yrittäjyys-hankkeessa. Meillä on listattuina erittäin paljon asioita, mutta todellisia vastuun ottajia näitten hankkeitten eteenpäinviemisessä ei tahdo olla.

Olen aikaisempien vuosien budjettipuheenvuoroissani tarttunut Yrittäjyysvuosikymmeeneen, joka on nyt jo vuosia toiminut kokonaisuus, mutta voidaan hyvin kysyä, mitkä ovat tulokset tämän hankkeen toiminnasta.

Toisena asiana, arvoisa puhemies, otan esille vielä uusiutuvien energialähteiden merkityksen. On erittäin hyvä asia, että tästä on käytetty puheenvuoroja ja jopa näin, että ministeri Mönkäre itse antoi hyvin paljon myönteistä näköalaa, mutta jollakin tavalla on ristiriitaista todellinen lähestyminen tämän asian osalta.

Sain lokakuussa vastauksen kirjalliseen kysymykseen, jossa nimenomaan tiedustelin, minkä vuoksi näitä investointeja, jotka kohdistuvat uusiutuviin energialähteisiin, supistetaan. Tämän kirjallisen vastauksen loppuosassa on minusta aika merkityksellinen sitaatti: "Vaikka lähtökohdat alan voimakkaalle kehitymiselle ovatkin kunnossa, vie aikansa, ennen kuin uusiutuvien energialähteiden ohjelmassa tarkoitettu lisälaitoskanta saadaan syntymään laajamittaisesti Suomeen." Minusta tähän liittyy se näköala, että me näemme mahdollisuuden, mutta todella määrätietoinen asiaan tarttuminen ja eteneminen jostain syystä ei ole päässyt liikkeelle.

Kolmas asia, josta on minusta varsin hyvin päästy keskustelemaan mutta josta yhteinen näkemys puuttuu, on markkinaymmärryksen ja markkinaosaamisen lisääminen. Nimittäin totta kai Euroopan unionin yhteistyöllä on merkitystä kotimarkkinan laajentumisen mielessä, mutta helposti unohtuu, että Euroopan markkina on, voisi sanoa, kilpailuun markkina tällä hetkellä maailmassa. Sen vuoksi pitäisi meidän nähdä, mitä merkitsee Pohjois-Amerikka, mitä merkitsee Aasia todella potentiaalisina markkina-alueina. Sen vuoksi, kun on poliittisesti hyvin yksimielisesti oltu valmiita panostamaan Tekesiin ja kehittämään Tekesiä, eikö olisi tärkeää, että Finpro kansainvälisen markkinoinnin keskittymänä ja vientikeskusten verkoston vahvistaminen nousisivat samalla tavalla myös meillä poliittisesti "lempilapseksi", johon me olemme valmiita panostamaan ja luomaan myös uusia yhteistyömahdollisuuksia?

Tässäkin katson opetusministeriön, kauppa ja teollisuusministeriön, jossain määrin jopa työministeriön yhteistyön suuntaan. Heitänkin näköalana sen, mitä merkitsisi, että Finpron ja vientikeskusten yhteistyönä rakentuisi todella Pohjois-Amerikan kilpailuosaamisen keskittymiä, Aasian kilpailuosaamisen keskittymiä, jotka tuottaisivat sitä osaamista ja todellista kompetenssia, jonka varassa meidän pienet ja keskisuuret yrityksemme voivat kansainvälistyä ja integroitua sel-

laiseen osaamiseen, jolla todella menestyään kansainvälisessä kilpailussa.

48 Työministeri Tarja Filatov: Arvoisa puhemies! Kun ed. Karjula viittasi yrittäjyyskysymyksissä yhteistyöhön työministeriön, KTM:n ja opetusministeriön kanssa, hän työministeriön osalta osui varsin oikeaan. Suomi on poikkeuksellinen maa siinä mielessä, että ihmiset ryhtyvät yrittäjiksi poikkeuksellisen paljon työttömyyden jälkeen eivätkä suoraan esimerkiksi palkkatyöstä. Siinä mielessä työvoimapolitiittinen koulutus ja muu, joka liittyy yrittäjyyskoulutukseen, on toiminut varsin hyvänä välineenä. Nyt kun uusia työpaikkoja syntyy, näkyy selvästi se, että halutaan takaisin palkkatyöhön, joka kuitenkin koetaan turvallisemmaksi. Tätä kautta syntyneiden yritysten määrä on laskenut.

Työministeriö panostaa ensi vuonna nimenomaan yrityspalveluihin ja erityisesti keskisuurin ja pieniin yrityksiin, koska ne käyttävät kaikkein vähiten työvoimahallinnon palveluja. Esimerkiksi palvelualoilla koetaan, että on myös vaikeuksia saada osaavaa työvoimaa tiettyihin tahoihin, jolloin pyrimme räätälöimään niitä palveluita, joita yritykset tarjoavat. Esimerkiksi Lahti ja Tampere ovat olleet hyviä esimerkkejä siitä, että on käyty aivan konkreettisesti yrityksissä, työvoimaneuvojat ovat jalkautuneet sinne, ja näiden projektien kautta on syntynyt paitsi paljon uusia työpaikkoja myös erilaisia koulutus- ja muita yhteistyöjärjestelyjä. Yrittäjät ovat olleet niihin varsin tyytyväisiä, ja pyrimme tätä määrää nostamaan, koska niiden työllisyystulokset ovat kaikkein parhaita. Kyse on siitä, että työvoimaneuvojat parantavat omaa yritysosaamistaan ja sitä kautta niitä palveluja, joita he voivat erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille tarjota.

49 Markku Markkula /kok (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula peräänkuulutti eri hallinnonalojen rajat ylittäviä yhteishankkeita, ja olen samaa mieltä, että niitä on aivan liian vähän.

Ministeri Filatovin antama todistus, että työministeriön palveluita pk-yrityskentälle tullaan mittavasti lisäämään, ei tietenkään riitä. Se vie asiaa oikeaan suuntaan, mutta sisältö ratkaisee eli se, mikä on näiden palvelujen sisältö ja niistä syntyvä hyöty yrityksille.

Haluan antaa tunnustusta työministeriölle vastikään hyvin laajassakin jakelussa olleesta ra-

portista Innovatiivisuudella työllisyyttä. Tässä jos missä mennään selkeästi opetusministeriön sivistysalalle, mennään KTM:n alalle, miten yritykset toimivat, mutta tämä on oiva esimerkki siitä, miten pitääkin tehdä. Toivon, että todella tämän raportin linjauksia, joita tässäkin talossa on ainakin sivistysvaliokunta varsin perusteellisesti käsitellyt ja todennut, että on yllättävää todella, että työministeriön hallinnonalalta tulee näin vahva, hyvä, asiallinen ja suuntaa antava linjaus, viedään eteenpäin.

⁵⁰ **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa puhemies! Otin puheenvuoroni ed. Markkulan jälkeen, hänen hyvän puheenvuoronsa, kun hän korosti korkeaa teknologista kehitystä ja uusia innovaatioita ja sitä, miten niillä saavutetaan menestystä.

Haluun korostaa samaa kysymystä, mitä ed. Laukkanenkin toi esille, mitä on uusi liiketoimintaketju, uudet innovaatiot ilman jotakin vanhaa perustaa tai minkälainen tarve ohjaa sitä uutta. Mielestäni ministeri Filatov toi hyvin esille sen konkreettisen arkipäivän tilanteen, mikä meillä on yritysmaailmassa, ehkä myös jo kansainvälistyvissä yritysmaailmassa mutta ainakin kotimaaisessa, konkurssit jne., millä tavalla kokonaisuus hallitaan koko yrittäjäkentässä ja luodaan uutta innovaatiota niille, jotka ovat menettäneet tai joutuneet vaikeaan tilanteeseen. Siinä yhdyin ed. Markkulaan, että varmasti yritykset tarvitsevat henkistä ja aineellista tukea. Viitaten viimeisiin puheenvuoroihin tämä jos mikään on eri toimialojen aluetta. Tässä tarvitaan opetusministeriön alalta vahvaa panostusta siihen, miten koulutetaan, miten yrittäjyyttä tuetaan.

Toinen asia, johon haluan kiinnittää huomiot, joka tuli esille myös ed. E. Kanervan puheenvuorossa, on velkaneuvonnan järjestäminen. On tietysti erittäin hyvä, että sitä on täällä lisätty, koska olen myös itse katsonut, että yksi velkaneuvoja 51 000:ta asukasta kohden ei todellakaan riitä. Kun sinne on nyt lisätty, toivoisin, että se toisi siihen kaivattua apua.

⁵¹ **Markku Laukkanen /kesk:** Rouva puhemies! Ensin pari lyhyttä kommenttia.

Täällä viimeksi ed. Rauhala käsitteli vielä velkaneuvontakysymystä. Kyllä kauppa- ja teollisuusjaostossa tämä kysymys todella koettiin juuri näin. Myös maksuperustekysymystä pitää vakavasti miettiä uudelleen sillä tavoin, että myös

alueellinen kattavuus velkaneuvonnassa turvataan.

Toinen asia ministeri Filatovin läsnä ollessa on vielä hyvä sanoa, jonka pitäisi panna meillä vähät hälytyskellot soimaan: Uusien perustettavien yritysten määrä on Suomessa kääntynyt laskuun. Tämä on kyllä tavattoman huolestuttava ja huono signaali. Se on oikeastaan juuri päinvastaiseen suuntaan kuin se visio, johon ed. Markkulan ja ed. Karjulan kuvaama uuden talouden toimintaympäristö tavallaan antaisi aiheen uskoa. Uusi taloushan tarkoittaa aivan uudenlaista toimintatapaa myöskin, jonka tunnuspiirteenä on verkottuminen ja kumppanuuden hakeminen. Silloinhan sen pitäisi kannustaa myös yrittäjyyttä. Tässä tullaan kyllä, ministeri Filatov, työllistämisen ja yrityksen perustamisen kynnyskysymyksiin, ja varmasti niissä asioissa meidän täytyy vakavasti edetä.

Muutama sana kysymyksestä, mitä johtopäätöksiä uuden talouden mahdollisuudet pakottavat meidät päätöksentekijöinä tekemään. Ensin täytyy tietysti sanoa, että ei ole mitään syytä myöskään itsetyytyväisyyteen. Kyllä niiden signaalien vallitessa, jotka tällä hetkellä koko sähköisen asioinnin ja it-teollisuuden vedosta kertovat, en usko, että Suomi kovin kauan edes pystyy pitämään sitä korkeaa penetraatiota, mikä on tällä hetkellä ollut erityisesti mobiili-Internetin käyttöpuolella, joka on tietysti vain yksi osa, kun arvioidaan tietyillä kriteereillä menestymisemme astetta; eli koko ajan täytyy tehdä. Siksi niitä panostuksia, joita on nyt korostettu tiedon ja osaamisen osalta, täytyy lisätä, niitä pitää kannustaa. Tässä katsannossa pääjohtaja Jorma Ollilan viesti siitä, että tutkimuksella ja kehityksellä ei voi olla väli vuosia, on vain otettava äärimmäisen vakavasti. Tähän, totta kai, liittyy vakava huoli korkeakoulujen perusrahoituksesta.

Koulutuksen ja tutkimuksen laatua, myös tehoa, resursseja täytyy kasvattaa. Menestymiseen, totta kai, tarvitaan muutakin kuin resurssien lisäämistä. Julkisen tutkimukseen ja kehitykseen suunnatun rahoituksen on myös kasvettava merkittävällä tavalla ja mieluusti samassa suhteessa kuin yritysten panostukset ovat kasvaneet. Meillä ovat yritykset kyllä viime vuosina olleet niin merkittävästi mukana tässä, että kyllä sekin täytyy ottaa julkisen vallan suurena mahdollisuutena.

Olen ihan samaa mieltä, että tulevien vuosien suurin kilpailu käydään osajista, sellaisista hen-

kisistä resursseista. Siksi on ihan selvää, että paitsi koulutus myös huippukorkea tuloverotuksemme, joka koskee, totta kai, myös kansainvälisten osaajien saamista Suomeen, on pystyttävä alentamaan kautta linjan, jotta osaajista pystytään pitämään kiinni. Me kannamme nyt huolta siitä, että maakunnat menettävät osaajia, sinne tulee resurssi- ja osaamisvajetta, joka vähentää maakuntien omaa kykyä nousta jaloilleen ja uuden talouden kasvu-uralle. Se on huoli sinänsä, mutta ihan yhtä suuri huoli on se, että Suomi menettää näitä muille maille ja me emme saa taval- laan sitä aivotuontia Suomeen.

Rouva puhemies! On varmasti näin, että se suuri haastehan liittyy nyt siihen, mitä ed. Mark- kula jo sivusi: millä pääsemme nyt teknologian tuotannosta teknologian käyttöön? Tähän asti- han menestyksemme on perustunut tieto- ja kom- munikaatioteknologian tuotantoon, sen kasvuun. Se on ollut aika paljon tavaratuotantoa, hyvin vä- hän sisältö- tai palveluteollisuutta. Tämän kautta avautuvatkin sitten ne todella suuret mahdolli- suudet.

Tässä on kyse aika paljon myös perinteisten teollisuudenhaarojen mahdollisuuksista. Meillä on jo nyt nähtävissä muutamia aivan loistavia suomalaisten kehittämisiä esimerkkejä. On älyvaa- tetta, on älyhanoja, autojen älyrenkaita, jotka tunnistavat maantien lämpötilan, on älypakkauk- sia, älyjäkäaoppi tulossa markkinoille jne. Nämä ovat tällä hetkellä loistavia avauksia, mutta tie- tyysti vasta aika pientä alkua.

Tällaisten avausten myötä erityisesti pienet ja keskusuret yritykset voivat löytää toiminnalleen aivan uudenlaisen avauksen ja pohjan, puhumat- takaan siitä, miten laajan sähköisen asiointin, kaupankäynnin ja asiakkaiden ja yritysverkoston vuorovaikutus tulee parantamaan tilannetta yli- päättään: business to business ja business to con- sumer, niin kuin sanotaan, tämä vuorovaikutus paranee tulevaisuudessa. Tämä antaa aivan lois- tavat mahdollisuudet hävittää myös pitkien etäi- syyksien mukanaan tuomia haittoja. Maamme syrjäseutujen, reuna-alueiden ja maakuntien mahdollisuudet myös tämän tyypisessä bisnek- sessä tulevat olemaan aivan loistavia.

Tähän tarvitaan julkisen vallan ja hallituksen toimia, erityisesti myös sillä tavalla, joka liittyy myös ministeri Perhon toimialaan. Terveys- huollon ja sosiaalitoimen sektorilla voidaan ot- taä myös laajamittaisesti käyttöön sähköisen asi- oinnin palveluja. Niitä voidaan tuotteistaa ja voi-

daan varmasti myöskin viedä. Olen ymmärtänyt, että japanilaiset esimerkiksi ovat tavattoman kiinnostuneita siitä, millä tavalla suomalaiset hoitavat ikääntyvää väestöä. Jos tähän löydäm- me vielä moderneja informaatioteknologian hyö- tysovelluksia, olemme taas ottaneet Suomea as- keleita eteenpäin.

Tämän tyyppisiin avauksiin ja satsauksiin toi- voisin nyt myös hallitukselta aivan uudenlaista asennetta. Ei tämä ole vain jokin opetusministe- riön sisältöteollisuuden hanke, vaan tämä on pal- jon enemmän. Silloin pitää ymmärtää, että nämä asiat koskevat kaikkia hallinnonhaaroja ja siellä olevia palveluja. Meillä on jo nyt nähtävissä sel- laisia sovelluksia, joissa sairas ihminen voi saa- da vaikkapa opastusta pelkästään yhdestä nume- rosta. Sillähän ei ole merkitystä, mistä se apu tu- lee, onko se julkinen vai yksityinen, kunhan pal- velu on laadukasta ja nopeata. Sama koskee tie- tojärjestelmien käytettävyyttä lääke- ja tutkimus- tiedossa.

Etäopetus auttaa opettajia varmistamaan mon- ta kertaa parhaan mahdollisen opetuksen ja oppi- misedellytykset, kun oppimissisältö on laadukas- ta. Opettaja voi sitten keskittyä vaikkapa mento- rointiin oppilaan oppimisen edistämiseksi. Oppi- mispuolellakin on aivan saman tyypiset mah- dollisuudet meillä loistavasti esillä.

Puhemies! Haluan vielä ottaa yhden aihealu- een esiin. Kun puhutaan paljon tietoteknologias- ta, niin aivan olennaisella tavalla meidän täytyy puhua myöskin taitoteknologian mahdollisuuksista. Taitoihin perustuva yritystoiminta voidaan myöskin uudelleen elvyttää, saattaa nopeallekin kasvu-uralle esimerkiksi sähköisen kaupan, yri- tysten verkostoitumisen, uuden muotoilun jne. kautta. Meiltähän löytyy käden taitoja tavatto- man paljon kulttuurin ja erilaisten palvelujen, jopa maatalouden alalta, juuri sen tyyppistä osaa- mista, joka voi tämän tyypisessä uudessa ver- kostotaloudessa myöskin löytää aivan uudenlai- sia markkinoita ja mahdollisuuksia.

Kyse on vain siitä, että täytyy ymmärtää uu- denlaisen liiketoiminnan idea ja täytyy osata myöskin tuotteistaminen ja kaupallistaminen. On valitettavaa, että taitoihin perustuva osaaminen ja sen kehittäminen on jäänyt pikkuisen tämän tieto-osaamisen jalkoihin. Tässä tullaan sitten ministeri Raskin hellimään ammattikorkeakou- lusektoriin. Katsoisin, että tämä on juuri sitä aluetta, jolla ammattikorkeapuoella voisi olla kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa suuri

merkitys ja rooli siinä, kun mietitään, kuka voi olla tällaisen taitoteknologian kehittämisen veturi Suomessa.

Puhemies! Lopuksi vielä yksi semmoinen alue, jota tämän pääluokan osalta pitää erityisesti ensi vuoden osalta alkaa vakavamminkin puhua ja käsitellä, ja se liittyy maamme puurakentamisosaamiseen ja sen kehittämiseen. Nythän päättyy tämä Puun Aika -kampanja, joka on saavuttanut Suomessa aivan loistavia tuloksia. Parhaana esimerkkinä voidaan mainita jokin Lahden Sibelius-konserttitalo, upea puurakentamisen koru. Meillä on Tampereella Pirkka-halli, ja löytyy Vihantasalmen siltaa, Kiihtelysvaaran koulua. Täältä Helsingin seudulta monin paikoin, Turusta, Lahdesta, Porvoosta, Oulusta löytyy tällaisia urbaaneja puukaupunkiesimerkkejä. Puurakentaminen on parhaimmillaan modernia taitoteknologiaa, ja yritys ja hanke tuoda amerikkalainen järjestelmärakentaminen Suomeen on onnistunut loistavalla tavalla. Nyt kun alkaa kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonhaaralla PuuEurooppa-kampanja, jonka tavoite on siinä, että Suomi pystyy myös tätä osaamista viemään ulkomaille, niin tähän täytyy myöskin valtiotietä suhtautua samalla vakavuudella, mihin Puun aika -kampanjaan suhtauduttiin. Erityisen iloinen olen ollut siitä, että pääministeri Lipponen on sitoutunut voimakkaasti henkilökohtaisesti puurakentamishankkeiden edistämiseen ja tuloksia on saavutettu.

Nyt on kyse juuri siitä, että jos jatkossa myös ymmärretään, että puulla on myös korkea ekologinen kilpailukyky rakentamisteknologiassa, niin Suomi voi rakentaa myöskin taitoteknologian alueelle tavallaan tällaisen puusammon, puunokia-ajattelutavan, ja meillä on jatkossa yhä useampia tukijalkoja Suomen elinkeinopolitiikan kehittämiseksi, joita kaikkia sitten voidaan kuvata uuden talouden termein ja sen sisällä olevan tunnistamisen kautta.

⁵² **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho:** Arvoisa puhemies! Ed. Laukkanen edellytti, että hallitus panostaisi tutkimukseen, tuotekehittelyyn ja tietotekniikan hyväksikäyttöön myös terveydenhuollon alalla. Näinhän on tehty jo pitkään. Meillä on muun muassa kauppa- ja teollisuusministeriön kansliapäällikön vetämä hyvinvointiklusterityöryhmä, jonka siipien suojassa kehitellään juuri niitä asioita, joihin ed. Laukkanen viittasi. Meillä on useita kehittämishankkei-

ta, muun muassa makropilottihanke. Sitra on vastikään palkannut Turun kaupungin hallintoylilääkärin kehittämään sellaisia alan tuotteita, jotka voisivat olla myöskin vientikelpoisia. Yhteistyötä alan yrittäjien kanssa tehdään hyvin runsaasti, ja eri keskussairaalaapiireissä on erilaisia hankkeita, joissa muun muassa saumattomien hoitoketjujen ja hyvän tietojenvaihdon mahdollistavat hankkeet ovat jo pitkällä tai ihan arkipäiväisessä käytössä.

⁵³ **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä ministeri Perholle korostaa sitä, että minähän en moittinut. Päinvastoin olkoon puheenvuoroni tarkoitettu vain kannustukseksi sille, että sillä työllä, jota nyt on sosiaali- ja terveys- ja myöskin opetussektorilla tehty, on aivan oikea suunta. Kyse on nyt vain siitä, että ymmärretään ne valtaiset mahdollisuudet, joita tällä alalla on, ja ymmärretään, että kun puhutaan täällä uudesta taloudesta, uudesta teknologiasta, se ei ole millään tavalla toimialoitain kapeaa. Meidän on nähtävä tämä tällaisena geneerisenä kysymyksenä, joka menee läpi eri toimialojen, eri hallinnonhaarojen. Se suuri haaste, joka koskee teitä kaikkia ministeriöiden päälliköitä, on totta kai se, että mitä nopeammin saadaan sähköisten palvelujen piiriin kaikki julkisen sektorin palvelut, sen parempi. Se tulee olemaan se todellinen merkittävä moottori myöskin koko Suomen siirtymisessä aidosti sähköiseen asioinnin pariin.

⁵⁴ **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Jälleen kerran, kuuden vuoden aikana noin 30:n kerran, totean täällä niin kuin senaattori Cato totesi Karthagosta: Minä totean valtion budjetista, että sen suurin heikkous, suoranainen kehitysvamma, on eri ministeriöiden keskinäinen yhteistyökyvyttömyys ja yhteistyötarpeen tiedostamattomuus. Tämä on niin vakava asia, että tähän pitää saada muutosta, ja, puhemies, ensimmäisen kerran koen nyt, että täällä salissa, jossa on hyvin vähän kansanedustajia paikalla, syntyy yhteisymmärrys tästä asiasta. Toivoisin, että tämä kasvaisi suorastaan jonkinlaiseksi liikkeeksi täällä eduskunnan sisällä.

Arvoisa puhemies! Ministeri Filatov totesi, että yritysten määrä on laskussa Suomessa. Minulla on vuoden 99 tilasto EU:sta, joka on rekisteröity kuuden vuoden aikana uusien yritysten määrä suhteutettuna olemassa olevaan yrityskan-

taan. EU:n keskiarvokasvuprosentti on 10, Suomen on 6; Tanskan 9,8; Ranskan 11,1; Saksan 11,7; ja Ison-Britannian 13,2. EU:n keskiarvo siis 10 prosenttia, Suomen 6 prosenttia. On surullista luettavaa. Edelleen totean, että Euroopan unionin kansalaisten työolotutkimuksessa kaikkein matalin toive itsensä työllistämiseen työntekijöiden joukossa on Suomessa ja Belgiassa.

55 Markku Markkula /kok: Arvoisa puhemies! Kommentti kahteen ed. Laukkasen esille ottamaan asiaan.

Hän peräänkuulutti ministeri Perholta uutta otetta terveydenhuollon innovaatioihin. Kuten ministeri todisti, uutta otetta todella on otettukin aika merkittävästi, mutta ehkä viesti oli samalla tarkoitettu myös kaikille eduskuntaryhmille, että eduskuntaryhmien sisältä löytyisi vahva tuki tämän tyypiselle innovaatio toimintaan perustavalle uudistuspoliitikalle.

Toinen asia: ict- eli tieto- ja viestintäalan kehitys. Tällä hetkellä jo varsin monet asiantuntijatahot vertaavat sähköisen oppimisen, e-Learningin, toimialaa sillä tavalla, että kymmenen vuotta sitten teleklusteri oli vastaavassa tilassa kuin e-Learning on tänä päivänä globaalien menestysmahdollisuuksien ja tulevien kasvavien markkinoiden kannalta. Tässä mielessä haluankin korostaa, että e-Learning jos mikä toimialana tai klusterialana on todella ala, jolla tarvitaan yritysten ja melkein kaikkien hallinnonalojen, myös julkishallinnon puolelta, keskeistä tiivistä yhteistyötä. Paljon on käynnistetty eli hallitusohjelman mukaisesti opetusministeriön hallinnonalan virtuaalikoulu-, virtuaaliammattikorkeakoulu- ja virtuaaliyliopistohankkeet, niin ikään hallitusohjelmassa mainittu kansallinen kulttuurinen sisältötuotanto-ohjelma. Suomen Akatemia on käynnistämässä uudet oppimisympäristöt, tutkimushanketta jne. Se, mitä tosiasiaa nyt puuttuu, on, että Tekesin pitäisi vielä tehdä todella mittava, näitä kaikkia hankkeita tukeva ja niiden tuloksia hyödyntävä sähköisen oppimisen teknologiaohjelma, joka nostaisi tämän alan toiminnan volyymin Suomessa suunnilleen kymmenkertaiseksi siitä, mitä se tällä hetkellä on. Tätä kautta meille syntyisi edellytykset todella olla USA:n veroinen edelläkävijä, uusien tuotteiden ja palvelujen synnyttäjä.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Markkula, jos haluatte jatkaa ...

Puhuja: Ehkä, arvoisa puhemies, totean, että tämä on todella ala, jolla meillä on niin valtavat mahdollisuudet, että nyt on annettava oikeat signaalit kaikille tahoille.

56 Leena Rauhala /skl: Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota myös ed. Laukkasen hyvään puheenvuoroon, kun hän otti esille taitoteknologian. Täällä viitattiin myös terveydenhuollon teknologiaan. Näen erittäin tärkeänä sen, että kun tietoteknologiasta puhutaan, ne olisivat yhdessä, taitoteknologia ja tietoteknologia. Mitä me sitten sisällyttämme käsitteeseen taitoteknologia? Olen nimittäin huolissani, jos erityisesti sosiaali- ja terveysalaa ajattelen, koska tiedän, että siellä hankkeet, joissa on mukana tietoteknologia tai it-osaaminen, tietoviestintä, saavat rahoitusta, mutta kaikki sellaiset, joissa on käsite lähimmäinen, vuorovaikutustaito, kädentaito, jota tarvitaan esimerkiksi potilaan lähellä, jäävät toissijaisiksi. Nyt haluaisin tähänkin keskusteluun, että kehitys olisi sitä, että ei ole jotakin semmoista korkeata osaamista ja korkeata teknologiaa, joka menee yli ihmisen ja inhimillisen toiminnan, jota nimenomaan terveydenhuollon ja sosiaalihuollon alalla tarvitaan. Ne eivät saisi etäännyä toinen toisestaan.

57 Mikko Elo /sd: Puhemies! En käytä kovin pitkää puheenvuoroa, mutta varmuuden vuoksi tulin puhujakorokkeelle. Tulin lähinnä yrittäjyyskeskustelun innostamana sanomaan muuttaman näkemyksen omasta näkökulmastani.

Yrittäjyydestä paljon puhutaan. Täällä puhutaan siitä, että sitä pitäisi kannustaa, mutta en ole oikein löytänyt sitä ydintä, miten kannustaminen parhaiten tapahtuu. Itse en usko kovin byrokraattisiin järjestelmiin, kuten esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriön Yrittäjyys-hanke. En ole ihan varma, että sitä kautta niin kovin paljon aikaansaadaan. Tällainen byrokratia tuskin kuitenkaan luo innovatiivista yrittäjyyttä, jota tässä maassa tarvitaan.

Toinen asia, josta ehkä mielelläni kuulisin, kun täällä on ministeri Filatov paikalla, on starttirahan merkitys. Olen ymmärtänyt, että starttiraha on varmasti ihan hyvä monessa suhteessa. Sillä yritetään saada aikaan uusia yrityksiä, mutta mielenkiintoista olisi tietää, kuinka moni esimerkiksi niistä yrityksistä, jotka ovat starttirahaa saaneet, elää vuoden tai kahden jälkeen siitä, kun starttiraha on saatu. Mielestäni se on jonkinlai-

nen mittari siitä, mitä starttirahalla aikaansaadadaan.

Mitä tulee asenteeseen yrittäjyyteen, tosiasiaan on se, että jotain mätää suomalaisessa yhteiskunnassa on, koska yrittäjiksi ei haluta ryhtyä. Ed. Bremer on erityisen ansiokkaasti puhunut, mutta myös monet muut siitä, että yrittäjyyttä kaihdetaan, mielellään mennään toisen palvelukseen. Minun oma käsitykseni on, että se on aika paljon suomalaisesta koulujärjestelmästä kiinni. Suomalainen koulutusjärjestelmä kouluttaa toisen palvelukseen. Mitä korkeammin koulutettuja me suomalaiset olemme, sitä harvemmin me olemme itse yrittäjiä. Ed. Bremer on harvinaisuus siinä, että hänellä on korkeakoulututkinto ja hän on kuitenkin yrittäjä. Mutta esimerkiksi Amerikassa asia on päinvastoin. Amerikassa on paljon ihmisiä, jotka ovat korkeasti koulutettuja ja toimivat itse yrittäjinä. On monia muita eurooppalaisia maita, muun muassa Iso-Britannia on sen laatuinen.

Puhemies! Täällä on myös aikaisemmissa puheenvuoroissa tullut hyvin selvästi esille se, että tämän päivän elinkeinopolitiikka on sittenkin ennen kaikkea koulutuspolitiikkaa, osaamiseen ja tutkimukseen panostamista. Itse asiassa tämä keskustelu sopisi tietysti yhtä hyvin käydä opetusministeriön pääluokan kohdalla.

Mitä tulee meidän koulutustarpeisiimme, henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että tällä hetkellä me koulutamme vähän liian korkealla tasolla ihmisiä. Esimerkiksi ammattikorkeakoulussa — otan vaikka kaupan ja hallinnon esille — suuri osa, erään tutkimuksen mukaan kaksi kolmasosaa, oli ensimmäisen vuoden jälkeen sijoittuneina tehtäviin, jotka olivat aivan muuta kuin mihin koulutus oli heitä valmentanut. Kuitenkin yritykset tarvitsevat, ja tämä on Teollisuuden ja talouden, TT:n, vaatimus tällä hetkellä, nimenomaan laadukasta väkeä, hyvin koulutettua väkeä. Paljon tärkeämpää tällä hetkellä olisi meidän yrityselämämme kannalta se, että me kiinnittäisimme entistä enemmän osaamisen laatuun huomiota, ei niinkään siihen määrään, mitä tässä maassa koulutetaan.

Esimerkiksi minä asettaisin hyvin suuren kysymysmerkin sen perään, että me tässä maassa koulutamme 70 prosenttia korkeakoulututkintoon. Voin erään esimerkin kertoa kotikaupungistani Porista, jossa tehdään öljynporauslauttoja. Pariin kertaan olemme joutuneet viiden viime vuoden aikana tilanteeseen, jossa työvoimaa on

tarvittu ulkomailta, koska ei ole esimerkiksi hitsaajia, tarpeeksi ammattitaitoisia hitsaajia, jotka pystyisivät tekemään niin laadukasta työtä kuin öljynporauslauttoihin pitäisi tehdä. Minusta se on häpeä suomalaiselle ammatilliselle koulutukselle, koska meidän yrityksemme todella tarvitsevat ammattitaitoista väkeä.

Puhemies! Aivan lopuksi sanon tähän asiaan liittyen, että täällä on paljon puhuttu yliopistorahoista, mutta ne eivät kuitenkaan koske kaikkia maakuntia, valitettavasti. Sen takia mielestäni olisi tärkeää se, että koulutuksesta ja tutkimuksesta voitaisiin puhua myös ammattikorkeakoulujen yhteydessä, nimenomaan tutkimuksesta. Tähän astihan se on suurin piirtein ollut kiellettyä, ammattikorkeakoulujen tutkimus. Mutta niissä maakunnissa, joissa yliopistoa ei ole, uskon, että ammattikorkeakoulut voisivat tässä suhteessa tehdä entistä suurempia palveluksia elinkeinoelämälle.

⁵⁸ **Klaus Bremer /r:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo kyseli vähän retorisesti itseltään kenties, että ei tiedä, miten kannustaminen tapahtuisi. Kyllähän näitä asioita on selvitetty, mitkä ovat suurimmat yrittäjyyden esteet. Siinä on byrokraatia aika tavallista. Muualla maassa suurin este on hallintobyrokraatia, Helsingissä ja Pääkaupunkiseudulla ammattitaitoisen työvoiman puuttuminen on suurin este. Nämä ovat aika hyvin kartoitettuja, ja kaikki ajavat takaa yksinkertaisuutta perustaa yhtiö, perustaa yritys ja lähteä yrittäjäksi liikkeelle.

Ed. Elo kyseli starttirahan vaikutusta. Helsingin sosialidemokraattisen piirin yrittäjäseminaarissa esiintyi kauppa- ja teollisuusministeriön sosialidemokraattinen, en tiedä oliko yritystoimintaguru tai mikä hän lienee ollut, ja sanoi, että naisyrittäjälainat ovat täyttä humpuukia. Niillä ei tee mitään. Nehän eivät ole kuin pikkuisen parempia kuin mitä pankista saa, ja sen myötä unohtakaa ne, niillä ei ole mitään merkitystä eikä nuorisoyrittäjälainoilla, joista olin, niin kuin ministeri Filatov tietää, sattumalta juuri siihen aikaan tehnyt kirjallisen kyselyn, eikö nuorisoyrittäjälainojakin voisi panna liikkeelle. Tämä sos.dem.guru ilmoitti myöskin, että tämä on tällaista höpötystä, että seuraavaksi varmaan tulevat maahanmuuttajayrittäjälainat. Minusta se oli täydellistä tilanteen aliarvioimista, mikä oli hyvin ikävää kuultavaa.

Koulutusjärjestelmän osalta opetusministeriön pitäisi todella nykyistä paljon enemmän lähteä asennekasvatukseen. Ei yrittäjyys ole mikään maailman pahin asia. Mehän näemme suuria eroja maassamme. Kun Pohjanmaalla saat potkut perjantaina, sinulla on oma yritys maanantaina. Taas Kymenlaaksossa ja Pohjois-Karjalassa on kaikkein vaikeinta saada ihmisiä yrittäjiksi.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Bremer, jos haluatte jatkaa, pyydän siirtymään korokkeelle.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Tässä tämä tärkein tulikin.

⁵⁹ **Työministeri Tarja Filatov:** Arvoisa puhemies! Kun useammassakin puheenvuorossa kysyttiin sitä, mitä erilaisten yritysten perustamisen jälkeen on tapahtunut, ovatko ne kestäneet vai eivät, niin esimerkiksi Esr-rahoituksella tehdyissä yrittäjyysprojekteissa yrityksen kestoikä on ollut hyvin pitkä. Valtaosa näistä ihmisistä, jotka työttömyydestä ovat lähteneet yrittämään, ovat olleet yrittäjiä vielä kahdenkin vuoden perästä. Sosiaalidemokraattisissa tilaisuuksissa yleensä keskustellaan hyvin avoimesti ja siellä voi esittää monenlaisia näkemyksiä, mutta kyllä hallituksen linja on se, että naisyrittäjälaina on tuonut hyvinkin paljon hyvää tulosta. Ne yritykset, joita sitä kautta on saatu perustettua, ovat usein pieniä, mutta niiden ikä on kestävä. Tällaisia erilaisia kokeiluja varmasti tullaan jatkamaan Yrittäjyys-projektin sateenvarjon alla.

⁶⁰ **Markku Laukkanen /kesk:** Rouva puhemies! Jatkan siitä, mihin ed. Bremer jäi. Hän mainitsi juuri sellaisia maakuntia, jotka ovat perinteisiä savupiipputeollisuusalueita. Näinhän on. Ei ole yrittäjyydellä perinnettä, ja kun traditio puuttuu, sen luominen ja tuominen niille alueille on osoittautunut erittäin vaikeaksi. Varsinkin, ed. Elo, jos niihin yhdistyy vielä se, niin kuin Satakunnassa ja Kymenlaaksossa on tilanne, että puuttuu oma korkeakoulu, niin tavallaan ei ole myöskään sitä innovatiivista ympäristöä, joka on tänä päivänä yritysten sijoittumisen eräs keskeisiä houkuttimia. (Ed. Elo: Keskeisin!) On ihan selvää, että jos ennen tontit, teollisuushallit ja kunnallistekniikka ratkaisivat yrityksen sijoittumisen, tänä päivänä eivät enää. Tarvitaan samanhenkistä väkeä, hyvin koulutettua työvoimaa, in-

novatiivinen toimintaympäristö sen hyvin teollisuusyhteiskuntamaisen toimintatavan sijaan. Tämäkin on meillä eräällä tavalla eräs esteistä, kun mietitään esteitä yrittäjyydelle.

Tässä on pakko vähän sivuta myöskin seuraavan pääluokan kysymyksiä eli peruspalvelukysymyksiä. Nekin ovat yhä tärkeämpiä kysymyksiä, kun mietitään, minne yritykset ovat halukkaita sijoittumaan, millä tavalla hoidetaan päiväkotia ja koulutuspalvelut jne.

Rouva puhemies! Hyvin olennainen kysymys on se, minkä aikaisemmin sanoin ja mikä pitää vakavana signaalina ottaa, että uusien yritysten määrä on kääntynyt laskuun. Kyllä se kertoo jostakin, ja siksi tämä kysymys on äärimmäisen huolella arvioitava.

⁶¹ **Jari Leppä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Juuri niin kuin ed. Laukkanen totesi, olennaista on yrittäjä- ja yrittäjyysasenteiden myönteisyys ja siihen vaikuttaminen. Kaikki tutkimukset osoittavat, että suomalaiset eivät ole Euroopan mittapuun mukaan lainkaan kovin kärkipäässä yrittäjän uraa luodessaan, ja tähän pitää kiinnittää huomiota. Miten siihen kiinnitetään huomiota? Koulutuksella tietenkin, mutta myös lainsäädäntötyöllä. Esimerkiksi sukupolvenvaihdon helpottaminen on selkeästi yksi toimi, josta voimme tässä salissa päättää. Nyt kun tiedetään, että moni yrittäjä on eläkeiän kynnyksellä, sieltä löytyy myöskin ratkaisu siihen, että jatkaaja on löydettävissä.

Myös kilpailulainsäädäntö tarvitsee omat uudistuksensa, niin että pienyrittäjäkin saa oikeanlaisen kohtelun eikä neuvottelutasapaino horju, niin kuin se tällä hetkellä monta kertaa tekee varsinkin maanrakennusurakointialalla, metsäkonepuolella, kuorma-autoilijoissa, joissa yhden auton, yhden koneen yrittäjä neuvottelee globaalin metsäjäin tai muun vastaavan jättiyrityksen kanssa. Neuvottelutasapaino ei ole silloin oikea, vaan tähän täytyy kiinnittää huomiota.

⁶² **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Filatov toikin jo esille naisyrittäjien lainoihin liittyvät asiat. Olen sitä mieltä, että nimenomaan niillä lainoilla on varmasti oma merkityksensä, niin kuin ministeri Filatov toi esille. Jos niitä ei käytetä tai niillä ei ole merkitystä, on kysymys enemmän koko yrittäjäkentästä ja siitä, millä tavalla naisyrittäjyys asemoituu koko kenttään, mihin heidän toimialansa liittyy

esimerkiksi palvelutuotantoaloilla jne. Sinänsä niillä lainoilla on ollut ihan positiivinen merkitys, olen myös ymmärtänyt, varsinkin koska nämä ovat useinkin pieniä, yhden kahden hengen yrityksiä, ja todella hyvin tärkeillä aloilla vielä työskentelevät, esimerkiksi hoiva-aloilla.

63 Mauri Salo /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on pk-yrityksistä aikamoinen vaje verrattuna Euroopan unionin keskiarvoon. Se, mistä se johtuu, on varmasti syytä selvittää. Siitä asiasta on tietenkin tehty jo selvityksiä. Varsinkin nuorten keskuudessa halu lähteä yrittäjäksi on selkeästi alta 10 prosenttia. Tämä on vakava viesti siitä, että meillä yhteiskunnassa täytyy olla ilmapiirissä jotain vikaa. Millä tavalla sitä pitää muuttaa? Byrokratian purku on ainakin yksi asia. Myös koulutukseen, ihan peruskoulutukseenkin on syytä tuoda mukaan yrittäjäkoulutus ja omien toimintojen hallinta. Meillähän on moneen otteeseen puhuttu esimerkiksi maksuhäiriöistä, kuinka ihmisillä on ongelmia. Nuoret ihmiset muodostavat tänä päivänä valtaosan uusista maksuhäiriörekisteriin tulijoista. Se on viesti siitä, ettei haluta pitää huolta itsestä.

Yrittäjän ura on varsin velvoittava. Siihen täytyy sitoutua. Koulutuksella ja lainsäädännöllä on hyvin merkittävä osuus. Sitten kokonaisuutena, niin kuin ed. Leppä totesi, yrittäjätoimintaedellytyksillä, kilpailulainsäädännöllä on myös oma tehtävänsä. Yrittäjyyttä ei yhtään edistä käsitteilyssä oleva hallituksen esitys työsopimuslaiksi. Se tulee entisestään karsimaan yrittäjyyttä.

64 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Arvoisa puhemies! Olisin halunnut vastauspuheenvuoron, mutta katson, että voin tässä samalla vastata.

Yrittäjäkoulutus on merkittävää. On erittäin hyvä, että nykyisin yritystä ei voi perustaakaan, jos ei ole tiettyä koulutusta olemassa.

Mitä tulee ammattikorkeakouluihin, voin todeta, että aikanaan kun niitä alettiin perustaa, niitä oli tarkoitus perustaa huomattavasti vähemmän. Niitä perustettiin aika useita. On tietysti valitettavaa, että kaikki alueet eivät ole voineet saada yliopistoja, korkeakouluja, ammattikorkeakoulua.

Ed. Elo otti esille muun muassa oman kaupunkinsa Porin. Siellä on tällä hetkellä esitys siitä, että haluttaisiin sinne ammattikorkeakoulun jatkokoulutusta. Toivoisin, että nämä menisivät läpi, sillä on ihan totta, että siellä, missä toimivat

tällä hetkellä yliopistot tai ammattikorkeakoulut, ne ovat voimavara yritystoiminnalle.

Haluan lopuksi sanoa, että olen erittäin iloinen, että eduskunta puhuu tällä hetkellä myönteisesti yritystoiminnasta. Samaa olen havainnut myöskin kuntatasolla.

65 Klaus Bremer /r: Arvoisa rouva puhemies! Sen johdosta, että ed. Rauhala samoin kuin ministeri Filatov, näin tulkitsin, heittivät katseellaan tikareita tänne minun suuntaani, kun totesin naisyrittäjälainasta jotain, haluan toistaa, että Helsingin sod.dem. piirin yrittäjäseminaarissa pääpuhujana, sosialidemokraattinen kauppa- ja teollisuusministeriön jonkunlainen yritystoiminnan guru — lyhyt nimi, löydän sen varmasti — hän oli se, joka hyvin alentavaan sävyyn puhui naisyrittäjälainoista ja totesi, että ne ovat humpuukia. Kun juuri olin tehnyt ehdotuksen, että nuorisoyrittäjälaina pitäisi saada mukaan, hän sanoi, että tämä nyt on samanlaista humpuukia. Varmemmaksi vakuudeksi hän vielä totesi, että seuraavaksi varmaan yritetään maahanmuuttajien yrittäjälainoja. Sanonpa Helsingin Yrittäjien puheenjohtajana, että se on hyvä idea. Maahanmuuttajissa on erittäin paljon hyvin aloitekykyistä, hyvää väkeä, jota pitäisi auttaa yritystoimintaan, koska he kokevat, että he eivät muulla tavalla saa Suomessa tehdä töitä.

66 Markku Markkula /kok: Arvoisa puhemies! Yrittäjyyskeskusteluun haluan tuoda muutaman näkemyksen siitä, mitä todella pitäisi tehdä. Ongelmahan meillä on se, että kasvuyritysosaamisen puute on olemassa. Me emme osaa kasvattaa yrityksiä riittävän nopeasti volyymiltaan, työntekijämäärältään ja kansainvälisiltä tuotteiltaan. Yrittäjyyskoulutuksen ongelma aivan erityisesti on taitavien opettajien puute, erityisesti yliopistotasolla. On aivan eri asia opettaa yrittäjyyttä kuin opettaa liiketoimintaa. Nykyisellään perus- ja keskiasteen opetus ei kannusta oppilaita riittävästi oma-aloitteisuuteen, riippumattomuuteen ja yrittäjyyteen. Yrittäjyysopetusta tulisi varmasti laajentaa kaikilla koulutustasoilla keskittyen erityisesti uusien liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamiseen ja hyödyntämiseen, siis ideoiden kehittämiseen ja tekemällä, tutkimalla oppimiseen jo koulutasolla. Opettajakoulutuksessa tietenkin nämä asiat on otettava esille.

Alueelliseen kasvukeskuspolitiikkaan kiistatta kuuluu se, että korkeatasoiset kulttuuri-, liikunta-, päivähoito- ja koulupalvelut kuuluvat innovatiivisten kasvukeskusten ominaispiirteisiin ja nimenomaan siitä syystä, että lapset todella merkitsevät paljon nuorille, aivan erityisesti high tech -yrittäjille, jotka haluavat, että he saavat parasta mahdollista palvelua, josta he ovat valmiita myös maksamaan. Oma lisänsä tietenkin on kokonaisuudessa myös korkea verotus ja siihen liittyvät kysymykset ja se, minkälaisia kannustimia yleensäkin yhteiskunnassa julkinen sektori on asettanut tai pikemminkin ei ole osannut asettaa, kannustimia, joiden avulla todella yrittäjyys nousisi myös akateemisissa piireissä arvoon arvaamattomaan. Mahdollisuuksia on.

67 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin ed. Laukkanen tänään, kun keskustelu alun perin alkoi, totesi, on hyvä, että eilen illalla todellakin, niin kuin hän totesi, talkoolle hoidettiin tilanne niin, että tämä yrittäjyystavallinen keskustelu saattoi tänään jatkua, kun eilen puuttui puheenvuoronpitäjiä 23:n ja 24:n välillä johtuen tietyistä eri syistä.

Puhemies! Siihen, mitä ed. Tykkyläinen sanoi: asia on nimenomaan näin. Ammattikorkeakouluissa esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden jatkotutkinnot ovat käytännössä esimerkiksi osastonhoitajien tehtäviin valmentautumista ja siihen liittyvää työtä, tutkimusta ja koulutautumista. Tällä hetkellä tuossa kohdin on aukko. Ammattikorkeakoulussa ei ole tätä hyvin tärkeää koulutautumisen muotoa.

68 Mauri Salo /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Bremer puhui naisyrittäjälainoista ja nuorisolainoista. Naisyrittäjälainoilla naiset loivat itselleen paljon uusia työpaikkoja, ja nämä yritykset hyvin usein jäivät henkiin. Se on hyvin tärkeä viesti. Ne ovat tänä päivänä voineet kasvaa jo työtä tarjoaviksi yrityksiksi.

Myös nuorisolle on tarjottava mahdollisuus joustavaan lainansaantiin, siis tietynlaista riskirahaa. Me tarvitsemme nuoria aktiivisesti osallistumaan. Meillä on kahdenlaisia nuoria: niitä, jotka viihtyvät työssään todella hyvin, ja niitä, jotka eivät viihdy. Innovatiivisille nuorille, joilla on omia ideoita, pitäisi olla mahdollista viedä niitä käytännön tasolla eteenpäin. Olemme tietoisia siitä, kuinka pienistä asioista on lähtenyt viime

vuosina isoja yrityksiä liikkeelle. Näissä ovat mukana nuoret ihmiset.

Tästä ilmapiiristä vielä. Kyllä tässäkin talossa on tietynlainen asennevamma yrittäjyyttä kohtaan. Olen kohdannut henkilöitä, jotka sanovat, että pienyrittäjä on työntekijän pahin vihollinen. Ei tällä ilmapiirillä voida rakentaa. Olen sitä mieltä, että työnantaja—työntekijä-suhteen täytyy olla toimiva eikä siinä pidä olla asenteita vaan yhteenkuuluvuutta. Tässä on se kokonaisuus. Yhteistyöllä tehdään kummallekin pelkäänsä hyvää.

69 Leena-Kaisa Harkimo /kok: Arvoisa puhemies! Naisyrittäjyyslainasta haluan sanoa ihan muutaman sanan. Ensinnäkin oli hyvin helpottavaa kuulla, että ed. Bremer ei itse ollut näiden asenteiden takana, joita hän toi ilmi.

Mielestäni naisyrittäjälainat puolustavat erittäin hyvin paikkaansa. Naiset harkitsevat usein hyvin tarkkaan yrityksensä menestyksen mahdollisuudet, usein ihan liiankin tarkkaan. He lähtevät liikkeelle hyvin matalalla profiililla. Yrityksen kasvumahdollisuudet saattavat olla pienet jo heti alkujaan. Mielestäni yksi merkittävä tekijä on, että naisten asenne yrittäjyyskasvatuksessa on erittäin merkittävä. Se tosin on sitä valitettavasti usein niinkin päin, että yrittävä äiti luo negatiivista ilmapiiriä lapsiinsa koskien yrittäjyyttä. Jos yrittäjyys on koettu kovin työlääksi, silloin ehkä kannustetaan lapsia hakemaan työpaikka jostakin muualta. Asenteet ovat myös toisinpäin. Naisyrittäjyys luo usein positiivista asennetta, jonka lapset omaksuvat.

70 Leena Rauhala /skl: Arvoisa puhemies! Aikaisemmin puhuttiin uusista liiketoimintaketjuista ja liiketoimintamuodoista, joita tulee etsiä, ja verkottumisesta. Ed. Tiusanen toi esille, että meillä ehkä on koulutuspuutteita ammattikorkeakouluissa jne., jos ajatellaan täydennys- ja jatkokoulutusta. Tiedän ainakin, että Tampereen yliopistossa on julkisen hallinnon ja yksityisen sektorin työntekijöille yhdessä pd-koulutusta, joka palvelee nimenomaan verkottumista. Kun puhutaan yksityissektorista ja yritysmaailmasta, millä tavalla se toimii yhdessä julkisen kuntatason kanssa, kun koulutusta kehitetään, tulisi olla yhteistyötä, jotta verkottuminen olisi mahdollista, että yhteistyö onnistuisi. Ed. Tiusanen toi esille, että ammattikorkeakouluissa ehkä on osastonhoitajakoulutusta sosiaali- ja terveysalalla. Tie-

dän, että esimerkiksi tiedekorkeakouluissa on sosiaali- ja terveysalalla jonkin verran yrittäjyyteenkin liittyvää koulutusta.

⁷¹ **Lasse Virén /kok:** Arvoisa puhemies! Kun itsekin yrittäjäsukua edustan ja suku on 70 vuotta ollut yrittäjyydessä kiinni, en voi olla puuttumatta tähän keskusteluun. Yrittäjyyden jatkuvuuden ylläpitämiseksi olisi annettava jonkinlaisia porkkanoita, jotta alkuvaikeuksista selvitään etenkin, kun perheyriksen jatkamisesta on puhe. Sisärosuoksien lunastaminen monestikin kaataa pienen yrityksen. Olisiko ehkä mahdollista, että alkua helpotetaan pakollisia, niin sanottuja lisäkuluja laskemalla? Toisaalta ne, jotka arvostelevat yrittäjien toimintaa, voisivat vaikka hiukan kokeilla meidän yrittäjien ihanuutta ja vastuita.

Moni yrittäjä varmaan tarvitsisi uusia päteviä työntekijöitä mutta miettii, kannattaako uutta väkeä palkata vastuiden ja vaatimusten seuraamusten pelossa.

Ed. Salo kertoikin äsken, että tietää, mitä pienyrittäjän vaikeudet ovat. Kun keskustelimme työsopimuslakia puidessamme lakivaliokunnassa, törmäsimme moneen aika vaikeaan tilanteeseen pienyrittäjän kannalta.

⁷² **Katri Komi /kesk:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan edellä puhuneet ihmiset kertoivat jo asioita, joita minullekin tuli tämän keskustelun myötä mieleen.

Ed. Elo puuttui siihen, että meiltä puuttuu hitareita, osaajia. Hän puhui ammatillisesta koulutuksesta myös. Tässä on varmasti myös imagonkohotuksen paikka ja sen, että mekin täällä arvostamme ammatillista koulutusta jatkossakin.

Toiseksi sitten tämä ed. Laukkasenkin esille ottama asia ammattikorkeakouluista, maakunnista, joissa on niitä mutta ei korkeakouluja. Siinä on semmoista kierrettä osaamisen suhteen, että saattaa olla, että koulutusalat ovat sellaisia, että opiskelijat lähtevät töihin maakunnan ulkopuolelle, jolloin oppimispääoma ei tavallaan kuitenkaan sitä maakuntaa kehitä ja tietyllä tavalla menetetään resursseja ulkopuolelle. Tässä on semmoista kierrettä, että ei tule yrityksiä, kun ei ole osaajia, mutta ei toisaalta ole kanttia vaihtaa koulutusaloja ehkä semmoisiksi, joilla voisi olla menestystä maakunnassa.

Yrittäjyydestä muuten olen samaa mieltä kuin ed. Harkimo, että perheellä on suuri merkitys sii-

nä, tuleeko yrittäjiä. Jos perheessä nähdään, että yrittäjyys on kauhean vaikea asia, sitä ei tueta, sosiaaliturva on heikko jne., niin tuskinpa siellä rohkaistaan lapsiakaan ryhtymään yrittäjiksi. Tätä kautta minun mielestäni nyt edes saataisiin niille yrityksille jatkajia tai edes yhtä yrittäjää vastaamaan yksi uusi yrittäjä, jos yrittäjäperheistä löytyisi yrittäjälapsia.

Yleiskeskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

Pääluokka 33

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Yleiskeskustelu:

⁷³ **Pirjo-Riitta Antvuori /kok:** Arvoisa puhemies! Otan puheenvuorossani esille vain muutamia sosiaali- ja työjaostossa esille tulleita lähinnä painopistealueita. Esimerkiksi niin sanottuun eläkepakettiin en puutu, koska uskon, että valiokunnan puheenjohtaja ja jäsenet käsittelevät puheenvuoroissaan sitä asiaa.

Aluksi tärkeä kysymys koskien maamme terveydenhuollon henkilökunnan tilannetta: Terveystenhuollon henkilöstön voimavarojen vähyys on merkittävä uhka koko terveydenhuoltojärjestelmän toimivuudelle. Kun henkilökuntaa on liian vähän ja kuitenkin työmäärä on lisääntynyt, työtehtävät muuttuneet nopeasti ja työmarkkinat ovat samaan aikaan epävakaat, niin useat terveydenhuollon työntekijäryhmät ovat paitsi ylirasituneita myös suorastaan uupuneita. Työntekijöiden kollektiivinen uupumus on vakava uhka koko palvelujärjestelmälle.

Väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku asettavat yhteiskunnan uudenlaisen priorisointiongelman eteen. Terveystenhuollolle se asettaa merkittäviä uusia haasteita. Näihin haasteisiin on mahdotonta vastata, mikäli hoitojen henkilökunnan asemaa ei huomioida kattavasti.

Sosiaali- ja työjaoston mielestä julkisen sektorin terveydenhuoltopalvelujen turvaamiseksi on huolehdittava siitä, että resurssit ja henkilökunnan koulutus ovat oikeassa suhteessa potilaiden ja palveluiden tarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Vuosi sitten eduskunta päätyi antamaan kunnille 70 miljoonaa markkaa

erityisesti käytettäväksi lasten ja nuorten mielen-terveyspalveluiden tukemiseen ja kehittämiseen. Saatu palaute maamme eri sairaanhoitopiireiltä on ollut positiivista. Lasten ja nuorten pääsy psykiatriseen hoitoon on nopeutunut, tutkimusjaksot ovat tiivistyneet ja yhteistyötä perheiden, neuvoloiden, kouluterveydenhuollon ja psykiatrian ammattilaisten välillä on onnistuttu parantamaan. Joissakin sairaanhoitopiireissä on kehitetty erityistä psykososiaalista konsultaatiota suoraan kouluille, mikä on auttanut perustason työntekijöitä tunnistamaan mielenterveysongelmat mahdollisimman varhain ja tarpeen mukaan ohjaamaan hoitoon.

Vuosi on kovin lyhyt pysyvien muutoksien aikaansaamiseksi. Korkeintaan hyviä hankkeita saadaan alulle yhden vuoden aikana. Sen vuoksi valiokunta on katsonut myös tänä vuonna tarpeelliseksi lisätä lasten ja nuorten mielen-terveyspalveluiden tukemiseen 45 miljoonaa markkaa. Näin voidaan varmistaa hyvin alkaneiden kehityshankkeiden jatkuvuus ja eteneminen. Tulevaisuudessa lasten ja nuorten mielen-terveyspalveluiden turvaamisen on kuitenkin oltava osa kuntien muuta terveydenhuoltoa.

Vanhustenhoidosta on noussut viime aikoina esille epäkohtia ja hälyttäviä tietoja vanhusten huonosta kohtelusta. Vanhukset kokevat turvatomuutta ja yksinäisyyttä. Palveluiden saaminen on hyvin erilaista kunnasta ja asuinalueesta riippuen. Vakituksia hoitajia on liian vähän, ja vanhustyössä käytetään liiaksi puutteellisesti koulutettuja tai jopa täysin vailla koulutusta olevia työntekijöitä. Lisäksi vanhusten palvelurakenteessa on puutteita. Kyse on kotona tapahtuvan hoidon, muiden avopalveluiden ja laitoshoidon sisällön monipuolistamisesta.

Myös pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja vanhusten omaishoitajien asemaa lainsäädännössä on kehitettävä ja omaishoidon asemaa kokonaisuudessaan tulee parantaa. Omaishoito on inhimillinen ja usein toivottu vaihtoehto. Se on myös kansantaloudellisesti edullista. Nykyiselläkin kunnat säästävät yli miljardi markkaa vuosittain, kun moni laitoshoidon tarvitseva saa riittävää ja hyvää hoitoa lähiomaiseltaan.

Viimeiseksi haluaisin vielä kiinnittää huomiota kasvaneeseen huumeongelmaan maassamme. Jatkuvasti saamme kuulla huolestuttavia uutisia huumeiden lisääntyneestä käytöstä, nuorten huumeidenkäyttäjien yliannostuskuolemista ja poliisin sekä tullin lisääntyneistä suurista huumetaka-

varikoista. On olemassa monenlaisia näkemyksiä siitä, kuinka kasvava huumeongelma tulisi ratkaista, ja varmasti tarvitaankin monen tekijän yhteistyötä. Mutta jonkinlainen yksimielisyys kuitenkin vallitsee siitä, että entistä enemmän on panostettava huumeiden ja päihteiden käytön ennalta ehkäisyyn. Erittäin tärkeää roolia näyttelee perhe yksilön taustalla. Uudenlainen huumeidenkäyttäjien ryhmä, nuoret menestyjät, on huono esimerkki niille nuorille, joilla omat resurssit eivät riitä huumeidenkäytön vaarojen tunnistamiseen. Näiden riskiryhmään luettavien lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tukemiseen on tarpeen erityisesti panostaa.

Neuvoloiden toimintaa tulee kehittää nykyisestä fysiologispainotteisuudesta enemmän psykososiaaliseen suuntaan. Neuvolaterveydenhoitajilla tulisi olla pätevyyttä tunnistaa mahdolliset riskiperheet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Neuvolasta tulisi muodostaa saumaton yhteistyöketju kouluterveydenhoitajalle ja ammattikasvattajille. Tiivis yhteydenpito lapsen perheeseen ja erilaiset psykososiaaliset tukitoimet auttavat vanhempia kasvatustyössä. Lasten ja nuorten turvallisuudentunne ja itseluottamus kehittyvät positiivisesti, kun he voivat kokea, että useat aikuiset ovat kiinnostuneita hänen hyvinvoinnistaan.

Valtioneuvosto teki kuluneena syksynä periaatepäätöksen huumausainepolitiikan tehostamisesta. Valiokunta pitää päätöstä ja siihen liittyviä toimenpiteitä hyvinä. Koska useat eri hallinnonalat huolehtivat huumausainepolitiikan tehostamiseen liittyvistä toimenpiteistä, on jatkossa tärkeää huolehtia siitä, että toimintaa ja sen tehokkuutta seurataan ja arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja että toiminnan koordinoinnista huolehditaan riittävästi.

⁷⁴ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa rouva ministeri! On hyvä, että meillä on nyt ministeri paikalla. Eilen koko illan votesimme, että lähinnä ainoastaan liikenne- ja viestintäministeri seurasi eduskunnan keskustelua.

Käytän tämän puheenvuoron yhdestä osa-alueesta, ja se on terveydenhoito/sairaanhoito. Puhun niistä yleisistä tilanteista, joista voimme tänään lukea lehdistöstä, siitä mitä tiedämme oman ammattimme kautta — täällä on muitakin lääkäreitä paikalla — ja mitä on yleensäkin yleisessä tiedossa.

Arkkiatri Risto Pelkonen kirjoitti 8. joulukuuta Helsingin Sanomien Vieraskynä-palstalla, että laillistettu eutanasia loisi sairaaloiden turvattu-muutta. Tämä ei ole sellainen viesti, joka liittyy vain länsimaiseen elämänmuotoon ja siihen, että Hollannissa on tällainen käytäntö. Arvoisat kansanedustajat, olen varma siitä, että tähänkin keskusteluun, joka yhä enemmän tulee ilmi ja esiin ja ponnistaa jokapäiväiseen tietoisuuteen, liittyy talous. Olen vakuuttunut siitä, että nykymedisiinareille aivan toisella tavalla painotetaan kustannus—hyöty-näkökulmia, ketä kannattaa hoitaa, kenelle kannattaa mitään lääkkeitä määrätä ja niin edelleen, aivan toisella tavalla kuin 70-luvulla esimerkiksi. Eutanasiakeskusteluun arkkiatri Pelkonen otti erittäin hyvän kannan kirjoituksessaan torjumalla eutanasian. Mielestäni myös tässä talossa pitäisi tämä asia ymmärtää myös budjetin kautta, kun puhumme sosiaali- ja terveysbudjetista.

Mediutiset, joka on erittäin hyvä terveydenhuollon ammattilaisten sitoutumaton uutislehti, niin kuin se itse itseään kutsuu, 5. päivä tätä kuuta totesi: "Antibioottien puutteeseen kuolee vuosittain kymmeniä ihmisiä." Vaikka kuolema tapahtuu useimmiten sairaalahoidossa, vakavien onnettomuuksien ja sepsiksen eli verenmyrkytyksen yhteydessä, niin, jälleen kerran, on tuotu vahvasti lääkärikuntaan ajatus, että ihmisille määrätään liikaa antibiootteja. Varmasti tähän liittyy aivan perustavaa laatua oleva medisiininen perustelu eli se, että resistenssiongelmat kasvavat. Kun kurkku on vähän kipeä, hyvin helposti annetaan antibioottihoito, vaikka on virusinfektiosta kysymys.

Väitän edelleen, että myös tässä on ollut taloudellinen näkökulma, joka ihmisten mielessä, myös lääkäreiden mielessä, vain laajenee ja leviää. Lehdessä asiasta kirjoitti ylilääkäri Ville Valtonen, joka painotti ongelmaa nimenomaan antibioottien käyttämättä jättämisen suhteen. Hän ei väittänyt, että syyt ovat taloudellista, mutta minä väitän, että yleisesti lääkäreiden lääkkeiden määrämiskäytäntö on muuttunut. Sitä hallitsee ja ohjaa myös taloudellinen ajattelu.

Vanhustenhoidosta ja -turvasta on tässä talossa puhuttu erittäin paljon. Sen taustalla on myös valtion budjetti, valtio—kunta-suhde ja tietysti kuntien suhtautuminen. Kun täällä puhuttiin yrittäjyydestä usean tunnin ajan, väitän, että todellisia yrittäjiä ovat vanhuksia hoitavat, sairaita hoitavat, useimmiten naiset, sairaanhoitajat, muut

hoitohenkilökuntaan kuuluvat, mikseivät myös lääkärit omalta osaltaan, ja he nimenomaan yrittävät päivästä toiseen pienellä palkalla ja varsin vähällä todellisella arvostuksella. Jälleen kerran budjettikysymys, jälleen kerran myös rahakysymys, sen lisäksi, että se on ennen muuta eettinen kysymys, joka pitäisi ratkaista, jota ei ole vielä ratkaistu.

Helsingissä on paljon puhuttu Lapinlahden psykiatrisen sairaalan lopettamisesta, siis sairaalan toiminnan siirtämisestä muualle, koska, jälleen lainaus julkisuudesta, "nykyinen sairaala sijaitsee liian arvokkaalla paikalla nykyiseen käyttöönsä nähden". Jälleen eettinen kysymys, rahakysymys, onko tämä oikein. Pitääkö ja voiko näin yleensä ottaen ajatella?

Mediutiset-lehdessä oli vielä artikkeli "Sulkan lääkäri ei jouda eläkkeelle". Miksi ei jouda? Koska ei saada lääkäreitä hoitamaan terveyskeskuslääkärin tehtäviä. Hän ei voi alkaa eläkeuraansa vaan jatkaa työssä. Näin ollen näitä uutisia on erittäin paljon.

Vielä lopuksi, puhemies, yksi Mediutisten otsikko: "Leikkausten määrä vähentynyt puolessa keskussairaaloista." Näin ollen tässä on todellakin viestiä jokapäiväisestä elämästä.

⁷⁵ **Katri Komi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! "Aina on olemassa joku, joka luulee sinua paremmin tietävänsä, mitä sinä olet sanomallasi tarkoittanut ja halunnut sanoa." Ainakin Osmo A. Wiio ja minä tiedämme tämän, tämänkin puheenvuoron jälkeen varmasti.

Kansaneläkkeeseen olisi millä mittarilla tahansa lukien kuulunut 100 markan korotus heti ensi vuoden alusta lukien. Kansaneläkkeeseen on tehty viimeksi tasokorotus vuonna 84. Kansaneläkkeet ovat siten jääneet jälkeen työeläkkeistä noin 350 markkaa kuukaudessa. Usein nämä pienituloisimmat eläkeläiset ovat raskasta työtä tehneitä ihmisiä, jotka eivät valita. Maaseutukunnissa he ovat usein maataloustyötä tehneitä ihmisiä, ja kaikkein pienimmillä eläkkeillä ovat monesti entiset emännät. Pohjaosan lopullisen leikkauksen takia eläkeläisiltä leikataan 370 miljoonaa markkaa. Tämä ei tosin koske kaikkein pienituloisimpia eläkeläisiä. Erityisen ikävä pohjaosan leikkaus on tietysti niille 120 000 eläkeläiselle, joilta se leikataan jo toiseen kertaan. Puhuin tästä jo ennen tänne valituksi tulemistani ja puhun asiasta edelleen. Eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on poistettava nopealla aika-

taululla. On tietysti hyvä, että esitys läheni keskustan vaatimaa 0,8 pennin alennusta, mutta olisi se voinut tulla vielä lähemmäksi kuin 0,5 penniä on.

On hyvä, että omaishoidosta on myös käyty keskustelua valtiovarainvaliokunnassa. Senhän todetaan olevan tai voidaan ainakin olettaa olevan tulevaisuudessa yhä yleisempi hoitomuoto. Tällä hetkellä omaishoidossa on pääasiassa iäkkäitä henkilöitä noin 60 000, joille vaihtoehtoinen hoitopaikka olisi todennäköisesti laitoshoito. Heitä hoitavista omaisista kuitenkin vain 20 000 saa edes jonkin tasoista tukea. Suurin osatekijä tässä lieenee kuntien taloudellinen kireä rahatilanne, jota tuleva budjetti ei paljon paranna aliresursoituine lisävelvoitteineen.

Arvoisa rouva puhemies! Nykynuoren ei ole helppo selviytyä aikuisuuteen ilman päihteitä. Moni aikuinenkin vähättelee lasten ja nuorten humalajuomista väistämättömänä nuoruuteen liittyvänä asiana. Puolihuolimattomasti alkanut kokeilu muuttuu liian usein tavaksi, jolla on lapsen elämän kannalta ratkaiseva merkitys.

Huumeongelma on edelleen vaikeutunut, kun nuorista huumausaineita on kokeillut jo yli viidennes. Huumekuolemat ovat lisääntyneet, ja niin sanottujen kovien aineiden käyttö on kasvanut. Myös huumausainerikoksien määrä on huolestuttavassa kasvussa. Huumeiden käytön reilua lisääntymistä voi hyvällä syyllä pitää osana nopeaa tuloksellisuutta ja mielihyvää hakevaa kulttuuriamme. Huumeikierteestä on Suomessa edelleen vaikea päästä irti, vaikka haluakin olisi, sillä hoitopaikkoja on tarjolla vain joka kymmennelle huumeriippuvaiselle.

Kokonaisuutenaan huumeiden torjuntaan mietinnön mukaan ohjataan eri reittejä noin 60 miljoonaa markkaa, joka ei tietenkään auta ilman pitkäjänteistä strategiaa. Tämän lisääntyvän ongelman lisäksi meidän suurin päihdeongelmamme on edelleen alkoholi, ja sen käytön vähentämiseen ja siitä aiheutuvien haittojen eliminoimiseen on ohjattava myös merkittäviä resursseja. Toki tutkimustenkin mukaan vanhempien asettamalla rajoilla ja esimerkiksi on selvää vaikutusta nuorten käytökseen pitkällä tähtäimellä.

Terveyskasvatukseen ja päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentämiseen myönnetään 37,7 miljoonaa markkaa. Terveiden edistämisen rakenteita pyritään vahvistamaan, terveellistä ravitsemusta edistetään, tuki- ja liikuntaelinsairauksia sekä tapaturmia ehkäistään, päihdehaittoja

vähennetään, tupakoimattomuutta, mielenterveyttä ja seksuaaliterveyttä edistetään. Nämä ovat erittäin hyviä tavoitteita, mutta minkälaisia tuloksia on saatu ja ovatko toimintatavat ajan hengessä mukana?

Arvoisa puhemies! On hyvä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut ovat edelleenkin esillä. On selkeitä tarpeita jatkaa tänä vuonna käynnistyneitä projekteja, aivan kuten ed. Antvuori äsken mainitsi, ja kuntien taloustilanne huomioiden lisärahaa tarvitaan. En ole itsekään sen kannalla, että jatkuvasti käytetään korvamerkittyjä rahoja. Ne on mielestäni tarkoitettu asian esille nostamiseksi, mutta pysyvää apua tulee vain kuntien paremman taloustilanteen kautta ja valtionosuuksien ja tällä hetkellä harkinnanvaraisten avustusten kautta. Siksipä en itse toista nyt viime vuonna läpi mennyttä aloitettani uudesta momentista. En kuitenkaan tässä valtioversus kunta -tilanteessa missään nimessä vastusta tätä toimintamallia. Tärkeintä on tietenkin perheen omien valintojen tukeminen. Erittäin tärkeätä ongelmien ennaltaehkäisyssä on se, mitä tapahtuu lapsen ollessa alle kolmevuotias.

⁷⁶ **Niilo Keränen /kesk:** Rouva puhemies! Eiväthän nämä puheet täällä tietenkään ensi vuoden budjettia enää miksiäkään muuta, kun valtiovarainvaliokunta on sen sementoinut. Ihan muutama ajatus kuitenkin, vaikkapa vain evääksi seuraavan budjetin kehyksiä varten.

Kaikkein ensiksi viittaankin kuitenkin ed. Tiiasen äsken esittämiin muutamiin sanoihin eutanasiasta, muistakin eettisistä ajatuksista ja taloudesta. Olen täsmälleen samaa mieltä kuin hän. Kysynkin, mihinkä tämä johtaa sosiaali- ja terveydenhuollon, jos aina vain puhutaan johtotähtenä talous.

Yleiskeskustelussa käytin puheenvuoron, jossa kritisoin hallituksen suurta linjaa tämän budjetin suhteen. Totesin, että hallitus on budjettia laatiessaan tehnyt tietoisin arvovalinnan. Sairaille, vanhoille ja lapsille budjetti antaa varsin niukasti, mutta sen sijaan veroratkaisu ohjaa tulonsaajille melko mukavan potin. Syksyllä keskusteltiin ahkerasti sosiaali- ja terveydenhuollon ylikuormituksesta ja muun muassa vanhustenhuollon puutteista. Tämä ei kuitenkaan juurikaan budjetissa näy. Päinvastoin lakisääteisten kustannustarkistustenkin maksaminen kunnille porrastetaan niin, että kunnat eivät saa niille kuuluvia valtionosuuksiaan oikeaan aikaan ja täysi-

määräisesti. Tätä tosiasiaa eivät muuta miksi-kään ne pienet muruset, joilla valiokunta on korjannut hallituksen alkuperäistä esitystä. Näitä-hän ovat muun muassa lastenpsykiatriaan osoitetut lisäresurssit, aikuishammashuolto ja kansaneläkkeiden tarkistus. Ne ovat todella pieniä muruja sen valtionosuusrahan rinnalla, joka muodostaa merkittävän osan siitä koko rahasta, millä sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää pyöritetään.

Sosiaali- ja terveysbudjetissa on kuitenkin muutamia aika hyviäkin uudistuksia. Aikuisten hammashuolto on lopultakin nytkähtämässä liikkeelle, lastenpsykiatriaan panostetaan edelleen, ehkäisevään toimeentulotukeen on saatu sen verran murusia, että hallitus voi kehua pitävänsä ennaltaehkäisyä yhtenä painopistealueena. Ensi vuoden aikana otetaan käyttöön myös kokonaan uusi sosiaalitoimen instrumentti eli kuntouttava työtoiminta, joka tosin on resursoitu niin niukasti, että ne tulee syömään voimavaroja muusta sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Mutta siinäpä ne merkittävimmät uudistukset ovatkin. Perheille, joiden perustehtävä on kasvatustyö, jotta lapsista tulisi tasapainoisia ja myös itsetunnon tunteita terveitä kansalaisia, budjetti ei tuo mitään. Pieni lisäsatsaus ehkäisevään toimeentulotukeen ei riitä auttamaan edes kaikkein pahimassa riskissä olevia. Tänä päivänä niin kutsutut normaaliperheetkin ovat muun muassa työelämän muutosten takia niin tiukoilla, että vanhemmilla ei tahdo olla voimavaroja perustehtävänsä hoitamiseen. Tämä on budjetin suurimpia puutteita sen ohella, että sairaanhoidon resursseja ei olla yhtään lisäämässä. Kansaneläkkeen tasokorotus on positiivinen asia tietenkin, tosin pieni sellainen, mutta paljon puhutun pohjaosan lopullinen poisleikkaus ei tee hallituksesta kovin suurta eläkeläisten ystävää.

Hallitus ei vielä tässäkään budjetissa ole tuomassa korjauksia kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien määräytymiseen. Jo aikaa sitten hylättyihin syrjäseutuliisiin perustuvat syrjäisyyskertoimet toimivat nykyisin sattumanvaraisesti, samoin elinkeinorakenteeseen perustuvat kertoimet lasten päivähoidon valtionosuuksissa. Sairastavuuskertoimien määräytymiselle olisi nykyisin varmaan löydettävissä entistä paremmat kriteerit. Ikäluokkakokohtaiset kertoimet valtionosuuksissa taas kannustavat kuntia lähinnä säilyttämiseen, eivät ennaltaehkäisyyn, perhetyöhön tai vanhusten omatoimisuuteen.

Arvoisa puhemies! Sairausvakuutuksen säännöistä löytyy monia kummallisuuksia. Psykologin antamat särkyneen mielen terapiat eivät ole korvattavia, sen sijaan särkyneen polven saama fysioterapia on. Omavastuuosuudet niin sairausvakuutuksen puolella kuin myös asiakkaiden maksamissa asiakasmaksuissa ovat edelleen eurooppalaisittain korkealla. Toivottavasti sosiaali- ja terveysvaliokunnan näistä antama viesti otetaan hallituksessa jatkossa tosissaan. Asiakasmaksuissa ja muissa omavastuuosuuksissa tulisi jatkossa päästä yhtenäiseen maksukattoon, muutoin meidän sairaanhoitomme uhkaa kehittyä kovin amerikkalaiseksi. Toivon, että hallitus jo seuraavaa budjettia antaessaan tietää, millaista sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää se haluaa Suomeen kehittää. On jo aika, että kansalaisten perustarpeet otetaan tulevaisuuden budjeteissa selväksi painopistealueeksi ja tunnustetaan, että hyvää sosiaali- ja terveydenhuoltoa ei voida nykyisellä resurssitasolla kovin pitkään pitää.

77 Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho:

Arvoisa puhemies! Olen luonnollisesti seurannut hyvin tiiviisti tämän budjetin valmistumista eduskunnassa, sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan työtä että sosiaali- ja työjaoston työtä. Ne muutokset, jotka hallituksen esitykseen on tehty, ovat hyvin pitkälti sellaisia, joita ministeriön alkuperäisessä budjettiehdotuksessa toivoimme-kin saavamme läpi. Olen käynyt läpi myös ne lausumat, joita sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöihin budjettilakien yhteydessä sisältyy, ja ne lataavat todella paljon odotuksia ja toiveita jo seuraavalle budjetille, vuodelle 2002. Sekä nyt budjetissa hyväksyttävät määrärahalisäykset että tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä hyväksytyt toimenpiteet merkitsevät sitä, että vuoden 2002 niin sanottu peruslaskelma, joka perustuu jo tehtyihin päätöksiin tai vireillä oleviin päätöksiin, nostaa ministeriön pääluokan loppusummaa liki 4 miljardilla markalla. Tämän sanon vain siitä syystä, että vaikka meillä on asioita, joita pitää korjata, niin aika kapeassa raossa tullaan seuraavienkin kehysten puitteissa olemaan. Sen tähden toivonkin ja olen siihen itse valmis ja varmasti myös asianomainen valiokunta, että voisimme käydä hyvissä ajoin myös valiokunnan kanssa keskustelua siitä, mitkä ovat ne painopisteet, ne ehdottoman tärkeät kysymykset, joita halutaan ensi vuonna eteenpäin viedä.

Ministeriö on omassa painopisteesittelussaan luonnollisesti huomionnut sen keskustelun, jota tänä syksynä täällä on käyty liittyen muun muassa syrjäytymiskiirteen katkaisuun, toimiviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, väestön toimintakyvyn edistämiseen ja työelämän vetovoiman lisäämiseen siitä näkökulmasta, että voisimme edesauttaa ihmisten jaksamista ja jatkamista työelämässä, johon täällä muun muassa ed. Antvuori puheenvuorossaan puuttui.

Keskustelu, jota täällä on käyty muun muassa hoitohenkilöstön riittävydestä ja jaksamisesta, ei ole ollut turhaa. Hyvin monet teistäkin, jotka seuraatte kunnallispolitiikkaa tai olette siinä itse mukana, olette havainneet, että viesti on mennyt perille. Nyt on monissa valtuustoissa päätetty vakinaistaa tilapäisiä tehtäviä, on päätetty palkata uutta henkilökuntaa niin vanhustenhuoltoon kuin esimerkiksi ennalta ehkäisevään lasten terveydenhuoltoon, on palkattu kouluterveydenhoitajia jne. Näistä kuntien sosiaali- ja terveyspalveluistahan, jotka kuuluvat ministeri Soininvaaran toimialaan, hän on osaltaan todennut, että välttämättä ei ole riippuvuutta siitä, onko kunta kuinka hyvissä varoissa tai heikoissa varoissa, vaan ennen kaikkea on kyse siitä, miten kunnissa eri asioita priorisoidaan. Usein näitä laiminlyöntejä on löytynyt ja löytyy sellaisista kunnista, joissa olisi varaa hoitaa asiat paremmin, jos niin haluttaisiin tehdä.

Kuntatalous on luonnollisesti ollut hyvin vahvasti esillä tämän budjetin käsittelyn yhteydessä, ja täällähän on moneen kertaan tehty tiettäväksi se, että valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa, kunta—valtio-suhdetta selvitetään parhailaan. Tämä selvitystyö on loppusuoralla tohtori Pekkarisen toimesta. Siinä selvitystyössä nimenomaan etsitään keinoja siihen, että kuntatalous olisi ennustettavampaa, vakaampaa, ja se tulee sisältämään myös tietynlaista solidaarisuutta erilaisessa tilanteessa olevien kuntien kesken. Se tulee sisältämään myös ehdotuksia siitä, millä tavalla nykyistä valtionosuusjärjestelmää tulisi kehittää, ja siitä syystä ed. Keräsen toivomalla tavalla tämä valtionosuuden määräytyminen ja sen perusteet eivät ole olleet nyt eduskunnan käsitellessä.

Täällä on sivuttu myös eläkepolitiikkaa, ja siitä on täällä jo paljon keskusteltu. Totean siitä vain hyvin lyhyesti sen, että ne ratkaisut, jotka on tehty kansaneläkkeen osalta, sairausvakuutusmaksun osalta ja verotuksen osalta, merkitsevät

eläkeläisille käteenjäävän tulon merkittävää korotusta. On turha puhua vain tästä 70 markasta, koska se on vain osa sitä lisätuloa, joka eläkeläisille ensi vuonna tulee käteen jäämään.

Ed. Komi peräänkuulutti reippaampaa sairausvakuutusmaksun alenemista. Lienee myös koko salin tiedossa, että hallituspuolueiden ryhmänjohtajat ovat sopineet tämän ylimääräisen tai korotetun sairausvakuutusmaksun poistamisesta tällä vaalikaudella.

Vielä lyhyesti ed. Tiusasen toteamukseen siitä, että talous määrittelee terveydenhuollon toimenpiteitä, määrää ja laatua. Näin varmasti osittain tapahtuukin, mutta mielestäni talouden määrittävyys pitää nähdä sillä tavoin oikeassa valossa, että tehdään oikeita asioita oikeaan aikaan eli kaikella sillä, mitä terveydenhuollossa tapahtuu, olisi taustallaan tietoa vaikuttavuudesta, myöskin lääkehuollossa. Sitä varten on kehitetty ja edelleen kehitetään käypä hoito -suosituksia eri sairausryhmissä. Tätä kautta lääkärit osaltaan saavat käyttöönsä sellaista tietoa, että sitä käyttäessään he voivat olla kohtuullisen varmoja siitä, että juuri tämä hoitomuoto, tämä lääkitys, tuottaa parhaan kustannustehokkaimman tuloksen, mutta eivät hoida sillä tavalla, että tekevät ratkaisunsa siltä pohjalta, että itse toimenpide on halvin, vaikka sen vaikuttavuus kyseisen sairauden hoidossa voisikin olla paljon heikompi kuin jonkin muun toimenpiteen.

⁷⁸ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytänkin tämän minuutin viimeiseen asiaan, joka mielestäni on olennainen. Ehkäisevä terveydenhuolto on kaikkein tärkein, ja voi sanoa, lamavuosina melkein kaikkein eniten alasajettu terveydenhuollon muoto. Haluaisin ministeri Perholta täsmällisempää määrittelyä jo nyt tässä vaiheessa, miten ministeri aikoo lähteä viemään tätä eteenpäin. Me valtiokunnassa olemme yrittäneet asiaa varsin voimallisesti tuoda esille.

Toinen asia on juuri se, että kun sairaus todetaan mahdollisimman varhain, se mahdollisimman hyvin hoidettaisiin. Terveystalous on tullut nyt esille. Miten ministeriö aikoo vielä voimallisemmin viedä eteenpäin sitä ajattelua, että pitää kokonaisvaltaisesti arvioida, että mikä on potilaan kannalta tärkeintä, se on myöskin yhteiskunnan edullisinta hoitoa?

Ensimmäinen varapuhemies: Totean, että täällä on pyydetty 11 vastauspuheenvuoroa. Ehdotan, että sen jälkeen ministeri käyttäisi oman puheenvuoronsa vähän pitempänä.

⁷⁹ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri totesi täällä: terveys ja talous. Haluaisin kiinnittää tähän kohtaan huomiota sen johdosta, että keskussairaalat tällä hetkellä jo ohjaavat rahoituksia hallintoon ja rakennuksiin ja potilaat jäävät hoitamatta. Onko mahdollista toteuttaa terveyskeskuksissa uudenlaista toimintaa niin, että sinne luotaisiin erikoislääkärijärjestelmä?

⁸⁰ **Marjatta Vehkaoja /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä haluan tässä yhteydessä jo kiittää ministeri Perhoa hyvästä yhteistyöstä, joka on vallinnut valiokunnan ja hänen välillä. Samalla ilmoitan, että otan mielelläni haasteen vastaan siitä, että ensi kevään puolella voisimme yhteistä neuvoa pitää siitä, miten tästä jatketaan.

Itse puolestani pidän kaikkein tärkeimpänä kysymyksenä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituskuviota mukaan lukien tietysti myöskin köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemisen. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että Suomessa ei ole tehty riittäviä johtopäätöksiä ensinnäkään ikärakenteen muutoksista. Tästä syntyy luonnostaan lisäpainetta tämän hallinnonalan rahoitukselle. Toivon, että ministeri ei laisinkaan pelkää, kun taas käymme kohti seuraavia riihineuvotteluja. Ikärakenteesta johtuvat asiat pitää mielestäni käyttää todella viimeiseen saakka hyväksi.

Valtionosuuskysymyksestä ja sen yhteydestä kuntien tahtoon tai versus todellinen tilanne: Olen sitä mieltä, että meidän täytyy normikeskustelua myös käynnistää sen rinnalla, kun taloudestakin keskustellaan.

⁸¹ **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on terveysjärjestelmä erittäin huonossa kunnossa paikoitellen, huonommassa kuin ministerin puheenvuorosta ehkä saattaa päätellä. Esimerkki vanhuksesta, joka viitenä päivänä valmistettiin Tyksissä leikkaukseen: Hän oli syömättä ja juomatta, esilääkityksessä, kovissa kivuissa, murtumapotilas. Vasta viidentenä päivänä leikattiin. Aina menivät jotkut kiireellisemmät ja nuoremmat ohi tämän vanhuksen. Tämä on surullinen esimerkki,

joka uutisoitiin Turun Sanomissa tämän viikon alussa. Terveystenhuoltoon ei ole budjetissa meillä riittävästi panostusta.

Toinen on köyhyysongelma, johon tulen puuttumaan puheessani. Ensi vuoden budjetti ei siihen puutu liioin ollenkaan. Se on jäänyt varjoon.

⁸² **Pirjo-Riitta Antvuori /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Perho otti kuntien tilanteen esiin. Aivan selvästi on tullut esiin, että kunnissa on hyvin erilainen tilanne, mutta aina ei suinkaan todellakaan ole kysymys rahasta. Esimerkiksi vanhustenhoidossa, joka tässä on paljon huolestuttanut, ihmisarvon mukainen hoito ei todellakaan välttämättä ole kiinni rahasta. Vaikka hoitotekniikat ja diagnostiikkavälineet olisivat kuinka hyvät, jos ihminen, potilas, ei ole keskeisin hoidossa eikä tule kuulluksi eikä nähdyksi, on enemmänkin kysymys asenteista. Varmasti on niin, ja varmasti me kaikki haluamme ja ajattelemme, että silloin kun ihminen on vanha, sairas ja hauras, hän tarvitsisi erityisen lempeää ja hyvää hoitoa.

⁸³ **Timo Ihamäki /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten ministeri Perho totesi, hallituksen alkuperäiseen esitykseen on tehty muutoksia niin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuin valtiovarainvaliokunnassakin. Näin tapahtui muun muassa eläkeasioissa, hammashuollossa, nuorten mielenterveyspalveluissa, vanhustenhuollossa ja myöskin huumeasiassa. Ne tehtiin aika hyvässä yhteisymmärryksessä. Hallituspuolueiden kesken on asioita viety eteenpäin.

Mutta sosiaali- ja terveysvaliokunnalla, joka teki mittavan työn budjettilakien läpi viemiseksi, on pitkä toivomuslista, mitä tulisi sosiaali- ja terveyspolitiikassa saada aikaan ensi vuonna. Mutta näin mittavaa summaa kuin 4:ää miljardia ei ole kukaan tullut siellä käsitelleeksi. Yhdyn ministeri Perhon näkemukseen, että asiat pitää voida priorisoida, missä järjestyksessä ne pannaan kuntoon.

⁸⁴ **Juha Rehula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri aloitti luke-neensa tarkkaan valiokunnan ja jaoston lausuman. Tiedän, että pääosin yksimieliset lausumat, joita tämän syksyn aikana sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt, on tehty tosimelellä. Tästä

esimerkkinä kahteen kertaan leikatun kansaeläkkeen pohjaosan kohdalla todellakin uskon, että käsittääkseni koko eduskunta odottaa toimia.

Toiseksi 4 miljardin kakusta ministeri perää painopisteitä. Ajatus, että koko maailma saataisiin kuntoon yhdellä kertaa, aika ajoin hieman vaivaa valiokunnankin työskentelyä. Painopisteet pitää löytää sieltä, millä pystytään suurempia ongelmia välttämään. Tällä tarkoitan esimerkiksi terveydenhuollon edelleen kriisiytymistä, joka edellyttää lisää voimavaroja tälle puolelle, tai toiseksi esimerkiksi omaishoidontukijärjestelmän kehittämistä niin, että jatkossa vanhustenhuollossa olisi paremmat edellytykset toimia kuin tänä päivänä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

⁸⁵ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vain paras on kyllin hyvää, ja se määritelmä pätee myös sairaanhoidossa ja terveydenhuollossa. Kuntien normiohjaaminen on tietenkin äärimmäinen keino. Periaatteessa pitäisi suoda kunnille sellaiset taloudelliset raamit, että kunnissa voitaisiin hoitaa velvoitteet riittävällä tasolla.

Ikääntyminen on se iso ongelma, joka näkyy monessakin kunnassa, näkyy väestörakenteessa, näkyy sairaustilastoissa ja näkyy myös tietenkin kunnan tulonmuodostuksessa.

Arvoisa ministeri, eikä ministeriössä ja hallituksen piirissä olisi kuitenkin syytä harkita rakennusinvestointien takaisin ottamista, koska siinä jos missä tuhlataan todella paljon voimavaroja, kun joudutaan toimimaan puutteellisissa tiloissa, ja kun kuntien ei kuitenkaan ole mahdollista sitä omin resurssein hoitaa, viime kädessä potilaat joutuvat kärsimään?

⁸⁶ **Niilo Keränen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Perho on ihan oikeassa, kun hän totesi, että kunnat ovat ryhtyneet palkkaamaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon lisää henkilöstöä. Tämä on tietenkin erittäin hyvä asia. Mutta tähän muuttaa valtion ja kuntien välistä kustannustenjakosuhdetta sosiaali- ja ter-

veydenhuollossa, ja kysymys on nyt sitten siitä, että toivottavasti tämä ikään kuin jo tapahtunut tosiasia ei sitten vaikuta, kun aikanaan Pekkari-sen työryhmän ehdotuksia pannaan toimeen.

⁸⁷ **Leena Rauhala /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Perho, toitte hyvin esiin sen, että ei ole ollut turhaa keskustella hoitohenkilökunnan tai työntekijöiden riittämättömyydestä. Toivon, että se todella tuottaa jatkossa lisää.

Kysymykseksi on nostettu priorisointi terveydenhuollossa ja samoin ennalta ehkäisevän työn merkitys. Näitä kahta asiaa ajatellen huoleni ja kysymykseni kohdistuu siihen, kun nyt kuitenkin terveydenhuollon ja sosiaalihuollon puolella entistä enemmän näyttää olevan vakavia terveyteen ja sairauteen liittyviä ongelmia, jotka vaativat niin sanottua tehostettua hoitoa, huumepotilaitten kohdalla, vanhusten kohdalla, dementiahoidoissa ja mielenterveyshoidoissa on entistä enemmän niin sanottua raskasta palvelujen tarvetta. Minkälaisin toimenpitein voitaisiin turvata se, että nämä eivät ole vastakkain? Tämä on eettinenkin kysymys, että hoidetaan vakavat asiat.

⁸⁸ **Leea Hiltunen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan erittäin suuresti ministeri Perhon puheenvuoroa ja sitä, että nyt todella ensi keväänä jo seuraavia kehyksiä mietittäessä painopisteitä haetaan varmasti paljon sydämellä, enemmän kuin ehkä pelkkien markkojen kautta. Mutta tietysti kuntien talous huolestuttaa ja kuntien alueellinen eriarvoisuus. Millä lailla ennustettavuutta ja vakautta saataisiin kuntien talouteen, se on luku sinänsä. Ajattelen näin, että informaatio-ohjaus, jolla olisi tietysti hyvä pärjätä, ei ole tuottanut tulosta kunnissa ja kuntayhtymissä. Jotenkin usko sentapaiseen ohjaukseen on vähän hiipunut. Onko nyt valmistelussa mitään toisenlaista ohjausta, kun tuntuu, että normiohjausta kovasti vastustetaan ja se nähdään myöskin pahana? Kuitenkin toivoisin, että tähän tulisi selkeyttä, haettaisiin uudenlaista tapaa selkeästi ohjata palvelujen tarvetta niin, että palvelut ovat riittävät.

⁸⁹ **Pentti Tiisanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein, ennalta ehkäisevää työtä ja nimenomaan hoitotyötä, sairaanhoidollista työtä ei voi vastakkain asettaa eikä

pidä vastakkain asettaa. Tässä mielessä mielestäni myöskään sen ajatuksen mukaan, että ruoka-pöytä on paljon tärkeämpi kuin leikkauspöytä, niin kuin muistan täällä salissa jonkun todeneen, kysymystä ei voi asettaa. Ed. Hyssälän esimerkki puhuu myös tämän mahdollisuuden osoittaen.

Puhemies! Talous on nyt ollut liian vahvasti voimissaan ja terveys on jäänyt liikaa varjoon, jolloin tasapaino, vaikka talous on tietysti hyvä säätelijä, on keikahtanut. Käypähoitoasia oli jo 70-luvun lopulla. Muistan, että esimerkiksi silloin tuli rintasyöpään käypähoito ja lonkkamurtumiin, mutta siitä huolimatta yleinen suhtautuminen on nyt mennyt liikaa taloudelliseen ajattelun.

⁹⁰ **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho:** Arvoisa puhemies! Aivan aluksi vielä toistan, ettei synny väärinkäsityksiä siitä, miltä seuraavan vuoden menokehykset näyttävät: Siis ne seuraukset, jotka ovat veroratkaisuista, kuntien kelmaksun alentamisesta ja tupon yhteydessä sovitusta muista toimenpiteistä sekä täällä hyväksytävistä budjetin muutoksista, nostavat peruslaskelmaa 3,6 miljardilla. Siellä on luonnollisesti myöskin alan henkilöstön palkankorotukset ja tämän tapaiset asiat. Tämän lisäksi tulee se, mitä on tullakseen. Voi ennakoita, että varmasti kun kaikilla muillakin ministeriöillä on toiveita, silloin täytyy aika selkeästi tietää, mitä tahdotaan. Varmasti yksi toimintalinja on nimenomaan se, että katsotaan edelleen niitä yhteiskunnan kipupisteitä ja niitä kohteita, joissa voidaan hyvin selkeästi nähdä korjattavaa.

Täällä tuli hyvin monia eri kysymyksiä esille. Ed. Stenius-Kaukonen, aivan oikein, korosti ehkäisevien toimenpiteiden, ehkäisevän terveydenhuollon merkitystä. Tietysti se, mitä ministeriö tässä tekee, on omalta osaltaan eri projektein niissä asiakirjoissa, joita se on antanut sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa. Näitä asioita luonnollisesti on vahvasti korostettu, mutta tämä on mitä suurimmassa määrin myös jatkuvan koulutuksen asia ja myös ja taas kerran asia, joka kunnissa pitäisi mieltää. Silloin kun mietitään hyvinvointipolitiikan ja sen osana terveydenhuollon strategioita, aina kannattaa muistaa se, että vahvasti resursoitu neuvolatoiminta ja kouluterveydenhuolto varmasti säästävät varoja myöhemmässä vaiheessa ja tämän

osana myöskin panostaminen ennalta ehkäisevään mielenterveystyöhön.

Ed. Tykkyläinen kysyi puheenvuorossaan, miten olisi mahdollista luoda terveyskeskuksiin erikoislääkärijärjestelmä. Mielestäni on tärkeintä se, että hoidon porrastus terveydenhuoltojärjestelmässä on oikeanlainen. Minusta tuntuisi viisaalta se, että terveyskeskuksissa olisi käytettävissä erikoislääkäripalvelut konsultaatioina käyttäen hyväksi sitä tietoteknologiaa ja niitä välineitä, jotka nyt ovat jo kokeiluina muun muassa Lapin keskussairaalapireissä ja monissa muissa keskussairaalapireissä, eli tulisi löytää paras mahdollinen työnjako.

Se, mihin meidän todella on varauduttava monessa eri mielessä, on ikärakenteen muutosten tuomat haasteet. Ne liittyvät henkilöstön saatavuuteen tulevaisuudessa. Se tuo eteen muun muassa sen, että ulkomaalaiset, jotka ovat läärikoulutuksen saaneet, saivat nykyistä helpommin lääkärintoimikudet Suomessa. Siinä on monta, monta eri toimenpidettä. Toisaalta edelleenkin kaikissa kunnissa ei vielä ole vanhustenhuollon porrastus oikealla tasolla. Esimerkiksi Tanskassa myös dementiaa sairastavat hoidetaan hyvin pitkälle kodeissa tai kodinomaisissa tiloissa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Se on oikea tapa!) — Se on oikea tapa hoitaa, todistaa ed. Stenius-Kaukonen.

Terveydenhuollon ongelmat ovat vakavasti otettavia. Ne liittyvät myös henkilöstön saatavuuteen. Nythän tilanne on se, että Lääkäriliitto on jättäytynyt kokonaisratkaisun ulkopuolelle. Toivottavasti tässä keskustelussa Kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja Lääkäriliiton välillä tunnustetaan ne epäkohdat, joita nykyisellään on ja haetaan niihin ratkaisua nimenomaan lääkärien saatavuuden näkökulmasta.

Köyhyysongelmat liittyvät näihin kipukohtiin. En ihan allekirjoita sitä, etteikö mitään tämän asian eteen olisi tehty. Toistan taas sen, että kelakorotus oli yksi näitä asioita. Voisin mainita muutakin, mutta olen ylittänyt aikani ja palaatan myöhemmässä keskustelussa muihin asioihin.

⁹¹ **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa puhemies! Syksyn mittaan ovat useampaan kertaan, niin kuin tänäänkin, nousseet esille vanhusten palvelut, ikääntyvän väestön palvelut sekä tämmöisenä sosiaaliturkimuotona että myös ihan sosiaali- ja terveyspalvelun hoidon palveluina. Näen, että nyt budjettikeskustelun yhteydessä on myös oi-

keutettua puhua vanhusten palveluista. Näen, että budjetissa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on kyllä erittäin hyviä kohtia, joita on nostettu esille. Voi sanoa, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt myös hyvää työtä, mutta kuitenkin suurimmat puutteet ovat edelleen kuntien palvelujen rahoitusta koskevissa linjauksissa. Kuntien mahdollisuudet palkata työntekijöitä eivät vielä kohennu. Tiedämme, että hyvinvointiyhteiskunnassamme vanhuksat kokevat turvattomuutta ja nimenomaan pelkoa siitä, että jos he sairastuvat, miten heidän käy, jos he eivät pysty itse huolehtimaan itsestään. Jos he sairastuvat, saavatko he hoitoa? Mielestäni tällainen epävarmuus ei kuulu hyvinvointiyhteiskuntaan.

On jo hyvin nostettu esille myös keskustelu eutanasiasta. Mielestäni se on seurausta siitä, että ihmisillä on pelkoa, jos joutuu avuttomaksi. Mieluummin silloin näkee, että ei joutuisi kärsimään. Tämä keskustelu ja nämä viestit on mielestäni otettava todella vakavasti, miten sosiaali- ja terveystoimen puolella niihin vastataan.

Monet järkyttävät tapaukset vanhusten kohtelusta ovat havahduttaneet meitä siihen todellisuuteen, että vaikka elämme nyt hyvinvointiyhteiskuntana taloudellisen nousukauden aikaa, on vanhustenhoidossa edelleenkin pahoja puutteita, juuri tämä turvattomuus. Tiedämme, että kodeissa monissa tilanteissa, jos vanhuksat asuvat yksin, he erityisesti sitä kokevat. Heikossa asemassa ovat myös avohoidossa olevat vanhuksat, joiden terveydentila huomattavasti heikkenee ja jotka eivät itse kykene arvioimaan tilansa heikkenemistä ja pyytämään apua. Useinkin vielä omaiset, jotka olisivat seuraamassa tilannetta, asuvat muualla, toisilla paikkakunnilla, eivätkä päivittäin pääse käymään. Silloin tässä jos missä on se kysymys, miten yhteiskunta voi päästä ennalta arvioimaan tilanteita, joissa ihmisen tila heikkenee. On todella surullista, että vanhusten huonosta kohtelusta joudutaan puhumaan useita vuosia. Täytyy toivoa, niin kuin nyt tässä keskustelussakin on noussut esille, että olemme parempaa kohti menossa.

Hoitotyö on sairaaloissa sosiaali- ja terveystoimen alueella raskasta. Se on tullut esille jo monessa mielessä. Hoitotyön tavoitteenahan on yksilöllinen hoito ja koulutuksessa korostetaan yksilöllisyyttä, että jokainen vanhus saisi ihmisarvoisen kohtelun ja hoidon ja saisi inhimillistä hoitopalvelua. Tämä tulisi taata. Tiedämme, että

hallitusohjelmakin korostaa asiakaslähtöisyyttä. Sen tulisi olla yksi johtava periaate sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tätä me nyt peräänkuulutamme. Näen, että hyvä lähtökohta ovat kaikki ne maininnat, jotka valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ovat, kuten valiokunnan lausumachdotus 18, siis se, että eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö laatii pikaisesti vanhusten hoitoa koskevat suositukset, joihin kirjataan ne perusasiat, joiden varassa hyvä vanhusten hoito voi toimia. Kyllä kiitoksia täytyy antaa. Nyt tietysti budjetin yhteydessä kysymys on vain se, kunpa saisi taloudellisen tuen siihen, että se todella kattavasti ja tarvittavaan mittaan saakka pystyttäisiin ikääntyvän väestön ja sairaitten ihmisten kohdalla hoitamaan. Näen myös, että taloudellisten tavoitteiden rinnalle olisi asetettava sosiaalipoliittiset tavoitteet, joista vanhusten huolto on yksi merkittävä ikääntyneiden kansalaisten jokapäiväistä elämää koskettava tärkeä alue. Peräänkuulutan tätä painopistealuetta, priorisointia, ikäihmisten ottamista hyvinvointiyhteiskunnassa ihan arvokysymykseksi. Kristillisen liiton vastalauseessa on tähän rahaa esitetty.

⁹² **Liisa Hyssälä /kesk:** Arvoisa puhemies! Mandatum-pankin johtajasta Wahlroosista on leivottu Sampo-Leonian uusi vaikutusvaltainen pääjohtaja maan hallituksen suosiolla siunauksella. Viime päivinä olemmekin saaneet tutustua tämän entisen vasemmistoradikaalin kylmänkalskeisiin kannanottoihin myös muusta kuin pankkimaailmasta. Nallen linja on köyhälle kylmä. Hän sanoo suoraan, että julkisia palveluja tulee ajaa alas. Hallitus ei näistä kannanotoista näytä hermostuvan, mutta SAK kylläkin.

Itse asiassa maan hallituksella onkin vaikeuksia tehdä hajurakoa Wahlroosin kannanottoihin. Lipposen hallitukset ovat käytännön politiikassaan tehneet pitkälle sitä, mitä Wahlroos nyt peräänkuuluttaa. Erityisesti valtiovarainministeriö Niinistöineen ja Sailaksineen on heiluttanut lipua julkisten palveluiden alasajosta. Säästöjä ja leikkauksia on syntynyt, mutta niiden vaikutuksia lapsiperheiden, syrjäytyneiden tai vanhusten asemaan ei hallituksen piirissä ole jääty pohtimaan. Talouden tervehdyttämisen nimissä mikään ei ole ollut nykyhallitukselle pyhää. Äkikseltään olisi kuvitellut, että kunnallisvaalien viesti palveluiden parantamisesta olisi säikäyttänyt hallituspuolueita. Näin ei näytä käyneen. Ensi vuoden budjettiesitys ei korjaa olennaisella

tavalla esimerkiksi sosiaali- ja terveyssektorin tilannetta.

On mielestäni valtiovallan — eikä pelkästään kuntien — vastuu ja kunnia-asia myös, että suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa vanhukset, sairaat ja muut apua tarvitsevat saavat hyvän hoidon. Tämä on mielestäni tärkeämpää kuin suuret veronkevennykset. Veronkevennysten mahdollistamiseksi ja budjettitasapainon säilyttämiseksi on saatettu loppuun kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus, joka kosketti 336 000:ta eläkeläistä. Hallituspuolueiden edustajat eivät harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta ole laittaneet hanttiin, vaikka eduskunta pari vuotta sitten hyväksyi yksimielisesti ponnin, jonka mukaan pohjaosan leikkaukset tulisi lopettaa taloustilanteessa, jonka arvelen juuri tarkoittaneen nykyistä hyvää tilannetta.

Keskusta ei hyväksy Lipposen hallituksen sosiaalisesti eriarvoistavaa linjaa. Olemme jo jankuttamiseen asti vaatineet hallitukselta toimia perusturvan kohentamiseksi ja väliinpuotoajien aseman parantamiseksi. Toistuvasti meidät on tyrmätty. Emme voi hyväksyä sitä, että maan talous on ollut hyvässä kasvuvireessä vuosikaudet, mutta silti hallitus on ollut haluton korjaamaan virheitään perusturvan osalta. On syytä palauttaa mieleen, että nimenomaan nykyhallituspuhjan aikana on poistettu vähimmäissairauspäiväraha, kansaneläkkeen lapsikorotukset leikattu sekä leikattu kotihoidon tukea ja opiskelijojen toimeentuloa. Sekava sosiaaliturvajärjestelmä yhdessä hallituksen leikkausten kanssa on aiheuttanut suuren väliinpuotoajien joukon. Emme puhu vain yksittäisistä väliinpuotoajista. Väliinpuotoajien joukko lienee satoja tuhansia ihmisiä, sillä esimerkiksi minimiäitiyspäivärahaa, 60 markkaa per päivä, saa jo yksistään yli 33 000 henkilöä vuodessa.

Puutteet perusturvassa aiheuttavat väistämättä köyhyyttä ja inhimillistä hätää. Suurin osa väliinpuotoajista on pakotettu turvautumaan toimeentulotukeen ja osa jää senkin ulkopuolelle. Me ehdotamme budjettivastalauseessamme väliinpuotoajapakettia, joka on luettavissa vastalauseestamme.

Arvoisa puhemies! Peruspalveluministeri Osmo Soininvaarakin on myöntänyt, että pelastusvene ei ole enää hinauksessa. Tulonsiirtojärjestelmät eivät ole pysyneet kehityksen mukana. Työelämän vaatimukset ovat kasvaneet niin, ettei suurta joukkoa ihmisiä enää kelpuuteta sinne.

Usein väitetään, että toimeentulovaikkeudet eivät ole lapsiperheiden suurin ongelma. Tosiasia kuitenkin on, että talousvaikkeudet ovat mukana monessa ongelmavyöhydessä ja että meillä on keinoja lievittää aineellista köyhyyttä, jos vain tahdomme niitä käyttää. Raha ei tietenkään ratkaise kaikkea, usein tarvitaan myös muuta apua ja tukea. Lapsiperheitä meillä on 600 000. Jo yhden prosentin ongelma koskettaa tuhansia perheitä ja lapsia.

Riittääkö tässä yhteiskunnassa niitä, jotka kantavat huolta lähimmäisistä ja pienimmistään? Näitä asioita Joulun lapsi opetti jo 2000 vuotta sitten Rooman valtakunnassa.

⁹³ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi on tällä hallituksella vielä paljon, paljon tehtävää. Köyhyys ja pitkäaikaissairaudet liittyvät ikävän vääjäämättömästi yhteen. Silloin on tarpeen aloittaa ensin niiden ihmisten toimeentulon kunnollisesta turvaamisesta, jotka ovat työkykynsä menettäneet. Tästä olemme puhuneet jo moneen kertaan, ja ministeri Perho on osallistunut meillä jo kolmeen seminaariin ja on luvannut tulla neljanteen helmikuussa kertomaan, mitä ministeriössä on tehty ja mitä aiotaan tehdä.

Tämä asia on monella tavalla ajankohtainen, ja sen vuoksi tässä puheenvuorossani aloitan tästä. En tiedä, pääsenkö sitten muihin kysymyksiin ajan puitteissa lainkaan.

Ministeri on vastannut ed. Kuopan kirjalliseen kysymykseen kertoen niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty. Tässä yhteydessä haluaisin kiinnittää huomiota vastauksessa kohtaan, jossa sanotaan, että asiantuntijalääkäri ei saa arviotaan tehdessään myöskään olla potilaan suoran tai epäsuoran painostuksen kohteena. Hämmästyttää tämä lause sen vuoksi, että olen lähettänyt ministeriöön työeläkelain 10 c §:n, joka on tullut voimaan vuoden 95 alussa ilmeisesti, koska on vuoden 94 lokakuussa säädetty. Tämän mukaan käsiteltäessä eläkehakemusta asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se hänen etunsa vuoksi on ilmeisen tarpeellista. Tämän pykälän mukaisesti mielestäni eläkelaitokset eivät toimi. Mitään vastausta ministeriöstä ei ole tullut, miten tätä pykälää edistettäisiin. Mielestäni tuossa vastauksessa kyselyyn olisi pitänyt pohtia tätä eikä puhua, että potilas ei saa painostaa asiantuntijalääkäreitä. Mielestäni tämä on häm-

myksen siitä, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiutta ja valtion takuusuoritusten maksukäytäntöä koskeva menettely tulisi ratkaista pysyvällä tavalla Kansaneläkelaitoksen ja ministeriön välisissä neuvotteluissa. Kela on ollut varmasti ja tietysti samaa mieltä ja vaatii, että pitkällä tähtäimellä Kansaneläkelaitoksen rahoitus on järjestettävä suunnitelmallisesti vakaalle pohjalle.

Perimmäisenä syynä Kelan nykyiseen rahoitus- ja maksuvalmiustilanteeseen on se, että vuoden 1995 jälkeen Kelan vakuutusmaksuperusteita on alennettu useaan otteeseen. Maksualennukset ovat merkinneet kansaneläke- ja sairausvakuutusjärjestelmien rahoituksen joutumista epätasapainoon. Vuosina 1995—2000 suoritettut vakuutusmaksujen alennukset ovat aiheuttaneet sen, että vakuutusmaksutuotot ovat vuositasolla noin 8 miljardia markkaa alhaisemmat vuonna 2000 kuin vuonna 1995. Sairausvakuutuksen rahoitus oli vuonna 1999 lähes 2 miljardia markkaa alijäämäinen ja kansaneläkevakuutuksen rahoitus 0,3 miljardia markkaa ylijäämäinen. Rahoitusomaisuuden vähimmäismääräsäännösten perusteella valtion takuusuoritus olisi vuonna 1999 ollut noin 1,7 miljardia markkaa. Takuusuoritusta on vähennetty kuitenkin 0,5 miljardilla markalla eli valtio maksoi takuusuoritusta sairausvakuutusrahastoon 1,2 miljardia markkaa. Kuluvana vuonna sairausvakuutuksen rahoituksen alijäämä on kasvanut 3,1 miljardiin markkaan. Kun kansaneläkevakuutuksen varoja voidaan vuosina 1999—2001 käyttää sairausvakuutuksen rahoittamiseen, tarvitaan valtion takuusuoritusta sairausvakuutusrahastoon vielä noin 2,1 miljardia markkaa.

Valiokunta on ottanutkin tähän asiaan kantaa. Kun maksuvalmius on tähän asti hoidettu kuukausittaisilla maksuvalmiussuorituksilla, niin tätä menettelyä ole pidetty riittävän tarkoituksenmukaisena. Valiokunta katsoo, että valtion tulisiakin maksaa ensi vuoden takuusuorituksesta 40 prosenttia jo vuoden 2001 tammikuun alussa. Tärkeintä on, että Kela ja ministeriö keskinäisissä neuvotteluissa pääsisivät tässä asiassa ratkaisuun.

Toinen asia, johon haluan puuttua, on nuorten mielenterveystyö. Eduskuntahan lisäsi tämän vuoden talousarvioon uuden momentin, jolle osoitettiin 70 miljoonaa markkaa lasten ja nuorten psykiatriisiin palveluihin. Tämä oli tärkeä toimenpide ja ohjasi keskustelua oikeaan suuntaan, mutta siihen on tietysti saatava jatkoa.

Kysymys kuuluu: miksi ei satsata lasten ja nuorten mielenterveyshäiriöihin, kun selvästi on saatu osoitus, että tässä on puutteita ja ongelmia? Ennaltaehkäisy on tärkeintä, ettei nuorten mielenterveys joutuisi vaikeuksiin, mutta myös nuoren hoito kannattaa. On päästävä oireiden orastessa pikaisesti hoitotoimiin, ettei ongelma pahene ja jatku aikuisikään saakka. Pitkäkestoisena, aikuisikään jatkuvana ongelmana häiriö todella maksaa yhteiskunnalle lisääntyneinä hoitokustannuksina, sairaalahoitoina ja työkyvyttömyytenä. Säästäminen nuorten kohdalla on lyhytnäköistä, säästö maksetaan myöhemmin moninkertaisesti takaisin. Tämän kaltainen säästäminen ei ole järkevää.

Valiokunta kiinnitti huomiota myöskin vanhusten hoitoon todeten, että ongelmat liittyvät turvattomuuteen, yksinäisyyteen, maksujen kohtuuttomuuteen ja ylipäättään palvelujen saamiseen. On huolehdittava nuorista, sillä vain terveistä nuorista voi kasvaa terveitä aikuisia ja terveistä aikuisista voi tulla mahdollisimman terveitä vanhuksia. Mahdollisimman terve vanhus mahdollisimman myöhäiseen ikään asti elää hyvää elämää ja hänen hoitoisuusasteensa on pitkään vähäinen. Parasta vanhenevalle ihmiselle on kotihoito, ja vasta sitten kun vanhan ihmisen kunto menee niin huonoksi, että tarvitaan hoivaa ja muuta huolenpitoa, sitä on löydettävä ja sitä on oltava saatavissa. Siksi valtiovarainvaliokunnan lausuma asiasta on paikallaan.

⁹⁶ **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastaanpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti Kansaneläkelaitoksen rahoituksesta. Nythän sairausvakuutusrahaston vajeusta on osittain katettu kansaneläkerahaston ylijäämällä. Tämä on tarkoitettu väliaikaiseksi järjestelyksi. Nyt on tarkoitus neuvotella valtiovarainministeriön kanssa siitä, voidaanko jatkossa ohjata arvonnäköveron tuottoa tietyin kriteerein suoraan sairausvakuutusrahastoon — sitähan ohjataan nyt kansaneläkerahastoon — ja saada tätä kautta pysyvä ratkaisu. Tämä on tässä vaiheessa meidän ministeriömme ajatus, ja uskon, että Kansaneläkelaitos pitää sitä myös osaltaan hyvänä. Tätä pohjalta lähdemme tätä asiaan eteenpäin viemään.

⁹⁷ **Marjatta Vehkaoja /sd:** Arvoisa herra puhemies! Opposition ed. Hyssälän puolelta on käytetty aika demagoginen puheenvuoro täällä, to-

tuuden kanssa sillä ei ole mitään tekemistä. Halituspuolueiden osalta voimme olla hyvinkin iloisia nyt ja todeta, että ensi vuosi on Lipposen hallituskausien ajan varmasti paras vuosi myös, mitä tulee sosiaali- ja terveydenhuoltoon kokonaisuutena.

Lyhyesti totean, että esiopetus käynnistyy ensi vuonna sillä tavalla, että siitä tulee kuntien velvollisuus. Sosiaaliasiakkaan asemaa koskeva uudistus tulee voimaan. Hammashuolto uudistus tulee voimaan. Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi tulee voimaan kuntouttava työtoiminta. Eläkepaketti on ensi vuonna nettona suunnilleen 160—440 markkaa ensi kesäkuussa käteen enemmän kuin nyt joulukuussa. Siinä joitakin asioita, joita olemme saaneet yhdessä aikaan, ja minä en voisi sitä kurjuuslistaksi nyt tällä kertaa kutsua.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta oli antaessaan budjettilausuntoa yksimielinen kannanotoissaan. Kun nyt katsotaan, millä tavalla ne ovat tulleet sosiaali- ja työjaostossa noteeratuksi, niin oikeastaan erittäin hyvin siltä osin, mikä koskee välittömästi todellakin ensi vuotta. Olen ilolla pannut merkille juuri tämän, että esimerkiksi lasten ja nuorten psykiatriakysymys saa nyt tukea myös sosiaali- ja työjaostolta, että tämä yhteinen projektimme saadaan näin jatkumaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään hallituksen esityksestä tuonut myös esille, että tätä alaa pitää vahvistaa perustamalla supertasoiset yksiköt sekä laitoshuoltoon että seksuaalisen hyväksikäytön ennalta tutkimisen yhteyteen. Tämä vapauttaa voimavaroja perustasolla näissä tehtävissä. Myös Raha-automaattiyhdistyksen kohdalla ajattelimme hyvin yhteneväisesti näistä asioista.

Mutta se, missä voin sanoa jonkinlaista pettyymystä ainakin henkilökohtaisesti kokeneeni, olisi se, että toivomuksemme näiden alan hankkeitten valtionosuuden kohentamisesta ei saanut myötätuulta, ja se, että pohdintaa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden tasokorotuksen tarpeesta ei nyt valtiovarainvaliokunnan puolella vielä tehty. Se, että halusimme poimia sen lausunnossamme esiin, johtui siitä, että mielestämme toimintatapa on tässä talossa muuttunut. Meillä on keväisin kehyskeskustelu esillä, ja sen takia minusta diskurssien vuorovaikutukseen hallituksen kanssa kuuluu nyt, tosin kuin aikaisemmin, hyvin keskeisellä tavalla myös antaa eväitä kehysten valmisteluun. Tämä oli ainakin valiokuntamme kannanoton taustalla, kun halusimme sen

tuoda tässä vaiheessa esille. Sama koskee vähimmäistoimeentulon kysymystä, joka myös on kehyksiin liittyvä asia.

No, en minä halua siitä sellaista johtopäätöstä tehdä, että kun asiaa oli tarjolla paljon, etteikö valtiovarainvaliokunnassa oltaisi tästäkin asiasta kiinnostuneita. Jatkaisin tätä haastekampanjaa, jonka ministeri Perho aloitti, että me ehkä voimme vielä laajentaa pohtijoiden piiriä ensi kevään puolella niin, että voisimme todellakin yhdessä löytää niitä painopistealueita vuodelle 2002.

Nyt, kun Nizzan kokous on pidetty, pitää todeta, että puheenjohtajan päätelmistä nousee köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy nyt aivan uudella tavalla painopistealueeksi, minkä tulee ja pitää tarkoittaa, että se vaikuttaa meidän kaikkien työhön ensi kevään aikana, onhan tuo kansainvälinen ohjelma saatava kesäkuun alkuun mennessä valmiiksi. Tämä luo hyvän pohjan jatkoa ajatellen.

Debattiosassa jo vähän väläyttelin normihurjastelua. Sen osalta sanon tähän loppuun, että me emme voi välttyä tältäkään keskustelulta. Tietysti voisi olla suotavaa, että Suomen kielelle löytyisi jokin muu sana kuin normi, että keskustelua olisi helpompi käydä.

Lopuksi totean, että meidän täytyy ajatella valtakunnallisesti, vaikka toimimmekin paikallisesti. Itsehallintokeskustelu on minusta saanut väärän sävyn, kun on unohdettu, että valtakunnallinen ajattelu on kuitenkin keskeistä, ihan niin kuin kansainvälinenkin ajattelu.

98 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan todeta kiitoksen sosiaali- ja terveysministerille ja sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja -jaostolle hyvästä työstä, sillä tosiaan nyt on edetty sosiaali- ja terveyspuolen alueelle ja nimenomaan terveyspuolen alueella tänä vuonna sekä rahoitukseen että myöskin sisältöasioihin.

Toisin esille vielä muutamia ongelmia, jotka tulisi saada lainsäädännön kautta hoidettua. Yksi niistä on omaishoitokysymys, ja se pitäisi saada lakisääteisesti hoidettua niin, että siitä tulisi yksi sellainen hoitomuoto, joka koituisi hoidettaville parhaaksi ja myöskin hoitajille, että he saisivat riittävät rahoitukset siitä työstä, mitä he tekevät.

Toinen asia, jonka otan esille, koskee huumeita. Ennen huumeet tulivat lännestä, nyt ne tulevat idästä, ja se on todellinen ongelma. Rikoslais-

sa aikanaan säädettiin, että pitäisi saada riittävä määrä hoitokoteja ja -laitoksia, joissa voisi tapahtua huumeidenkäyttäjien vieroittaminen, mutta emme ole onnistuneet tässä asiassa, joten tässä on työtä ja tehtävää.

Arvoisa puhemies! Minun puheenvuoroni kolmas osa on tärkein osa, jonka haluan ottaa esille. Me taistelimme noin kolme vuotta sitten, kun Huttu-Juntunen oli ministerinä, valtion mielisairaalan kohtalosta, eli Niuvanniemen ja Mustansaaren sairaalan lakkauttaminen oli silloin yhtenä suurena asiana. Se saatiin torjuttua ja 900 työpaikkaa säilytettyä. Nyt jälleen on alettu näiden sairaaloiden kohdalla tehdä samanlaista työtä kuin silloinkin eli yritetään murtaa näitten sairaaloiden asemaa. Nyt muun muassa pääjohtaja on tehnyt selvitystyötä, että mielisairaaloiden ohjaus-, valvonta- ja tulosohejaus vietäisiin läänin sosiaali- ja terveysosastojen piiriin. Näin ollen siinä varmasti tapahtuisi myöskin piakkoin niitä asioita, että nämä sairaalat pian lakkautettaisiin ja vaaralliset rikoksenteikijät tulisivat omalta osuudeltaan vapauteen. Minä olen tästä erittäin huolestunut. Myös Stakes on antanut lausunnon, muistio 3/1993, jossa on päädytty johtopäätöksen, että toimet tulisi keskittää valtion mielisairaaloihin. Stakesin mietinnössä todetaan lisäksi, että toiminnan tulisi jatkossakin olla valtionhallinnon, nimenomaan sosiaali- ja terveysministeriön, alaista toimintaa. Lääninhallituksia ei voida pitää valtakunnallisen terveydenhuollon erityistehtävän ohjaajana. Näin ollen toivoisin, että ministeri kiinnittäisi tähän asiaan nyt huomiota, että ei pääsisi tapahtumaan virheitä, jotka suomalaisessa yhteiskunnassa saattavat olla arvaamattomia, sairaalalaitoksessa sen johdosta, että henkilökunta joutuisi työttömäksi, ja ennen kaikkea siksi, että potilaat vapautuisivat ja tulisivat avohoidon piiriin. Näin ei voi tapahtua, koska viime aikoinakin on saatu kokemuksia, kun he ovat olleet lomilla, ikävistä tapahtumista, joita ovat sitten muut ihmiset saaneet kokea.

Arvoisa puhemies! Päätän osuuteni siihen, että toivottavasti ministeri pitää huolen näistä sairaaloista ja niiden pysymisestä vielä edelleenkin valtion mielisairaaloina.

⁹⁹ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläisen esiin nostama kysymys on varsin huolestuttava. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tällaista emme ole kuulleet tai itse ainakaan en ole ollut

kuulemassa. Mehän olemme nimenomaan esittäneet, että vaikeahoitoisten lasten ja nuorten yksikkö pitäisi perustaa. Tarvitaan sairaalatasoista hoitoa. Nythän tutkitaan sitä, onko se sitten Niuvanniemi vai Tampereen yliopistollinen sairaala, kumpi näistä on parempi vaihtoehto. Kun selvitystyö saadaan valmiiksi, niin sen asiantuntemuksen perusteella pitää mielestäni sitten asia ratkaista.

Valiokunnassa oli esillä, että meillä on sellaisia potilaita, joita ei ole tuomittu rikoksesta vaan jotka on todettu syntykeettomiksi muistaakseni. He ovat nyt kuntien kustannuksella, mutta kun on kysymys vangeista, niin silloin valtio kustantaa. Mielestäni tämä olisi tyypillisesti sellainen asia, jossa pitäisi palauttaa aikaisempi käytäntö niin, että valtio huolehtisi myöskin näistä. Mitä tässä sosiaali- ja terveysministeriö aikoo tehdä?

¹⁰⁰ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen puheenvuoron johdosta haluan todeta, että on ihan hyvä, jos näitten nuorten kohdalta voitaisiin löytää myöskin laitoshoidomahdollisuus, ja minulle on ihan samantekevää, jos tämänöinen tulee Tampereelle. Pääasia, että nämä nuoret saavat hoidon. Mutta toisaalta haluan edelleenkin tukea sitä, että Niuvanniemen ja Mustasaaren sairaalat säilyvät omina yksikköinä, niillä riittää tehtäviä. Haluan todeta tässä myöskin, että tämä kuuluu ministeri Soininvaaran tehtäväkuvaa. Toivon, että ministeri vie terveisiä hänelle, että täällä on kiinnitetty huomiota vakavaan asiaan.

¹⁰¹ **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kirjoittanut tämän muistikirjaani. Jos ajatellaan erityisosaamista vaativaa hoitoa, niin kyllä ministeriön ja ymmärtääkseni ministeri Soininvaaran linja on myös, että sen pitää olla yhdessä yksikössä eikä tämän tyypisiä asioita ole mielekästä hajauttaa kovin pitkälle. Mitä mieltä hän mahdollisesti on juuri tästä asiasta tai onko hän muodostanut kantansa, sitä en valitettavasti tiedä. Sen tiedän, että näistä valtion vankimielisairaalan menoista vastaavat kunnat ovat ottaneet ministeriöön ja ministeri Soininvaaraan ja myös allekirjoittaneeseen yhteyttä ja on todella vakavan pohdinnan alla se, että tämän valtionosuus-uudistuksen yhteydessä ja tämän kunta—valtio-

selvityksen yhteydessä tähän yksityiskohtaan puututtaisiin ed. Stenius-Kaukosen toivomalla tavalla.

¹⁰² **Leena-Kaisa Harkimo /kok:** Arvoisa puhemies! Puutun lyhyesti vain yhteen pääluokan aiheeseen. Lastenpsykiatria on viime vuoden tapaan otettu mukaan erillismääräraharesurssihin. Pidän tätä erittäin hyvänä asiana. Psykiatrian hoidon tarpeessa olevista lapsista on vain pienen osan todettu pääsevän hoitoon. Tämä on kylmä tosiasia. Hoitoonpääsemismahdollisuuksien lisäksi resursoinnin tulee näkyä myös ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Sehän on sitä parasta lääkettä. Niin neuvoloiden kuin koulujen opetus- ja terveydenhoitohenkilökunnankin asian-
tuntemusta tulee nykyisestäään parantaa, sillä vaikeudet ja ongelmat tulee huomata mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Lastenpsykiatrian kentässä ongelmia on nähdäkseni myös viran täydyissä. Lastenpsykiatrian erikoislääkärin viroista useat jäävät täyttämättä tai ovat hoidettuja ilman riittävää kelpoisuutta. Tämän puutteen korjaaminen ei käy hetkessä. Kaivataan erikoislääkärikoulutuksen laajentamista. Tämä on mielestäni myös olemassa olevan palvelujärjestelmän kannalta kaikkein olennaisinta, koska näiden työryhmien toiminta tehostuisi riittävän erikoislääkärin työpanoksen myötä. Tämä kaikki vaatii rahoitukselta jatkuvuutta ja ennakoitavuutta, ei jokavuotista epävarmuutta erillismäärärahan riittävyydestä tai sen riittämättömyydestä.

¹⁰³ **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri ed. Harkimon esille otamaan asiaan sosiaali- ja työjaosto kiinnitti huomiota. Meillä on mietinnössä nimenomaan kouluterveydenhuollon osuus, neuvoloitten osuus ja myös määrärahasta, että siinä pitäisi olla jatkuvuutta. Se oli meillä kovasti esillä. Se ei voi olla vuosittainen juuri nimenomaan pitkäjänteisen työn takia. Jos tekemämme mietintö saa ansaitsemansa käsittelyn ministeriössä, mielestäni tässä saadaan erittäin hyviä tuloksia lähivuosina aikaan.

¹⁰⁴ **Pirjo-Riitta Antvuori /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan samaan asiaan. Olemme todella paljon miettineet ennaltaehkäisyä ja on nimenomaan todettu ja varmasti ymmärretty, että ne erityisrahat, joita nyt on lai-

tettu lastenpsykiatria, ovat olleet sellaisia, että on yritetty sammuttaa sieltä, missä pahiten roihu-aa. On ihan selvää, että pitkällä tähtäimellä tulee panostaa erityisesti ennaltaehkäisyyn, neuvolaan, päiväkotiin, kouluterveydenhuoltoon jne., koska aina se, että on jo sairastuttu, on inhimillisesti kohtuutonta ja tietysti myöskin kallista.

¹⁰⁵ **Rakel Hiltunen /sd:** Arvoisa puhemies! Tämä budjettikeskustelu on kertonut sen, että eduskunta esittää hallitukselle vakavan vaatimuksen siitä, että seuraavan budjetin kehyksiä valmisteltaessa tulee jatkaa ja vielä tätä vuotta voimallisemmin panostusta sosiaali- ja terveys-
toimeen. Minä uskon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt hyvän pohjustustyön jopa siihen suuntaan, että se on onnistunut aika tavalla pehmittämään jo valtiovarainvaliokuntaa. Tätä hyvää henkeä on nyt sitten syytä käyttää hyväksi, kun seuraavan vuoden budjettia valmistellaan.

Tämä tarkoittaa sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollossa toteutetaan tasokorotus opetustoimen lailla. Se tarkoittaa myös sitä, että vähimmäisetuuksien tasokorotus toteutetaan, jotta voimme sanoa, että hallitus ja eduskunta vastaa-
vat siitä, että köyhyys ja syrjäytyminen voidaan Suomessa estää. Me selvisimme lamavuodet eheänä yhteiskuntana. Meidän tehtävämme eduskunnassa on pitää huoli siitä, että nyt kun hyvinvointi lisääntyy, eriarvoisuus ei näinä aikoina kasva.

Haluun kiinnittää puheenvuorossani yhteen asiaan erityistä huomiota. Se on terveydenhoidon asiakasmaksujen omakustannusosuuksien kasvu. Takuu-Säätiö kertoo raportissaan, että joka kolmas sosiaalinen luotto pyydetään terveydenhoidon menoihin. Tämä tarkoittaa sitä, että etenkin pitkäaikaissairaat köyhtyvät ja velkaantuvat hoitaessaan sairauttaan ja terveyttään. Mielestäni sana kustannusneutraalius on esiintynyt liian tiiviisti terveydenhoidon palveluiden kehittämisen yhteydessä.

Maksukattolaki säädettiin viime vuonna. Kuntien vastuulla on nyt se, arvoisa ministeri myös, että tämä laki käytännössä voidaan saada toimivaksi. Tiedän, että monissa kunnissa käytäntö ontuu — näin myös viestejä Helsingistä on tulos-
sa — mutta tämä vastuu pitää kunnissa kantaa. Kun jatkoa ajatellaan, mielestäni sosiaali- ja terveysministeriössä tulee hyvin tarkoin seurata, onko 3 500 markan maksukatto sellainen, jonka alentamista tulisi harkita.

Kun vielä ministeri on paikalla, minä esitän vakavan toivomuksen, että vielä tämä hallitus ja tämä eduskunta voisivat käsitellä lain, joka tarkoittaa sitä, että terveydenhoidon asiakasmaksuissa koskien laitoshoidon maksua, avoterveydenhoidon maksuja, lääkekustannusten omavastuita ja kuljetuskustannusten omavastuita saadaan aikaiseksi yksi maksukatto.

¹⁰⁶ **Marjatta Vehkaoja /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rakel Hiltunen on erittäin oikealla asialla puhuessaan maksukattosta. Voin kertoa, että ajatus yhtenäisestä maksukattosta oli esillä jo edellisen hallituskauden aikana valiokunnassamme. Se on nyt saanut lisää pontta. Kun jouduimme kovin hätäisesti nykyisen kunnallisen maksukaton toteuttamaan, valiokunta siinä yhteydessä jo vaati, että pääsemme uudelleen arvioimaan kysymystä tämän vaalikauden aikana tietoisena siitä, että siihen on sisältynyt paljon puutteita.

Mielestäni meidän on ponnisteltava saadaksemme nyt yhtenäinen maksukatto aikaan niin, että Kelan omavastuut yhdistetään kunnallisiin maksukattoihin. Itse asiassa teknisen toteuttamisen puolelta minusta näyttää aivan selvältä jo tässä vaiheessa, että Kansaneläkelaitos on saatava toteuttamaan seuranta. Mitään muuta mahdollisuutta ei ole, kun otetaan huomioon kuntien erilaiset atk-järjestelmät tällä hetkellä.

¹⁰⁷ **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. R. Hiltusen tavan mukaan viisas puheenvuoro ansaitsee pari kommenttia.

Tämä on juuri näin, että maksukatot ovat ongelma, neljä eri kattoa. Potilaat eivät millään kykene itse tietämään, mistä katoista on kysymys. Tähän on saatava muutos, samoin kuin korkeaan omavastuuosuuteen. Potilailla on nyt Suomessa liikaa maksuja. Vaikka millä mittapuulla mitataan, eurooppalaisittain, Oecd-maat, Pohjoismaat, me olemme aivan jälkijunassa, ja koko ajanhan maksut nousevat. Ensi vuoden budjettikin tuo potilaille lisää maksuosuutta. Tämän vuoden alusta tuli jo asetuksella 10 prosenttia lisää asiakasmaksuja, ja koko ajan ne nousevat. Päinvastoin pitäisi olla.

¹⁰⁸ **Klaus Bremer /r:** Arvoisa puhemies! Paljonko maksaa valtion ja kuntien sosiaali- ja terveysbudjetille 30 000 vammautunutta ja louk-

kaantunutta vuodessa, joista aika merkittävä osa on sellaisia, joista valtio ja kunnatkin — en tunne tätä jakaumaa tarkkaan — korvaavat ja maksavat 20—30 vuoden aikana?

Kun puhumme liikenneonnettomuuksien uhreista, on pakko todeta, että sosiaali- ja terveysministeriö maksaa viulut, bassoviulut ehkä, ja työministeriö sitten pikkuviulut asioista, joissa liikenneministeriön, oikeusministeriön, opetusministeriön ja sisäasiainministeriön työ on ollut puutteellista ja huonoa. Viulut maksetaan sitten sosiaali- ja terveysbudjetista.

Siksi sosiaali- ja terveysministeriön ja työministeriön pitäisi kiinnostua nykyistä paljon vakavammin siitä, millä ammattitaidolla esimerkiksi liikenneturvallisuustyötä Suomessa kehitetään. Arvoisa puhemies! Tässä ollaan jälleen siinä vanhassa asiassa. Kysyn, millä tavalla saadaan ministeriöt nykyistä parempaan yhteistyöhön. Yhteistyön puute on nyt se, joka erittäin rankasti rasittaa valtion budjettia. Otan esimerkiksi, jonka itse satun tuntemaan, nimenomaan liikenneonnettomuudet.

Onko mitään kalliimpaa korvattavaa kuin 22—25-vuotias nuori suomalainen, johon yhteiskunta on satsannut koko koulutusiän, koulutuksen, joka on valmis astumaan yhteiskunnan palvelukseen töitä tekemään ja joka sitten loukkaantuu? Seuraavat 20—30 vuotta mahdollisesti korvataan hänen vammojaan. Näitä 16—25-vuotiaita liikenteessä loukkaantuneita on noin 4 000 vuodessa. Se on kammottava määrä.

Sen vuoksi ei oikein tiedä, pitäisikö itkeä vai nauraa sille teoreettiselle oheistiedolle ja kirjoituspöytäviisaudelle, jolla liikenneministeriössä pyritään ratkaisemaan liikenneturvallisuutemme ongelmia. Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunnassa, joka juuri on ajankohtainen 62 toimenpiteen ohjelman julkaisemisen jälkeen, istuu 19-päiväinen kirjoituspöytävirkamiesten, kallonkustajien, professorien ja sosiaalianttojen lauma sanelemassa tieverkkomme liikenneturvallisuustyön päälinjoja kolmen seuraavankin vuoden aikana. On vain hämmästeltyä puutteita tuloksissa.

Tärkeimpiä onnettomuustekijöitä ja syyryhmiä ei ole nähty ylipäätään. Ei ole sanaakaan esimerkiksi koko valtavasta ongelmavyöhydistä, miten saada kevyt liikenne noudattamaan edes keskeisimpiä liikennesääntöjä. Tässä ollaan suoraan oikeusministeriön tontilla. Oikeusministeriö

kantaa raskaan vastuun tästä puutteesta, jota siten sosiaali- ja terveysbudjetista maksetaan.

Tieliikenteemme suurinta tappajaa, Tielaitosta ja kuntien tienpitäjää, ei nähdä laisinkaan. On todettu, että osatekijänä 60—70 prosentissa kaikista liikenneonnettomuuksista ovat Tielaitoksen mokat. Tämähän on liikenneministeriön tonttia mitä suurimmassa määrin.

Valtion syyllisyyttä ei nähdä ollenkaan. Tässä mennään opetusministeriön tontille. Oikealla asenteella pärjää liikenteessä aina, jopa ratissa Japanissa ja Intiassa, vääränpuoleisessa liikenteessä ja liikennemerkein, joita ei kukaan ymmärrä. Jotta asennekasvatus purisi liikenteessä, se on aloitettava samaan aikaan, kun ihmisalkiolle opetetaan haarukan ja lusikan käyttöä, ja sitä on jatkettava yli rajojenvenytyksiä eli 24—25-vuotiaisiin saakka, jotka ovat 28,6-prosenttisesti aiheuttajina onnettomuuksissa. Valtiolla on kaikki opetusvälineet hallussaan: päiväkodit, koulujärjestelmä, Puolustusvoimat, vahvimmat mediat radiosta televisioon. Niitä ei vain ymmärretä hyödyntää. Koululaitoksen ja median kohdalla yhteistyössä tarvittaisiin liikenneministeriötä, opetusministeriötä, mutta tätä yhteistyötä ei ole ollenkaan. Tällä tavalla voitaisiin jatkaa, ja jälleen kerran joudun toteamaan, että yhteistyön puute on erittäin raskauttava asia.

¹⁰⁹ **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa herra puemies! Muutama poiminta tästä pääluokasta.

Valiokunnan kuvaus julkisen terveydenhuollon työvoimatilanteesta on opposition vaalimaa kulunutta ilmaisuja lainaten oikean suuntainen, mutta maamme väestötappioalueita ajatellen riittämätön. En toista valiokunnan kuvausta, mutta otan esimerkin oman maakuntani keskussairaalasta.

Kotikuntani kaupunginvaltuustossa istuva ylihoitaja kuvasi kesällä tilannetta niin, että hänen osastonsa, kenties sairaalan vaativimman osaston, koko henkilöstö vaihtuu vuoteen 2006 mennessä. Kauppa- ja teollisuusministeri Mönkäreen puheenvuoro yksityisen terveydenhuollon tuen osittaisesta siirrosta panokseksi julkiseen terveydenhuoltoon sai tylyn vastaanoton tässäkin salissa. Ehkä ajatusta kannattaisi vielä jalsottaa.

Lasten- ja nuortenpsykiatrian rahoittamisen jatkamisessa valiokunta on kuullut kuntien ja erikoissairaanhoidopiirien äänen. Tänä vuonna aloitettu nuortenpsykiatrian tehostaminen ja rakenteiden uudistaminen olisi saanut aika tylyn kii-

toksen, jos olisimme tyytyneet hallituksen esittämään summaan, joskaan iso ei ole tämäkään.

Olen tältä paikalta aivan äskettäin epäillyt, tuottavatko valvontaan sijoitetut lisäpanostukset uskottua tulosta huumausaineongelmaan. Olen kokemuksesta epäillyt, että panostaminen valvontaan parantaa huumausainekaupan katetta kysynnän säilyessä samana. Panen tyydytyksellä merkille, että myös tässä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa on panostettu huumausaineongelmaan. Tähän pääluokkaan sijoitettuna ne markat saattavat tuottaa valvontaa paremminkin.

Väestörakenteemme, erityisesti syrjäseutumme väestön ikääntyminen, on tiedostettava täälläkin. Kunnat tiedostavat omaishoidon edut niin hoidettavan kuin kunnan talouden suhteen. Siitä huolimatta omaishoidon arvostusta ei osoiteta markkoina. Omaishoidon tuen alaraja on lakisääteinen, mutta ehdottomasti liian alhainen. Taloudellisissa vaikeuksissa painiskelevat kunnat suhteuttavat maksamansa omaishoidon tuen liian usein lakisääteiseen alarajaan. Omaishoidon tuen alarajan markkamäärällä on työn arvostusta mitattaessa arvaamaton vaikutus. Kun omaishoitaja on eläkeläinen, omaishoidon tuki lisätään verotuksessa eläketuloon, jolloin lähtökohtaisesti liian pieni tuki pienenee entisestään. Omaishoidon tuen ja eläketuen verotukset pitäisi erottaa toisistaan.

Väestötappioalueella sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeet eivät vähene väestön vähenemisen suhteessa, vaan usein päinvastoin. Siellä sosiaali- ja terveydenhuollon fyysisten rakenteiden käyttötarkoitukset muuttuvat, ja siihen perustuu muutosesitykseni n:o 24. Esimerkkinä voin mainita, että käyttötarkoituksensa menettänyt mielisairaala voi toimia vielä vuosikymmeniä esimerkiksi vanhusten laitoshoitopaikkana, mutta ei ilman muutoksia. Vuoteeseen sidottu laitoshoidon vanhus tarvitsee paljon suuremman oven ja eri tavalla varustetun vessan kuin kävelevä psykiatrian potilas.

Ylimenokauden aikana, ennen kuin perustamis- ja peruskorjausrahat ovat yksikköhinnoissa, kunnat voisivat pienelläkin rahalla hyödyntää jo kerran rakennettuja rakenteita, jos olisi edes se pieni raha. Tätä tarkoittaa muutosesitykseni n:o 24. Toivon sille tukea.

Toinen varapuhemies: Pääluokan 33 ja asian käsittely keskeytetään.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.50.

Täysistunto lopetetaan kello 19.46.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
